COMMENTARII
DE REBVS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLVMINIS XVIII. PARS III.

LIPSIAE MDCCLXXIII.

PVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.

Venduntur etiam

Amstelodami apud I. Schreuder, Londini apud Io. Nourse, Parisiis apud Briasson, Venetiis apud I. B. Pascali, Patauii apud Io. Manfrè, Holmiae apud L. Saluium.

I.

Medical Obſervations and Inquiries by a Society of Phyſicians in London. Vol. IV. London printed for T. Cadell MDCCLXXI. 8. mai. alph. 1. pl. 6. Tab. aen. 4.

h. e.

Obſeruationes et diſquiſitiones medicae, a Societate medicorum Londinenſium editae Vol. IV.

Societas medicorum Londinenſium ex collectis hucusque obſeruationibus nouum tradit volumen, et in poſterum lubenter accipiet diſquiſitiones medicas. Monet vero, nihil cum ea communicare debere Auctores, quod in aliis collectionibus iam impreſſum eſt. Obſeruationes de cicuta, quas Cl. WADE Vlyſſiponenſis promiſerat, nondum ei traditae ſunt.

1.) *De morbo ſingulari cruris obſervatio*, Auctore Cl. BALFOUR Chirurg. Edinburg. ex literis D. HOPE ad GUILIELMUM WATSON transmiſſis. *) Puella ſex annorum ſana, ſed tenerioris corporis habitus, menſe martio 1767 ſub genu in eminentia tibiae percutiebatur. Primis diebus parum in- p. 1.

*) lect. d. 18. Aprilis 1768.

commodi inde percipiebat; poſtea autem, tumore nucis magnitudine excreſcente, dolor augebatur. Etſi vero cataplaſmata emollientia externe applicabantur, et interne puluis cum aethiope minerali, et ſingulis hebdomatibus lene laxans ſennatum, pro potu autem ordinario infuſum ſaſſafras propinabatur; tumor tamen menſe maio et junio, ſine cutis mutatione, lente increſcebat. Julio vero, tumore valde increſcente, dolor quoque augebatur, venis varicoſis nunc in cute conſpicuis, aegra vero interea lenta febre corripiebatur. Sub initium auguſti tumor, in magnitudinem capitis infantilis auctus, paſſim tactu mollior, paſſim durior erat: inciſione tunc in parte inferiori facta, non niſi ſanguiuolentus ichor effluebat, vulnere mox liuido facto. Tandem amputatio cruris ſuper genu ſuſcipiebatur; aegra autem, vix in lectulum repoſita, vomitu corripiebatur, laudano vix compeſcendo, et verſus veſperam moriebatur. Tumor ambitum viginti quatuor pollicum referebat, et, ſpongiae inſtar, in cellulis coagulatum ſanguinem continebat, tibia & fibula ad ſuperiorem et inferiorem articulationem vsque maſſa coagulata ex ſanguine et muco impletae erant, veſtigiis oſſis et muſculorum vix vllis.

p. 7. 2) *Tentamina ſuper analyſin et virtutes aquae Selteranae, inſtituta a* RICHARDO BROCKLESBY *Societ. Reg. et Coll. Med. Socio.* *) Deſitu fontis et analyſi chemica nonnulla praemittit, quae ratione originis ſatis cognita, repetere noluimus; ea vero, quae, de analyſi copioſe proponuntur, ideo non recenſemus, quoniam non ad fontem ea inſtituta eſt: ſufficiet igitur, quaedam ex obſeruationibus de viribus annotare.

Femi-

*) lect. d. 5. Iulii 1768.

Feminae, in febrim hecticam iam procliui, tuſſi moleſta continua, ſudoribus nocturnis, aliisque ſymptomatibus vexatae, quae inſuper aliquoties calcaream materiam ex pulmonibus excreuerat, mederi voluit Noſter, cum diaetam inprimis lacteam et vegetabilem recte ordinaret, infuſum corticis Peruuiani in aqua fluuiatili pro potu ordinario exhiberet, ſpermatis ceti particulam et aliquot guttas tincturae ipecacuanhae vinoſae, ad excretionem ex glandulis pulmonum iuuandam, adderet. Sed aegra ne minimam quidem doſin huius medicamenti ferebat: alium itaque medendi modum elegit Cl. Auctor. Lac aſininum bis de die, aquas Selteranas pro potu ordinario ita tamen exhibuit, vt cuilibet vitro triginta, vel quadraginta guttas elixirii vitrioli dulcis inſtillaret. Hac methodo cum fructu uſa eſt aegra; cum vero potum aquarum Selteranarum negligeret, calor hecticus et reliqua ſymptomata redierunt, donec uſu harum aquarum, per aliquot menſes continuato, ita conualeſceret, vt per plures annos ſine incommodo viueret. p. 25.

Femina, leuiori febre inflammatoria, paulo poſt, excretione larga cutanea, veſiculari debilitata, nec corticis Peruuiani, nec aliorum remediorum vſu, a debilitate et lenta febre liberari poterat, donec vſu continuato aquae Selteranae penitus inſtauraretur. Cum ab initio, ob nauſeam tincturae ipecacuanhae vinoſae vnciam ſemis cum grano ſemis tartari emetici propinauerit: Noſter monet, moderatum horum medicamentorum antimonialium vſum, ſine effectu vomitus, inprimis ſi ſalia media addantur, in initiis febrium acutarum maxime conuenire. In noſtra femina largam diaphoreſin excitauit, et aliquot deiectiones alvinas. Copioſam miliarium eruptionem regimine temperato ſubfrigido excepit, cum, criticam eam non eſſe, intellexerit. p. 28.

p. 34. Femina ex decubitu ad fauces viſcido, mucoſo, diu laborans, cum appetitus ciborum plenaria proſtratione, variis medicamentis incaſſum tentatis, tandem, poſt excretiones largas, vſu diuturno aquarum Selteranarum, conualuit. Concludit itaque Noſter, non ſolum ſub finem, ſed etiam in vario progreſſu morborum acutorum et chronicorum vſum harum aquarum tentari poſſe.

p. 40. 3) *Annotationes de hydrocephalo interno*, Auctore Cl. IOH. FOTHERGILL, Reg. ſociet. ſocio *) Ea, quae de hoc morbo hucusque obſeruauerat Cl. Auctor, ſtudioſe cum iis contulit, quae Cl. WHYTT propoſuerat. Ipſe vero cognouit, hunc morbum raro accidere ante tertium annum, vt plurimum inter quintum et decimum, raro tardius. Quemadmodum vero in ea aetate, et morbi verminoſi, et dentitio, moleſta ſaepe ſymptomata excitant: ſic etiam hydrocephalus internus, ſiue extrauaſatio aquae in ventriculos cerebri, iisdem ſe immiſcet, et ab initio obſcuris ſymptomatibus ſe prodit, donec, grauioribus obortis, miſeri ſine auxilio pereant.
p. 45. Cum vero varietas horum ſymptomatum medicum diſquirentem vehementer confundat, Cl. Auctor in iis iudicandis maxima cum cura verſatur, cephalalgia tamen, et dolor crurum praecipua videntur. His accedit ſomnus breuis, turbatus, pulſus irregularis, palpebrae oculorum diſtentae, vt albuginea
p. 50. tunica ſolito magis appareat. Ratione methodi medendi, ab initio, et cum ſymptomata leuiora ſunt, Noſter ſimilem ſemper, quam vermibus infantum adhibemus, curam elegit; quae vero nulla eſt, niſi omnes ſecretiones blande conſeruentur, in tam nobili parte tamen reſorptio difficulter fit. Lecta hac tractatione, Cl. HUCK commemorauit quaedam exempla hydrocephali interni.

4) *Rela-*

*) lect. d. 18. Auguſt. 1768.

4) *Relatio de ruptura vesicae, ex suppressione vrinae in grauida*, communicata a Cl. HEY Chirurgo, Cl. GUILIELMO HUNTER. **) Femina triginta octo annorum, primipara, difficili partu per aliquot dies agitata, infantem mortuum tandem enixa est. Etsi vero interea aluus libera erat, et parum vrinae excernebatur; imus venter tamen valde intumuit, variis symptomatibus, quae illo morbo propria sunt, intercurrentibus. Venaesectio, eaque repetita, levamen aliquod, sed breue attulit; lenia laxantia aluum satis mouerunt, aegra tamen, die nono post partum editum, mortua est. In sectione cadaueris magna copia aquae reperiebatur, quae vrinam redolebat, et in superiori parte vesicae foramen, digitum admittens, inventum est, cuius ora subnigra erant, vesica de reliquo sana inuenta. Vterus et reliquae partes abdominales a sano statu parum recedebant. p. 58.

5) *De cura morbi ischiadici.* Auctore Cl. IOH. FOTHERGILL, *) Vir quadragenarius ex lumbagine, non satis discussa, morbo ischiadico ita afficiebatur, vt, sine summo dolore, nec se ipsum mouere, nec ab aliis moueri posset: lectulo igitur semper affixus, opii dosibus haud exiguis sumtis, dolorem tamen parum temperabat. Noster ei calomel cum terebinthina, in pilulas reductum, ad granum vnum vespere propinabat, aluo matutino tempore, si opus erat, leni purgante mota. Auxit postea dosin ad duo et tria grana, tandem ad sex, tria vespere, tria mane, sic tandem, sine saliuatione succedente, dolor discussus, et aeger ad liberum motum idoneus redditus est. Cum vires mercurii, mixtione mercurii cum terebenthina, infringi viderentur, in similibus ischiadicis affectionibus sequenti medicamenti forma cum fructu vsus est. Rec. Calomel p. 69.

 leui-

*) lecta die eodem.
**) lecta d. 22. Aug. 1768.

leuigatum gr. X. conserua rosar. q. s. f. Pil. X. capiat vnam omni nocte, superbibendo haustum seq. Rec. aquae alexit. simpl. vnciam vnam semis, spirituosae drachmam vnam semis, vini antimoniati gt. XXX. tincturae theb. gt. XXV. syrup. commun. drachmam vnam, misce. In continuata cura dosin calomel ad aliquot grana auget; antimoniatum vero et opiatum medicamentum minuit, dolore non nihil cessante. Etsi vero interdum saliua mouetur, regimine tamen apto facile cessat.

p. 78. 6) *Obseruatio de hydrocephalo interno.* Auctore Cl. GUILIEKMO WATSON. *) Puella sex annorum, vagis febris accessionibus debilitata, de dolore capitis potissimum conquerebatur, lucemque ferre non poterat. Ea vero, ante nouem menses in terram delapsa, caput vehementer concusserat, sine vllis tamen subsequentibus incommodis; symptomatibus vero obortis, anthelminticis medicamentis vsa erat, sed sine fructu. Noster accersitus in hydrocephalo interno caussam morbi positam esse perhibuit, et recte quidem; postquam enim die sexto, sine vero auxilio conuulsa periit, sectione instituta, inter caluam et membranas nullae aquae, sed in ventriculis quinque vnciae, et in quarto ad minimum vncia semis aquae pellucidae deprehensae sunt. Etsi vero in hac puella caussa in capitis percussione posita esse videtur; refert tamen Noster, in aliis duabus puellis nouem et quatuordecim annorum, idem, sine vlla capitis contusione, euenisse. Hydrocephalus igitur internus iunioribus magis, quam adultis infensus est, et, nisi forte sub initium per laxantia et diuretica medicamenta resorptio, vt in aliis hydropis speciebus, iuuari potest, haec, aucta internarum tenerrimarum membranarum distensione, nunquam succedit, sed morbus sine vllo auxilio letalis fit.

7) *Rela-*

*) lect. d. eodem.

7) *Relatio de spasmo maxillae et opistotono, additis quibusdam obseruationibus de vsu cicutae interno.* Auctore Cl. GUILIELMO FURR, Chirurg. Plymutensi, communicata a Cl. WATSON *) Opium, vt optimum auxilium spasmi maxillae, commendatum quidem est; Noster autem arbitratur, non semper in ea dosi, quae requiritur, sed in minori semper dari, quam rem obseruatione sequenti illustrat. Vir viginti sex annorum, non solum tussi et dolore pectoris laborabat, sed spasmus maxillae, cum rigiditate extremitatum, morbum augebant. His succedebant spasmus cynicus, rigiditas ceruicis, spinae dorsi et extremitatum inferiorum; abdomen contractum erat, hi vero spasmi, qui per minuta quinque horae durabant, decies et vltra quotidie recurrebant, leni tandem sudore finiti. Post euacuationes primarum viarum, sperma ceti cum sale cornu cerui, et tincturae thebaicae guttis decem, praeterea pro potu ordinario decoctum pectorale, exhibebantur. p. 89.

Sic morbus a iunii primo die usque ad septimum increuerat; octauo autem, spasmis cum sudore frigido auctis, maiores opii doses, granum nimirum vnum omni hora, cum confectione cardiaca mixtum, propinabat, ita, vt versus vesperam nonae diei quatuordecim grana cum aliquo symptomatum leuamine sumsisset. Balnea itaque calida, emulsiones, et omni bihorio vnum opii granum non sine fructu adhibebat. Interea tamen aluus obstructa, et retentio urinae morbum grauiorem reddebant. Cum moschum, opio iunctum, in aliis aegris incassum exhibuerat Noster, camphorae gr. V. assae foetid. gr. iij. praeterea opii gr. iij. et balneum calidum vespere ordinauit. Cum autem cura non recte succederet, opii dosibus continuatis et auctis, eam susti- p. 93.

 nuit.

*) lect. d. 17. Octobr. 1768.

nuit. Die 14. iunii gr. XX. et ſimilem doſin d. 15. die autem 16. gr. XXVI. d. 17. et 18. gr. XXII. d. 19. vsque ad 25. ſingulis diebus gr. XIV. d. 26 et 27. gr. XXVIII. exhibuit. Datum ſimul eſt iulapium, cum camphora et aceto, et alia medicamenta. Sic ſenſim, conſopitis ſymptomatibus, opii doſin imminuit Noſter, et, cum a die iunii 28. ad 30. opii gr. XXXVI. exhibuiſſet, tandem a 1. ad 6. iulii, gr. VI. quotidie, et poſtea ad 21. iul. vsque gr. iij. veſpere propinauit.

Mirum uidetur Cl. Auctori, aegrum tribus circiter hebdomatibus, numerando gr. XIV. per diem, vltra quinque drachmas opii ſine vllo ſtupore et dolore capitis ſumſiſſe: et nos magis miramur, qui profundum ſomnum ex gr. ij. et ab duabus circiter unciis laudani liquidi SYDENHAMI, intra aliquot hebdomadas omni veſperi ad ſomnum conciliandum, viginti ad triginta guttas inſcio medico hauſtis, ſomnum et ſtuporem letalem vidimus. Monet tamen Noſter, veram opii doſin, in eiusmodi ſpaſticis affectionibus, non niſi ex effectu definiri poſſe. Etſi vero epiſtotonus non rediit, tuſſis tamen, et reiectio materiae ex pectore, aliaque ſymptomata aegrum noſtrum in noſodochio retinuerant.

p. 104. Obſeruationes de effectu cicutae nunc commemorandae ſunt. Vir, tuſſi vehementi et febre tertiana affectus, in anaſarcam et aſcitem incidit, et, cum aquae paracenteſi bis ſubducerentur, tumor hepatis et lienis abunde apparebat. Rebus ſic ſe habentibus, vſum corticis Peruuiani neglexit, et primis viis ſatis purgatis, abdomini decoctum ſaturatum cicutae, vt fomentum, et paulo poſt emplaſtrum e cicuta et gummi ammoniaco applicauit; extractum autem cicutae bis de die, primum ad ſcrupulum vnum, poſtea drachmam ſemis exhibuit, et intra tres hebdomadas maximum auxilium percepit. Sequenti

tamen

tamen anno, aeger demum ex noſodochio vegetus dimiſſus eſt, et ſubſequenti etiam anno, praeter conſuetum abdominis tumorem, nulla incommoda ſenſit. Tumores ſcrophuloſos paruis et continuatis cicutae doſibus ad ſcrupulum ſemis ſubinde diſcuſſit; in cancro autem non niſi apparens et breue auxilium percepit.

8) *Hemiplegiam, ſingularibus ſymptomatibus ſtipatam*, deſcripſit Collegii Socius.*) Femina ſexaginta octo annorum, paralyſi dextri lateris affecta, ab initio optimis medicamentis vſa eſt, ſed ſine fructu: ideoque illa ab omni medicina externa et interna abſtinuit. Appetitus ciborum tum auctior erat, quam antea in ſtatu ſano fuerat, et digeſtio etiam bona. Vrinâ inuoluntaria ſuccedebat, obſtructio alvina pertinaciſſima, quae, cum aegra auxilia vera recuſaret, purgantibus clanculum cum potu exhibitis, interdum leuabatur. p. 110.

9) *De paracenteſi in hydropicis tempeſtiue adminiſtranda*, Auctore Cl. FOTHERGILL **) Multae ſunt et efficaces medicinae, quae, aucto morbo, ſine fructu applicantur, cum citius exhibitae ſalutares fuiſſent. Inter operationes chirurgicas paracenteſis, quam timor aegrorum ſaepe iuſto longius differt, eodem modo conſideranda eſt. Si in aſcite imminente diuretica nullum effectum edunt, et purgantia fortiora crebrius exhibita, ſyſtema partium ſolidarum nimis debilitant, ab iis omnino deſiſtendum eſt, cardiacis ſolis et ſufficiente potu exhibitis, vsque dum ea plenitudo aquae adſit, quae paracenteſin admittit: qua facta, roborantia et cardiaca p. 114.

*) lect. d. 31. Octobr. 1768.
**) lect. d. 14. Novembr. 1768.

ea excretionem vrinae ſaepe ſuſtinent. Hanc rem variis obſeruationibus illuſtrat Cl. Auctor, et de ſcarifatione in anaſarca monet, eam tutius et melius inſtrumento conſueto, quam largioribus inciſionibus fieri: in his enim nimis cito effluit aqua, et vulnera in cute, per anaſarcam extenſa, difficilius curantur. In hac tamen ſcarifatione non opus eſt cucurbitulas cum multa flamma applicare; ſi enim non ſatis profunda efficiat vulnuſcula, lanceola quodammodo dilatari poſſunt.

p. 123. 10) *De obſtructione aluina difficillima ex fecum duritie.* *) De quibusdam aegris refert, qui, ſcybalis induratis, et in inteſtino recto, et paulo altius haerentibus, dolores et teneſmos vehementer percepe-runt, etſi interdum et tenues feces per diarrhoeam quaſi excreuerint. His mechanica opera ſuccurendum erat, ita, vt concretiones durae, tandem in partes diuiſae, ſecederent. Cauſſam huius morbi in nimium corticis Peruuiani vſum coniicit, neglectis interea lenioribus laxantibus; monet enim, puluerem hunc non digeri, ſed in ſucceſſiuo tranſitu per canalem inteſtinorum, in maſſas irreſolubiles cogi, vi motus periſtaltici non expellendas.

p. 132. 11) *Relatio de putridis morbillis, Londini 1763 et 1768. obſeruatis*, Auctore Cl. GUILIELMO WATSON **) Morbillos ad exanthematicos benignos morbos referri in aperto eſt; ſi tamen epidemici fiunt, non raro malignitatem acquirunt, quod et aliorum et ſua declarat experientia. Oculi tunc lacrymantes et inflammati, tuſſis vehemens cum debilitate vniuerſali; febre aucta morbilli celerius erumpunt, ſym-

*) lecta die eodem.
**) lect. d. 9. Ianuarii 1769.

ſymptomata tamen perſiſtunt, et reſpiratio difficilis ſine expectoratione ſuccedit; cutis ſicca, fauces profunde rubicundo colore conſpicuae, lingua ſordida, pulſus celer, vix plenus, inflammatoria ſymptomata continuant. Haec in primo ſtadio eueniunt; in altero, febre remittente, ſymptomata tamen perdurant cum magna anxietate, pulſus celer, debilis et irregularis, deiectiones aluinae crebriores, deliria tandem accedentia mortem praenuntiant. In diſquiſitione cadauerum apparebat, ſphacelum varias partes occupaſſe, inprimis pulmones, in quibus ater ſanguis et ſanies ſtagnabant. Poſtquam pro- p. 146. greſſum morbi varium in nonnullis aegris deſcripſit, de remediis, et primo quidem de venaeſectione agit, quam in principio copioſam et repetitam adminiſtrabat, ſed ſine fructu; in altero ſtadio quoque nullus eius vſus eſt. Monet hic iuniores practicos, ne nimiae venaeſectioni in putridis inſiſtant, quoniam, plethora vniuerſali nimis imminuta, debilitas ſuccedit, et plethora et obſtructio in aliis partibus, praecipue pulmonibus non tollitur; ventriculus et inteſtina poſtea lenioribus doſibus tartari emetici purganda ſunt, quo methodus antiphlogiſtica ſubiungi poſſit. In altero ſtadio varia pro ratione ſymptomatum curatio eſt, quam exemplis illuſtrat.

12) *Obſeruatio de billioſis febribus, in itineribus ad Indiam orientalem ſolemnibus*, Auctore Cl. BADENOCH, Cl. WATSON communicata. *) Aerem nocturnum in calidioribus climatibus cauſſam eſſe oſtendit, cum illi, qui, ſcorbuto affecti, in terram deſcenderint, hoc quidem curato, febre tamen billioſa correpti perierint. Ideam morbi non ſatis, ſed curationis modum magis definit. Sanguinis miſſio, p. 156.

niſi

*) lect. d. 20. Febr. 1769.

nisi in robustis et sub initium fiat, minus conuenit. Euacuationes, tartaro emetico factas, magis laudat: spiritum MINDERERI, vel similia medicamenta, postea exhibet, quo paroxysmos intermittentes obtineat, quos cortice Peruuiano coercet, debilitate autem accedente, hic citius exhibendus est.

p. 168. 13) *Relatio de noua methodo amputandi pedem paulo supra malleolos, cum descriptione machinae, ad amputationis locum adaptandae.* Auctore CAROLO WHITE, chirurgo, Cl. HUNTER communicata. *) In laesionibus pedis methodum, crura mox sub genu amputandi improbat, nouam hanc et aliorum, et suam describit, et quatuor iconibus tabula quarta illustrat.

p. 178. 14) *Bubonocelen cum insolitis symptomatibus ortam descripsit, monita de vsu cataplasmatum e radice dauci satiui subiunxit, et cum* Cl. HUNTER *communicauit*, Cl. HENRICUS GIBSON chirurgus. **) Exigua bubonocele, grauissimis tamen symptomatibus herniae incarceratae stipata, nullis auxiliis exhibitis cedebat; aeger vero operationem recusabat, et paulo post subito moriebatur, etsi externae inflammationis signa non adessent. In disquisitione post mortem, intestina tenuia, ex parte inflammata, apparebant, ileon, in parua ab hernia distantia, processum lateralem, digiti magnitudine, ostendebat, et in hernia ipsa, quae omentum praecipue continebat, similis paruus sinus intestini, sensim formatus, omento inuoluebatur.

In altera huius tractationis parte variae morborum historiae recensentur, quae vsum cataplasmatis radi-

*) lect. die eodem.
**) lecta d. 31. Octobr. 1768.

radicis dauci ſatiui et infuſum polentae, (*Maltz*) quod in noſodochio decoctum braſii dicitur, declarant. Ex his perſpicimus, non ſemper quidem ſanationem certam; in ſummo tamen foetore et dolore vlcerum venereorum, ſcorbuticorum, ſcrophuloſorum et cancroſorum, longe ſerpentium, leuamen attuliſſe. Monet Noſter, autumni tempore cataplaſmatis vſum, radicibus egregie ſucculentis, efficacius fuiſſe, quam aeſtate, qua radices aquoſae, et hyeme, qua minus ſucculentae, reperiuntur.

15) *Tentamina cum cerumine aurium, eo fine inſtituta, vt optima methodus illud diſſoluendi detegatur, quando ſurditatis cauſſa eſt.* Auctore Cl. IOH. HEYGARTH. Cl. WATSONO communicata. *) Cerumen hoc immiſit in aquam, acidos et alkalinos liquores, ſalia neutra ſoluta, ſaponaceos liquores et inflammabilia, et ab acidis indurari, ab aliis ſaepe in granuloſam vel mucoſam maſſam diſſolui vidit. Cum vero aqua brunum vel flauum ceruminis colorem in album mutet, et poſtea diſſoluat, optimum ſoluens dicit, quae quo magis calida, ſine laeſione tamen meatus auditorii, immittitur, eo magis ſoluit. p. 198.

16) *Obſeruatio de cura haemoptoes, et de equitatione phthiſeos remedio.* Auctore THOMA DICKSON M. D. Nitrum paruis, ſed repetitis doſibus, vt remedium, haemoptoen, vel interdum alias haemorrhagias coercens, laudat, hancque virtutem ei ſoli tribuendam eſſe vrget, cum et conſerua de roſis rubris, et ſpermate ceti exceptum, ſimiles virtutes oſtendat. De equitatione in phthiſi non, niſi ea habet, quae SYDENHAMUS ſuaſit. p. 206.

17) a

*) lect. d. 4. Septembr. 1769.

p. 214. 17) a. *Monita quaedam de relationibus Londini demortuorum, et tentamen propositum de relationibus his annis vniuersae nationis concinnandis.*

p. 223. 17) b. *Relatio de iliaca passione letali*, Auctore Cl. M. GARTHSCHORE RICHARDO HUCK communicata. Quamquam ileus morbus ex diuersis caussis oritur, idem tamen semper progressus symptomatum est. Noster morbum hunc in virgine viginti et vnius anni, die decimo sexto morbi letalem recenset, in qua omentum cum mesocolo concretum inueniebatur; ex hoc nexu, chorda variae crassitiei ad ileum intestinum, paulo supra insertionem in coecum ita accrescebat, vt duplicata ilei pars non tantum vehementer constringeretur, sed in parte, mesenterio apposita, discinderetur, ita, vt contenta intestini in abdomen effunderentur. Varias similes constrictiones, ex obseruationibus chirurgorum, commemorat, et declarat, quam difficile sit, ad eiusmodi stricturas reserandas, gastrotomiam, vt vltimum remedium, tentare.

p. 231. 18) *Obseruationes de vsu balsamicorum medicamentorum in cura tabidorum*. Auctore Cl. FOTHERGILL.*) Recenset primum varia balsama natiua, et nonnulla composita: vires eorum breuiter definit, indeque declarat, nec in externis vulneribus et vlceribus sanandis, quod stimulando et calefaciendo agant, eorum vsum semper posse admitti; multo minus in internis partibus, ad quas vel non pertingunt, vel, si tandem integris viribus eo deriuarentur, plus laederent, quam sanarent. Hoc praecipue pulmonum exemplo, in phthisi, declarat, et iuniores practicos adhortatur, ne hanc, a multis receptam medendi methodum, sequantur.

19) De-

*) lect. d. 16. Octobr. 1769.

19) *Defenſio methodi medendi* SYDENHAMI *in morbillis.* Auctore Cl. THOMA DICKSON. Inuenit nimirum Cl. MEAD, SYDENHAMUM reprehendere, quod non in principio, ſed tandem ſub finem, ſi tuſſis cum peripneumonia moleſta fuerit, ſanguinis miſſionem adminiſtrauerit. Oſtendit autem Noſter, SYDENHAMUM ſemper, et omni morbillorum tempore ſanguinem detraxiſſe, ſi morbi indoles hoc exegerit, inprimis, ſi calidioribus medicamentis febris vltra modum aucta fuerit. p. 247.

20) *Defenſio relationis* SYDENHAMI *de morbillis, contra* MORTONUM, Auctore EODEM. Oſtendit praecipue, numerum hoc morbo demortuorum a MORTONO minus recte, a SYDENHAMO autem accuratius definitum eſſe. p. 256.

21) *Deſcriptio ſectionis caeſareae.* Auctore Cl. GUILIELMO COOPER M. D. Cl. HUNTERO communicata. *) Femina grauida, triginta trium annorum, propter ſingularem peluis anguſtiam, omnibus etiam artis obſtetriciae auxiliis adhibitis, fetum viuum eniti non poterat. Ad operationem itaque caeſaream deueniendum erat, quae, etſi recte adminiſtrata, felicem tamen euentum non habuit; magna potius in abdomen effuſi et coagulati ſanguinis copia inuenta eſt. Fetus quidem, viuus extractus, nutrimentum ſumſit et deiectiones aluinas habuit, ſed tumor, ad radicem naſi ortus, ſanguinolentus, ſeroſus paulo poſt mortis cauſſa fuit. Accuratae pelvis delineationes Tab. II. III. et IV. traduntur. p. 261.

22) *Relatio de caeſarea operatione recte efficienda, additis annotationibus.* Auctore Cl. HENRICO THOMSON. Noſod. Lond. Chirurg. Cl. HUNTERO D. M. com- p. 272.

*) lect. 1769.

communicata. Deſcribit primum omnem operationem, quam ad normam praeſtantiſſimorum chirurgorum adminiſtrauerat. Infans viuus eductus eſt; poſt aliquot tamen horas obiit mater, in cuius infimo ventre magna copia ſanguinis coagulati, vt cauſſa mortis, inuenta eſt. Annotationes, quas ſubiungit, diuerſas chirurgorum, de operationis huius ſucceſſu, ſententias tradunt, locum inciſionis abdominis diiudicant, et difficultatem compeſcendae haemorrhagiae declarant.

p. 289. 23) *Annotationes de cura tabidorum.* Auctore Cl. FOTHERGILL *). Obſeruationes de vſu balſamicorum in cura tabidorum, No. 18. Noſtrum ad vlteriorem et ampliorem hanc tractationem deduxit. In qua praecipue in phthiſeos initia inquirit, quae in infantibus, et tenerioris habitus corporibus, poſt morbillos, ſcarlatinas aliasque febres exanthematicas, catarrhalibus ſimiles, et in catharrhalibus ipſis, acri ſero, ad pulmones conuerſo, tuſſim excitant. Ad hanc tuſſim praecipue reſpiciendum eſt, quae non, niſi exquiſita diaeta, cohiberi poteſt. Hanc diaetam, non ſolum ratione copiae, ſed etiam ſelectus, ſtudioſe diſquirit: monita praeterea de ſanguinis miſſione, opiatorum vſu, et aliis medicinis interdum exhibendis immiſcet, ita, vt lectionem huius tractationis, in vniuerſo nexu, practicis iunioribus quam maxime commendemus.

p. 305. 24) *Relatio de morbo epidemico*, ex literis, ad Cl. CLARKE datis, excerpta. Auctore GUILIELMO SANDIFORD Med. Barbadenſi, communicata a Cl. FOTHERGILL **). Menſe maio, iunio et iulio ſuperi-

*) lect. d. 11. iunii 1770.

**) lecta d. 16. aprilis 1770.

perioris anni febris putrida remittens, et albos incolas et nigritas insulae Barbados corripiebat. Caput potissimum cum organis sensoriis, obnubilationes, stupores, et deliria afficiebant, et, quando, largo sudore oborto, symptomata grauia cessabant, imbecillitas tamen summa, et frigus extremorum remanebant. Symptomata reliqua accurate describit, et, idea morbi proposita, de curatione agit. Venaesectio non conueniebat, nisi forte in initiis morbi, in plethoricis et robustis, quo tempore etiam lene laxans non inutile erat. Vomitoria magis conueniebant, cum viridem, porraceam materiam copiose euacuarent. Hoc facto, mox ad cardiaca et analeptica progrediendum erat, ex quibus cortex praecipuas partes habebat. Vesicatoria euacuationes seri acris vehementes efficiebant, ulcera excitabant, sed imbecillitatem augebant. Sub finem vsum largiorem vini Maderensis, vt optimi cardiaci et alexipharmaci medicamenti, commendat. Humida et calida tempestas praecipua caussa fuit: ii etiam, qui depressa, vmbrosa, et humida loca inhabitabant, praecipue morbo affecti sunt.

25) *Appendix ad obseruationes de hydrocephalo*, No. 6. huius voluminis traditas. Auctore Cl. WATSON *). De morbo pueri refert, qui, per plures dies, vehementissimis, hydrocephalum indicantibus, symptomatibus excruciatus est, quae vero paulo post subinde euanuerunt, et aegri sanitas integre restituta est. In alio puero morbus letalis fuit. Aqua, ex ventriculo educta, et in cochleari igni admota, nullum coagulum, sed perspirationem sine residuo offerebant. p. 321.

*) lecta d. 30. aprilis 1770.

p. 330. 26) *Excerptum ex literis* Cl. GUILIELMI THOMSON, M. D ad Cl. GUILIELMUM HUNTERUM. M. D. *fiftens relationem, de effufione letali fanguinis in cauum pericardii.* *) Vir quadraginta duorum annorum, in iuniori aetate crebriores haemorrhagias paffus, et faepius leni tuffi cum palpitatione cordis, poftea vero rheumatifmis inflammatoriis affectus, fub finem ianuarii 1769. fimili rheumatifmo vexatus, in finiftra praecipue thoracis cauitate tumorem et anxietates percipiebat; venaefectiones repetitae nullum, veficatoria tamen aliquod leuamen afferebant: palpitatione cordis et febre vehementi poftea femper affectus, fpatio trium hebdomadum, quinquaginta fanguinis unciae fubinde fubductae funt, febre tandem et fymptomatibus quodammodo imminutis. Recrudefcebat tamen morbus die decimo octauo februarii, cum fumma pectoris oppreffione et aucta debilitate, per interualla parum mitigatus, morte tandem die vicefimo fecundo accedente. In fectione cadaueris, pericardium, vehementer diftentum, pulmones reprimebat, et ex eo eductae funt tres menfurae (*pint*) fanguinis fluidi, praeter grumos coagulatos, fat copiofos. Cor flaccidum erat, fed nullo in loco ruptum, ita, vt tanta fanguinis copia tantum fubinde transpreffa effet.

p. 338. 27) *Relatio, de bono fucceffu incifionis aponeurofeos mufculi bicipitis, in vulnere dilacerato.* Auctore Cl. B. WILMER, in literis ad D. HUNTERUM contenta.**) Femina contufo et dilacerato vulnere, in flexura brachii laefa, infigni huius tumore doloribus inde et vehementi febre affecta, non, nifi incifione faf-

*) lect. d. 25. Iunii 1770.
**) lecta d. 1. Octobr. 1770.

fasciae bicipitis tensae et dilaceratae iuuari poterat; hac tamen facta, dolor et febris cessabant, et, suppuratione blanda succedente, curatio reliqui vulneris exacte successit.

28) *Obseruatio, de insensibilitate tendinum.* Auctore IOHN TECKEL Chirurgo, *cum introductione* Cl. HUNTERI M. D. *) In breui introductione controuersia, de hac re mota, declaratur, et, obseruationem hanc insensibilitatem tendinum luculenter confirmare, dicitur. Chirurgus vero partem dilacerati tendinis forfice, sine aegri sensu, praescidit. p. 343.

29) *Relatio, de conuenienti methodo in sanandis ulceribus crurum.* Auctore IOSEPHO ELSE, communicata a Cl. FOTHERGILL. **) Ulcera crurum, frequentissimum morbum nosodochiorum, pauperes magis afficere: in curatione per medicamenta varia, interdum quidem supprimi, sed iterum recrudescere, res notissimae sunt. Noster, post curationem internam, et callum, emollientibus cataplasmatibus discussum, tincturam myrrhae, vel aquam vegetabilem GOULARDI medicamentum saturninum applicat: ulcus plumbea lamina premit, et fasciis, crebrius circumductis, et ad genu usque continuatis munit, et haud exiguum commodum, in sanandis ulceribus, inde promittit. Interim sub finem monet, diu iam cognitum hoc auxilium non semper succedere, cum saepe materia, si hic coercetur, ad pulmones ruat, et maioram noxam adferat. p. 347.

30) *Relatio, de hernia singulari et letali.* Auctore EODEM. ***). Tumor in inguine, cum dolore obortus, et tactu, et ex indole morbi, glandula lym- p. 355.

*) lecta d. eodem.
) lect. d. 15. Octobr. 1770. *) . lect. die eodem.

lymphatica indurata esse videbatur, ideoque cataplasmatibus emollientibus mouebatur, aeger vero subito obiit, et in disquisitione cadaueris, glandulam, facile separandam, nullaque herniae vestigia ostendit, attamen laesione, sub ligamento POUPARTII disquisita, aliqua tamen pars intestini ilei intercepta erat, ex quo euentu cognoscebatur, et eas hernias, quae non totum intestini tubum intercipiunt, letales esse, nec, operatione instituta, semper tolli posse.

p. 358. 31) *Relatio, de effectu cicutae et cataplasmatis dauci satiui, in cura cancri mammae*, ex literis Cl. ARTHUR NICOLSON. M. D. ad Cl. RICHARDUM HUCK. M. D. *) Femina quadraginta quatuor annorum, teneri corporis habitus, variis rheumaticis doloribus, aliisque symptomatibus, crebrius vexata, scirrho in mamma sinistra affecta, eo tamen, aliquot annorum spatio, subinde dissipato, in dextra similem contraxit. Hic grauior erat, et vehementer pectori adhaerebat. Noster itaque, doloribus auctis, cicutam, et interne exhibuit, et in externis epithematibus applicauit, tanta etiam copia, vt ducenta et decem grana extracti quotidie deglutiret. Morbus tamen non sanatus est, sed carcinomaticum vlcus subinde increuit, ita, vt nono mense demum e vita secederet. Etsi vero hoc in casu vera curatio a cicuta frustra expectata est, Noster tamen hoc medicamentum non prorsus contemnit, cum multa incommoda leuauerit, et tum etiam, cum caput stupore affecerit, effectus tristes non reliquerit. Cataplasma ex dauco satiuo foetorem ulceris correxit.

32) *Rela-*

*) lect. d. 5. Nouembr. 1770.

32) *Relatio, de egregio vſu decocti polentae* *) p. 367.
(Wort) in vlceribus malignis, ex literis Cl. BENIAMIN RUSCH M. D. et Prof. chem. in Philadelphia, ad D. HUCK *). Femina, venerea labe infecta, praeter alia ſymptomata, corpus paſſim ulceribus obſeſſum, offerebat. Noſter vero ſaliuationem, quae iam ſine fructu tentata erat, repetere noluit, ſed largiorem vſum decocti polentae ſuaſit, ex cuius vſu intra menſem femina vires ita recuperauit vt ſine vlteriori medicina, poſt ſeptem menſes, ſanitas conſtans perſiſteret.

Alia femina, abſceſſu in dextro hypochondrio oborto, paulo ſuper os ileum, hic ſuppurationem quidem ſubiit, ſed, inciſione facta, non pus bonum ſed ſanguinolentum praebuit; ulcere itaque impuro relicto, vſus decocti, nunc indicati, largior, et in hoc maxime ſalutaris erat. Quanquam enim ſinus laterales vlceris aperiendi erant, tamen et hi tandem puri redditi et ſanati ſunt.

33) *Tumorem cyſticum, in orbita ortum, a chirurgis* p. 371.
Cl. BROMFIELD et INGRAM *operatione ſublatum*, deſcribit Cl. R. BROCKLESBY M. D. Tumor, ad glandulam lacrymalem natus, bulbum oculi depreſſerat, palpebra ſuperiori, parum ſurſum allata, ſed hiante et a ſuperiori remota. Non coecitas ſolum, ſed dolores aegrum urgebant, vt ubique auxilium quaereret, quod tandem nominati chirurgi praeſtiterunt. Palpebra inferiori itaque, quantum fieri poterat, ſurſum ducta, inciſio per integumenta ad na-

*) Praeparatur hoc ex tribus vel quatuor cochlearibus pulueris polentae, (*Maltz.*) in menſura ebullientis aquae exceptis, addito tandem vno vel altero cochleari vini, et pauxillo ſacchari bruni.

*) lect. d. eodem.

nasum tanta efficiebatur, vt digitum chirurgi admitteret, qui, tumorem disquirens, eum scalpello acuto perforabat, ita, vt ex eo liquor pellucidus efflueret, vitro, ex quo vinum bibitur, vix excipiendus, quiete aliqua aegro concessa, sanguineque deterso, cystis hamulis protracta et tota excissa est. Etsi vero operationem hanc insignis inflammatio excipiebat, eius tamen symptomatibus sopitis, aeger recte curatus est. Post quinque enim menses palpebra liberum motum acquisiuerat, et oculus lucem et tenebras discernere poterat.

p. 377. 34) *Epistolae duae, de varicoso anevrysmate*, a Cl. W. WHITE ad Cl. GUILIELMUM HUNTERUM M. D. scriptae, et societati communicatae. Traditur in iis descriptio venae basilicae pertusae, cum vulnere arteriae brachialis subiectae. Coalitione enim vtriusque vasis facta, sanguis ex arteria in venam refluxit, vtrumque vas magis extensum erat, et motus, pulsui similis, in vena crebrius percipiebatur, pulsu ad carpum exiguo.

p. 382. 35) *Epistola* Cl. THOM. ARMIGER chirurgi ad Cl. HUNTER *super varicosum anevrysma.* Similis ferme arteriae et venae tumor in flexu cubiti describitur: compressa arteria humerali, deplebatur vena hucusque turgida, mox repleta, si compressio arteriae cessaret: in hac aegra, arteria humeri et carpi, aequali vi pulsabant. In addito Cl. HUNTERI monito legimus, se hanc feminam postea examinasse, et sequens tentamen instituisse: ligato nimirum sub tumore brachio, ne sanguis ab extremitate reflueret, et paulo post compressa arteria humerali, omnem tumorem euanuisse, cessante autem arteriae compressione, tumorem venae illico repletum esse.

36) *Rela-*

36) *Relatio, de letali inuerſione vteri, cum ruptu-* p. 388.
ra veſicae in grauida. Auctore Cl. IOH. LYNN chirurgo, communicata a Cl. HUNTERO M. D. Femina quadraginta circiter annorum, mater plurium liberorum, decima quinta circiter hebdomade grauida, prolapſum vaginae, quem ſaepius paſſa erat, denuo percepit, nunc vero difficilius, quam alias remittere potuit; partibus tamen, auxilio chirurgi denuo repoſitis, poſt decem dies in terram delapſa, ſimilia percipiebat incommoda, ſine prolapſu vaginae, ſed cum ſenſu corporis cuiusdam, ex abdomine verſus dorſum delapſi. Longius nunc recenſet Noſter diſquirendi modum et auxilia; ſed iudicium difficile erat, nec urina vllo modo per catheterem ſubduci poterat. Aegra autem interea ſenſit dolorem partis cuiusdam, in abdomine ruptae, quo facto, melius ſe habuit, et ſibi ipſi abortum praedixit, qui etiam breui ſequutus eſt, ſecundinis ſimul cum fetu ſecedentibus. Etſi vero poſtea catheter facile in veſicam admittebatur, nulla tamen urina ſubducta eſt, incommoda potius, ſine leuamine vllo, increſcebant, veſicam igitur ruptam eſſe chirurgus praeuidit, quod etiam poſt mortem, breui ſubſequentem, ſectione confirmatum eſt. In abdomine nimirum decem circiter menſurae vrinae deprehenſae ſunt, veſica flaccida, foramine rotundo, in margine gangraenoſo, verſus fundum reperto; vterus totus adeo retrorſum flexus erat, vt vix conſpiceretur, ſed inter vaginam et inteſtinum rectum impactus deliteſceret, orificio vteri verſus os pubis directo. Cl. Auctor ſub finem multa proponit, de auxilio, in ſimili caſu ferendo; ſed praeter puncturam veſicae, ſupra os pubis, quam tamen aegra noſtra admittere nolebat, nullum auxilium fuiſſet.

In appendice Cl. HUNTER ſimilem ferme caſum recenſet, quem tamen hic indicare nolumus, p. 400.

cum ipſe moneat, melius intelligi poſſe, conſpecta icone, quam in tabula operis maioris iconum vteri dedit, quod ſplendidum et vtile opus auide expectamus.

p. 410. 37) *Relatio, de ſimplici fractura tibiae, in femina grauida, in qua callus non niſi poſt fetum editum formatus eſt.* Auctore Cl. EDWARD ALANSON chirurgo, communicata a Cl. HUNTER. *) Femina viginti duorum annorum, teneri corporis habitus, in qua ante grauiditatem femoris fractura apte ſanata erat, dum altero menſe grauidam ſe ſentiret: ſimplicem tibiae fracturam paſſa eſt, quae tamen, molli ſemper loco fracturae relicto, ſanari haud potuit, pede tandem oedematoſo reddito. Cura itaque ſanitatis in vniuerſum habita, et inprimis cortice Peruuiano crebrius propinato, vsque ad partum ſeruata eſt; fetu autem edito, oedema ſubinde diſcuſſum eſt, et fractura ipſa coaluit, vt, nona hebdomade, cruri firmiter inſiſtere, et libere obambulare poſſet.

*) lecta die 4. Septembr. 1769.

DOMI-

II.

DOMINIC. COTTUNNII regii anat. prof. de ſedibus variolarum συνταγμα Vien. apud Rudolph. Graeffer. 1771. 8. c. f. pag. 274. ſine capitum ſumma, praefatione et iconis explicatione.

Non nuper variolas, non ſolum cutem et externam corporis ſuperficiem, ſed etiam internas partes occupare, a nonnullis medicis demonſtratum, atque exemplis confirmatum eſt. *) Cum autem, hanc rem aliter ſe habere, cadaueribus varioloſis diſquiſitis, Cl. COTTUNNIUS, quem alio tempore iam laudauimus, **) viderit, variolarum ſedem accuratius definire, ex ſectionibus eiusmodi cadaverum conſtituit. Praefatione igitur, quae ad Cl. IOANNEM PRINGLE directa eſt, praemiſſa, a Noſtro quaeritur de ſedibus variolarum: Vtrum cutem ſolam, an partes, cutis ſimilitudinem prodentes, ſubque cute ſitas, praeſertim quae ventribus includuntur, variolae occupent, ibique ſimul ſint aut eſſe poſſint; porro, qualis locus earum partium, quae variolas excipiunt, iis fouendis ſit aptus?

Ad hanc rem, eo melius definiendam, cadauerum varioloſorum nonnullorum ſectiones praemittit Cl. COTTUNNIUS. Ac primum legitur hic aegri

*) Legi hac de re inprimis meretur praeter eos, quos Cl. COTTUNNIUS collegit, diſſ. inaug. de ſede variolarum non in ſola cute Auctore CASIMIR. CHRIST. SCHMIDELIO Reſp. *Friedric. Auguſt. Lammers*, Erlang. 4. v. comm. noſtr. primae decad. ſupplem. IV. p. 694.

**) EIUSDEM de iſchiade neruoſa commentarius. Vienn. 1770. 8. comm. noſtr. Vol. hoc p. 125.

aegri adulti varioloſi hiſtoria, qui, ob variolaru malignitatem ac ſymptomatum grauitatem, mortu eſt conuulſionibus validiſſimis. Ad cadauer h aperiendum, quod tantam articulorum oſtendeb flexibilitatem, quanta, in viuo corpore, aegre obſe vatur, indeque ſummam ſolidorum laxitatem ac flu dorum reſolutionem prodebat, non ſolum mor grauitas, ſed etiam caſus ab alto, non diu ante ei mortem, Cl. COTTUNNIUM impulerunt.

p. 20. Integumenta tumebant ita, vt in oedemate, cuticula ſatis craſſa erat, qua inciſa, pinguedo ub que deprehendebatur. Puſtulae ichore, puri, ſe lymphae ſublacteae ſimili et pauco, erant impleta ideoque eas variolas refert ad cryſtallinas. Ind facile et fieri potuiſſe Noſter putat, vt, timore pe cuſſo aegro, ob ictum capitis, nullo autem mod vti ex ſectione patet, periculoſum et letalem, hi ichor, in ſanguinem reſorptus, neruos petieri atque conuulſionibus his mortiferis inſeruiueri Id quod proficiſci a timore, nec non a variolis cryſta linis, cuius ichor inprimis ad reſorbendum pronu et, ad neruos male afficiendos, aptus cernitur, Noſtro affirmatur. Nec minus ab hoc retrogreſſ ichore deriuat Noſter cadaueris flexibilitatem a viſcerum flacciditatem. Praeterea autem ne ullun quidem miaſmatis varioloſi, in internis corporis pa tibus, detexit veſtigium.

p. 30. His addit, ex nonnullis adhuc aliis, quibus inte fuit Cl. COTTUNNIUS, ſectionibus cadauerum vario loſorum, duo alia exempla, ex quibus pariter ac e reliquis patet, variolas ibi ſolummodo ſedere, vb aer externus penetret, ideoque nec in ventricul nec in inteſtinis, nec in viſceribus thoracis, ac abdo minis variolas eſſe, etiamſi FERNELIUS, GUNT aliique id aſſeruerint. In inteſtinis craſſis quiden

par

paruulae rotundae glandulae apparebant, minime tamen variolae. In aliis rurſus vaporem admodum calidum Noſter animaduertit.

Ventris fluxus, in varioloſis aegris ſaepe ſalutaris eſt, non raro autem hepatis inflammationem arguit. Quod ſi vero hoc eſt inflammatum, hypochondrium oportet intumeſcere atque dolere. Ac tum ſuadet Noſter, veſicatorium latum ibi externe applicare, atque interne inflammationi obuiam ire. Interna gangraena ſaepenumero moriuntur in morbis acutis ii, qui conuulſionibus poſt ſomnum ſubito corripiuntur, ſeu alienatione mentis laborant. Porro in gangraena extremitatum inferiorum, locus, a veſicatorio exulceratus, immunis erat a gangraena. Idcirco laudat Cl. COTUNNIUS cantharidum vim, ſolida ſtimulantem, fluida reſoluentem, viresque vitales ſuſtentantem, in gangraenoſis febribus ac viſcerum inflammationibus, earumque utilitatem ſuper ſedem affectam, ad gangraenam arcendam, expendit. Porro Noſter veſicatoria, per duos tresue dies ſuppurantia, niſi ſponte exſiccant, arte ſanat, et deinde, vulnere conſolidato, nouum veſicatorium ibidem applicat. Ita ter applicauit, cum feliciſſimo euentu, veſicatoria, in pleuritici parte affecta. P. 45.

Sequitur iam pueri varioloſi, qui benignas quidem habebat variolas, nihilominus tamen a cauſſa verminoſa, conuulſiones producente, obiret, hiſtoria quarta, ex cuius ſectione iterum, internas partes corporis non variolis obſeſſas fuiſſe, apparet. Ceterum pectoris cauitatem dum Noſter disquirere, in pulmonibus ligamenta multa, morboſa, foliacea, quibus pleurae adnati eſſent pulmones, ac per quae parua vaſa ſanguifera e pleura in pulmones tranſire reperiebat. P. 54.

p. 66. Inter ſigna verminoſa in varioloſis, preſſionem circa umbilicum Noſter refert. Nam lumbrici tenuia inteſtina occupant. Porro pedum crurumque variolae, aut rarae, aut ſerotinae, aut plane nullae, in verminoſis conſpiciuntur. Quod ſi vero accidat, vt verminoſi laborent variolis, commendat Noſter lac, ac aethiopem mineralem, quem Cl. Auctor, non ſolum ad vermes necandos, et expellendos, ſed etiam ad variolas paruas, depreſſas, varieque impeditas expediendas, et ad malignas, in benignas mutandas, magno cum fructu adhibuit. Adſcribit enim aethiopi Cl. COTTUNNIUS vim varioloſi miaſmatis corrigendi. „ Vidi, inquit, nutritionem et complementum puſtularum varioloſarum feliciter promouiſſe aethiopem. „ Qua occaſione praeterea laudat aethiopis mineralis vſum, in aſthmate humorali, in tuſſi acriori, in diuturna rheumatica pectoris labe, in febribus lentis, obſtructionibus glandularum meſentericarum, tuberoſisque pulmonum affectibus.

p. 80. A mercurio, eiusque praeparatis, modicam in varioloſis exſpectat Noſter ſaliuationem, eamque ſalutarem iudicat: Nec, vti alii ſunt rati, mercurii ac potiſſimum aethiopis mineralis vſum tam in initio, quam in progreſſu variolarum obeſſe putat. Ex negligentia adſtantium aliquando factum eſt, vt vna vice drachma vna aethiopis mineralis ſine vllo aegri incommodo, ac morbi varioloſi perturbatione propinaretur, quem Noſter, cum cortice Peruuiano coniunctum, ſemper in variolis vtiliſſimum deprehendit.

p. 87. Ex horum itaque cadauerum ſectione omnino apparet, variolas internas corporis partes non occupare, ſed ſolam externam ſuperficiem cutaneam; poſſe vero inflammationes partium internarum,

vt

vt pleuritidem et hepatitidem, ſuperuenire variolis, quas cum variolis nullam alere coniunctionem, ſed aliis ex cauſſis proficiſci, Noſter arbitratur. Nam, ſecundum Noſtri opinionem, facile fieri poteſt, vt duo miaſmata morboſa ſimul, ſine vnius alteriusue perturbatione, in corpore effectus ſuos prodant, nec vnum alteri officiat, aut proſit. Pari modo non negat Cl. COTTUNNIUS, viſcera apta eſſe quidem poſſe, ad variolas formandas ac fouendas, ſeque ipſum veſiculas paruas in hepate reperiſſe, quae hydatides erant; nunquam tamen veras variolas. Id quod etiam ex ſexta varioloſi adulti hiſtoria patet, in cuius cadauere praeterea inteſtinorum introſuſceptionem quoque reperit, ac de eius origine vtiliter diſputat.

His itaque probatis, variolarum venenum ad cutem ſolam adſpirat, et a locis vitalibus ac internis arcetur. Cui accedunt os, palatum, pharynx, larynx, nares et ſimilia. Omnia itaque ea loca, quae variolae occupant, libero aeri expoſita eſſe oportet. Quapropter non quaerit Noſter hanc variolarum ſedem in fabrica cutis, ſed in liberi aeris acceſſu, et inde nata exſiccatione ſuperficiei. Nam narium cauitates, ob muci affluxum, rarius puſtulis varioloſis obſeſſae, ſpectantur; rurſus et oculus, ob lacrymalem humiditatem, a variolis liber eſt. Quae loca, ſi ſicca eſſent, multo magis illis puſtulis fouendis inſeruirent. Vidit tamen Noſter palpebram inferiorem interne puſtulatam. Porro haemorrhoides coecae variolis obſeſſae erant. Menſtrua variolis accedentia mortem induxerunt, atque haemorrhagiae omnino eruptioni variolarum offecerunt. p. 121.

Vbi itaque nulla cernitur humiditas, ſed perſiccatio ſumma, ab aeris liberi acceſſu profecta, ibi variolae ſedem figunt. Id quod experimenta declarant. Ne palpebrae variolis tententur, iuuat eas p. 134.

panno

panno humido, in eruptionis ſtadio, madefacere. Quapropter reiicit quoque Noſter, et maximopere reprehendit balnea, eaque ſumme noxia, ac potius omittenda, quam admittenda iudicat, et eligit loca, quae aer perflat, humiditateque ſunt deſtituta, ac tempeſtatem ſiccam, borealem, erumpentibus variolis amicam; humidam auſtralem inimicam fuiſſe expertus eſt. Omnis enim humiditas impedit variolarum eruptionem. Contra humiditatem igitur, inter praeſidia refert Cl. COTTUNNIUS omnia omnino, quae cutem refrigerant atque exſiccant, vt ſunt tegumenta leuia, lectus puluinariaque non adeo mollia, quae perſpirationem augent, liberi aëris acceſſus, in conclauibus magnis ſiccisque, et id genus alia.

p. 147. Veris huius regiminis frigidi commodis monſtratis ac ex DIMSDALIO aliisque probatis, expendit Noſter, quousque hoc regimen tenendum ſit. Aliud enim eruptionis ſtadium, aliud maturationis, aliud denique perſiccationis exigit regimen. Quapropter humiditatem aliaque auxilia, ad tuenda loca, ne variolas capiant, inter eruptionis ſtadium ſolummodo concedit; dein veneno varioloſo a ſanguine ſegregato, et ad cutem translato, puſtularum maturatio non eſt turbanda, ſed fouenda. Id quod fieri putat Noſter, libero ſanguinis, ad tubercula cutanea, acceſſu, et vi vitae minime minuta. Atque tum hoc regimen vitandum eſt.

p. 151. Cauſſa itaque, cur interiores corporis partes a variolis ſint immunes, ponitur a Cl. COTTVNNIO in vapore, qui vbique interne exſudat, ac interiores corporis partes humectat. *) Cur autem perſiccatio ſuper-

*) v. eiusd. de iſchiade neruoſa, p. 50. comm. noſtr. Vol. hoc p. 127.

ſuperficiei cutaneae, per aerem liberiorem inſerviat variolarum ſedi, nullam ſe poſſe reddere rationem Noſter fatetur.

His itaque praemiſſis, Auctores, qui variolas internarum corporis humani partium obſeruarunt ac affirmarunt, examinat, eorum errores detegit, atque eos refutat tredecim his obſeruationibus, quas antea colligit Noſter, indeque probat, non in partibus internis puſtulas variolosas efflorescere. Deriuat hanc controuerſiam primum a FERNELIO, quem dein MEAD, BOERHAAVIUS, GUNTZ, LIEUTAUD aliique ſunt ſecuti. Dum porro Noſter conſiderat Auctores, qui aſſeruerunt, fetus in vtero variolas pati, eos refutat, ac demonſtrat, hoc plane non fieri poſſe, ob nimiam humiditatem, quam ferre oportet fetus, innatantes liquoribus in vtero. p. 157.

Iam vidit Noſter, quis locus in ipſa cute eſſet, quem venenum varioloſum ſibi eligeret. Atque eſt illud, vti Noſter cum Cll. ASTRUCCIO et GUNTZIO arbitratur, mucoſum, cuti ac cuticulae intermedium, corpus Malpighianum. Tumet enim, variola formata, corpus reticulare MALPIGHII, craſſum fungoſumque fit gelatinae ad inſtar, atque cuticula immutata. Varioloſi veneni natura atque indoles quamquam latet, pluries tamen corripi poſſe hominem variolis negat. Aluiductiones variolarum eruptioni non officiunt, ac, ob vim ſedatiuam ac anodynam ſalis Anglici, mauult illud aliis laxantibus praeferre, atque exhibuit hic cum felici ſucceſſu. In pulſu Noſter reperit ſingularem frequentiam, quae variolas annuntiaret. Per vrinae vias, ſudorem aluumque varioloſa lues non poteſt expelli, ſed abſcedere eam oportet in cute: Acetum aliter atque p. 202.

aliter temperatum conuulsis, aut ad conuulsiones pronis, expertus Noster est semper inimicum.

p. 235. Multum autem iuuant variolosos vesicatoria, quorum vim, a Nostro iam declaratam, non diu ante commemorauimus. Solet ea brachiis et cruribus applicare, ac laudat eorum vtilitatem magnam in omnibus stadiis variolarum. Pari modo ea quoque morbillorum ferociam moderantur, ac pectus praecipue in morbillis tuentur. Ad variolas eleuandas laudat fotum recens mactatorum animantium iteratum.

p. 245. Tres sunt, secundum Nostri sententiam, variolosae febres, nimirum febris eruptionis, maturationis ac tandem persiccationis. Eruptionis febris, quo mitior est, eo tutior. Reliquae enim duae pendent ab hac prima, quae mitior reddi potest, si opus est, sanguinis missione, alui purgatione, libero regimine, et acidorum vsu.

p. 250. Variolarum constituit duo genera, atque dispescuit variolas in vmbilicatas, et vesiculares, quarum icones quoque adiecit, et octo figuris habitum interiorem et exteriorem ab origine ad persiccationem ostendit. *Vmbilicatae sunt, quae ab ipsis initiis, cum sunt aciculae assimiles, verticem habent retusum et veluti decurtatum, atque lenticulae propiores sunt, quam coni figurae, vti pleraeque solent, non variolosi generis pustulae.* Dein ad lenticulae magnitudinem accedunt variolae, ad quarum turgescentiam, plenitudinem, ac viuum colorem, Noster magis respicit, quam ad magnitudinem, quae saepenumero variat. Hae vmbilicatae a Nostro idcirco nominantur, quoniam vmbilicum, siue foueolam in centro habent. Quod si itaque vmbilicatae degenerent, in quatuor species mutari eas vidit Noster, in resides nimirum siue gangraenosas, in corruptorias, crystallinas, et in verrucosas. Crystallinae summam produnt malig-

nita-

nitatem, inde iis laborantes iecur et lienem gangraenoſum in cadaueribus monſtrarunt, nec non gangraenoſos pulmones. Alterum genus variolarum cernitur in veſicularibus, quae vmbilico carent, acrioris ſunt indolis, quam vmbilicatae, ac quibus non raro petechiae ſeſe iungunt. Earum autem degenerum vnam ſolummodo ſpeciem Noſter vidit, purpuraceam ſcilicet, qua tandem violaceae ac nigrae fiunt variolae.

Ad benignas igitur variolas pertinet, vt ambitus earum eleuatus, circuli forma, circa vmbilicum in purulentum abſceſſum mutetur. Atque has appellat Noſter naturales. Quapropter purpuraceas, gangraenoſas, verrucoſas cryſtallinasque non ad eas refert, ſed ab alterius morbi, aut veneni conſortio, in corpore affecto latente, deriuat. Inflammatione enim perfecta, in benignis vmbilicus eleuatior, planior ac plenior fit. Deïn circa eum albidus annulus apparet. Putat namque Cl. Auctor, puſtularum varioloſarum ſuppurationem incipere a vertice, et ad puſtulae baſin ſenſim ſenſimque deſcendere. Benignas porro variolas nec cicatricem, nec foueam relinquere oportet. Etenim pus varioloſum bonum cutem tuetur, pruritumque, a bono pure ortum, indicare putat variolas aperiri. Id quod tum aegris quoque concedit. Tandem Noſter et inter obſcuras refert res, cur eueniat, vt mater, variolas iam paſſa, fetum edat variolis obnoxium, atque vt quis ſemel variolis tantum laboret, nec pluries. p. 266.

Hactenus naturalem variolarum ſedem ad cutem extimam pertinere, et puſtularum fabricam extra vias ſanguinis elaborari, h. e. extra animal eſſe Noſter oſtendit, eumque medicum optimum praedicat, qui a vitalibus organis citiſſime variolas expellat. p. 271

pellat. Atque fieri hoc putat Cl. COTTUNNIUS, impedimentis, quae ex superioribus patent, potius sublatis, quam remediis. His enim sublatis, curat se ipsum variolosus morbus.

III.

Traité des accouchémens en faveur des éleves; dans lequel sont traitées les maladies des femmes grosses et accouchées, et celles des petits enfans: Par M. F. A. DELEURYE, Membre de l' Acad. roy. de chir. Conseiller-Chirurgien ord. du Roi en son Châtelet. à Paris chez M. Lambert et P. F. Didot 1770. 8. 1 Alpb. 6 pl.

i. e.

Tractatus de arte obstetricia, in vsum discipulorum conscriptus, in quo etiam de morbis grauidarum, puerperarum, et infantum agitur. Auctore F. A. DELEURYE.

Systematicum hoc artis obstetriciae compendium praecipuas artis obstetriciae regulas complectitur, a celeberrimis nostri aeui huius artis magistris propositas, quae Auctor Cl. in ordinem satis commodum redegit, variasque passim annotationes addidit, quarum nonnullas speciminis loco hic adduxisse sufficiet. In introductione breuiter artis obstetriciae fata enarrat, nimium Gallis tribuens, ad quos fere omnia, ad exteros vero parum vel nihil refert. Sic enim v. c. forcipis inuentionem breuissime tantum indicat cet.

In

In duas vero partes totum hoc ſyſtema diuiſum
eſt, in quarum priore de partibus, generationi in-
ſeruientibus, grauiditate et morbis grauidarum agit.
In poſteriore autem de partu naturali et praeter-
naturali, atque puerperarum et infantum morbis
differit. Cartilagines, quibus oſſium pubis ſymphy- p. 8.
ſis fit, in omni partu diduci, contra Cl. SMELLIUM
defendit, qui hoc in praeternaturali tantum fieri
aſſerebat. Fit autem haec dilatatio ope humoris
ſeroſi, qui in telam celluloſam cartilaginum, vi vteri
turgidi vaſa comprimentis, effunditur. Carunculae p. 19.
myrtiformes in feminis, quae ſaepius pepererunt,
ſenſim delentur. Antagoniſmum inter fundum et p. 28.
orificium vteri, a Cl. LEURETO propoſitum, nec non p. 32.
ligamenta vteri rotunda poſteriora, quae nonnulli
ex recentioribus Gallis deſcribunt, aſſumit. Idem
hoc quoque de ſitu capitis fetus, et deſcenſu eius p. 36.
in partu, ad mentem Cl. OULDII, valet. Peculiari capi p. 38.
te Cl. Auctor modum exponit, quo puellae gibboſae,
num fetui geſtando pariendoque aptae ſint, exami-
nari poſſint, ſine explorationis proprie ſic dictae
ope. In grauiditate diiudicanda minime exploratio p. 65.
tantum inſtituenda eſt per digitum in vaginam im-
miſſum; cum nec ex loco, quem collum vteri occu-
pat, nec ex longitudine eius, nec ex aperto vel
clauſo eius ſtatu, nec ex altitudine vteri in pelui,
nec ex pondere cet. de grauiditate certum ferri
iudicium poſſit. Plurima enim haec ſigna incerta
et fallacia ſunt. Hinc aliam methodum Cl. Auctor
commendat, qua vero tertio tantum grauiditatis
menſe vti poſſumus. In hac femina in dorſo cu-
bante, digitum in vaginam eius immittit, et orificio
reperto, parti poſteriori, ſeu corpori vteri digitum
fortiter apprimit, alteram vero manum regioni
hypogaſtricae imponit, et ita, vtero ſurſum preſſo
impetum vteri grauidi volae manus, hypogaſtrio in

p. 89. cumbentis, ope perſentiſcit. Circa nutritionem fetus ita ſentit, vt doceat, illum modo triplici, per funiculum, per os, et per inhalationem cutaneam nutriri; nullum verum circulum humorum inter vterum et placentam exiſtere, ſed placentam ſanguinem ſpongiae in modum ſugere, atque ex cellulis eius per venas funiculi hunc ſanguinem reſorberi. Qui vero per arterias funiculi ad placentam iterum defertur ſanguis, non ad matrem redit, ſed nouam in placenta
p. 96. praeparationem ſubit. Venaeſectionem, quam ſine vllo fere diſcrimine in grauidis inſtituere ſolent, ſi nulla neceſſitas vrgeat, reiicit. Quae circa finem grauiditatis fit, partum quidem accelerat, ſed felici euentu, cum partus, qui ante finem noni menſis contigit, felicior ſit eo, qui poſt periodum partus naturalem fieri ſolet.

p. 208. In verſione vnicum pedem tantum attrahit, neque alterum quaerit, niſi obſtaculo ex eius retentione nato; brachia autem ſemper ſoluit, niſi in eo caſu, vbi fetus paruus, abortiuus vel putredine affectus eſt. Facies fetus in verſione abſoluenda, non verſus os ſacrum matris, ſed verſus os ilium eiusdem conuertenda eſt. In vniverſum laudandus
p. 226. eſt Cl. Auctor ex eo, quod neglectis, ſubtilioribus illis diſtinctionibus ſitus peruerſi, quae tirones confundunt praecipuas tantum regulas, quae, tum in omni verſione, tum in variis ſpeciebus ſitus peruerſi
p. 230. obſeruandae ſunt, proponat. Si, vno brachio prolapſo, non in vterum penetrare poteſt Cl. Auctor, alterum brachium quoque in vaginam trahit, quo artificio vt plurimum ſitus fetus ita mutatur, vt nunc facilior aditus manui pateat. Ea partus ſpecies, qua facies fetus orificium vteri reſpicit, non mala iudicanda eſt, ſi modo facies non obliquum ſitum habeat, cum plurimi eiusmodi partus naturae

tan-

tantum ope terminentur. In ſitu vero faciei, aut p. 238.
capitis obliquo, vbi dimidia tantum faciei, vel 240.
anterior colli pars orificio obuertitur, ſtatim verſio
inſtitui debet, cum capitis in rectum ſitum directio,
quam multi commendant, vix vnquam fieri poſſit.
Si ex capite incuneato occiput fetus ita ſe offert, p. 246.
vt pars eius inferior os ſacrum, ſuperior os pubis
reſpiciat, femina genubus et cubitis innixa, forceps
a poſteriori eius parte introduci debet. Hac enim
cautione adhibita, inſtrumentum hoc caput fetus
melius comprehendit, et perinaei ruptura euitatur.
Capite abrupto, ad eius extractionem forcipe p. 250.
Auctor Cl. vtitur, et vnco infixo caput figit, quo
forcipem applicare poſſit; eandem quoque, ſi in ver-
ſione caput retineatur, adhibere iubet. Si placenta p. 279.
in abortu remanet, et iniectiones adhibentur, eae
ita dirigendae ſunt, vt in ipſum vterum, nec in va-
ginam tantum penetrent. Nimis vniuerſalem vſum p. 306.
arcani duplicati, quod ad metaſtaſin lacteam prae-
cauendam in omnibus fere puerperis, ſine vllo diſcri-
mine, in Gallia adhibent, Cl. DELEURYE taxat. Dolo- p. 342.
res poſt partum non ſemper, vt Cl. LEURETVS
aſſerit, a fruſtulis ſanguinis coagulati, ſed ex ipſa
vteri dilatati contractione oriuntur. De morbis, ex p. 354.
metaſtaſi lactis (*depôts laiteux*) oriundis, fuſius hic
Cl. Auctor ex Cl. PUZOS, LEURETI aliorumque
obſeruationibus explicat. Febrem puerperarum
miliarem in ſymptomaticam et idiopathicam diſtin- p. 368.
guit. In priori caſu eruptio exanthematis morbum
ſoluit, et benigniſſima eſt. Atrophia infantum, p. 412.
quae ab obſtructione viſcerum (qui morbus Gallis
carreau dicitur) et glandularum meſenterii (*chartre*)
oritur, arhachitide diſtinguendus eſt. Commendat
in atrophia Cl. Auctor decoctum ſcrophulariae,
vſum internum ſaponis, et ipecacuanhae in refra-
cta doſi. Adhibuit quoque in fine morbi p. 413.

oleum lini interne felici cum ſucceſſu. In rhachitide lac noxium eſt. Rubia vero tinctorum, ipecacuanha, purgantia amara, balnea frigida cet. omnem curationem abſoluunt.

IV.

An enquiry into the nature, riſe, and progreſs of the fevers moſt common in London, as they have ſucceeded each other in the different ſeaſons for the laſt twenty years. With ſome obſervations on the beſt method of treating them. By WILLIAM GRANT, M. D. London: Printed for T. Cadell. 1771. 8. mai pagg. 463. cum introductione pagg. 15.

i. e.

Diſquiſitio naturae, originis ac progreſſus febrium, quae Londini frequentiſſimae ſunt, prout in diuerſis temporibus annorum viginti nuperrimorum ſe inuicem exceperunt. Accedunt obſeruationes quaedam ſuper optima eas tractandi methodo. Auctore GUILIELMO GRANT, M. D.

Poſtquam in introductione Cl. Auctor neceſſitatem attendendi ad influxum, quem variae tempeſtates aeriſque viciſſitudines in morbos habent, demonſtrauit, variaſque inde cautelas, in praxi obſeruandas, collegit, primo loco *de febribus intermittentibus* exponit. Ampla ſatis ea eſt tractatio, ex qua

quae-

quaedam potiora momenta num breuiter tradere queamus, nunc diſpiciendum eſt.

Febres iſtae fere epidemicae ſunt, inſigniter tamen pro anni tempore climatiſque diuerſitate variant, ad quae accedunt diuerſus corporum habitus et variae cauſſae, ex rerum non naturalium varietate pendentes. Exacte notat ſigna, quibus febris intermittens anomala (*unformed ague*) a febribus aliis continuis ac remittentibus diſcernitur. Multum differt febris noſtra vernalis, ab auctumnali: prior facile in continuam, auctumnalis contra remittens facile in intermittentem tranſit, prout vel frigus hibernum calore intenſiori, vel calor aeſtiuus frigore acriori excipitur: quare mirum non eſt, morbos auctumnales minus exitioſos eſſe vernalibus, quod mortuorum numerus Cl. Auctorem docuit. Auctumnales igitur morbi, quo propius ad ver, et vernales, quo propius ad iulium accedunt, eo facilius curantur. Auctumnalium morborum ſedes fere eſt in primis viis, vernalium contra in diſpoſitione humorum putrida, quae ſaepe cardiacorum ipſiusque adeo corticis vſum non admittit. Febres auctumnales in auſtralibus Europae regionibus rariores ſunt vernalibus, neque ſanguinis miſſio et purgantium vſus, aduerſus has tam efficacia remedia, in borealibus aeque proficua cenſenda ſunt.

p. 1. p. 3. p. 6. p. 7. p. 9.

Sequitur deſcriptio decurſus paroxyſmi febris tertianae, eaque accuratiſſima: ſedimentum lateritium vrinae in ea auctumnali ſaepius obſeruauit Noſter, numquam in vernali. Criſin eam demum completam dicit, quae, omnibus colatoriis liberis redditis, contingat, cum febris ſit vniuerſalis ſpaſmus et conſtrictio. Differentiam febris intermittentis exquiſitae ſimplicis, et extenſae ſeu productae: item febris hemitritaeae et duplicatae exponit: vltima in Belgio frequens eſt, non aeque

p. 10. p. 12. p. 15.

Londini, et a quotidianis diſtinguendae ſunt febres
p. 16. hecticae, quarum tres ſpecies adducit, nempe commu-
nem Anglorum, iunioribus tempore veris infeſtam:
eam, quae a magnis euacuationibus, et eam, quae a
reſorpto pure, vel poſt febres inflammatorias oritur.
p. 17. Febris intermittens auctumnalis, diutius ſubſiſtens,
periculoſa eſt; neque tamen minus conſultum pu-
tandum, febres iſtas intempeſtiue reprimere. Fu-
ſius nunc, de cauſſis febrium iſtarum, exponit, et
plurimum, vti iam ſuperius, aeris conſtitutioni tri-
buit: haec tamen aeque, ac ſymptomatum explica-
tionem, repetere breuitas nos prohibet.
p. 32. In intermittentibus ſudorem copioſum euacua-
tionem optimam efficere, et hac, liquoribus tenuio-
ribus copioſius hauſtis, adiuta, omnem dyſcraſiam
ſanguinis, ipſumque adeo venereum contagium, tolli
exiſtimat.
p. 36. Succedit diſquiſitio diuerſae rationis paroxyſmo-
rum, quam vero itidem tranſire cogimur, quo ali-
qua ad prognoſin ſpectantia adducendi locus ſuper-
p. 38. ſit. In febribus anomalis ſaepius peccat medicus
nimium, quam nihil agendo: exſpectandum ergo
eſt, ad quam indolem morbus ſe inclinet. Inter
p. 40. regulares tertiana ſaluberrima eſt, et medium tenet
inter quartanas auctumnales, et quotidianas verna-
les. In curatione notari oportet, febrem anoma-
p. 41. lam adhuc, neque typos regulares ſeruantem, vix
vmquam eſſe ſimplicem, ſed plerumque cum alio
quodam fomite morboſo coniunctam, v. c. verna-
lem, ex diſpoſitione inflammatoria ſanguinis et ſyno-
cho non putri; auctumnalem contra, ex febre biliosa,
p. 43. ſeu atrabiliaria et intermittente oriri. Iterum de
praepoſtera repreſſione febrium intermittentium agit
Noſter, et, ad eas reuocandas, vna cum euacuatione
primarum viarum extractum fuliginis commendat.
p. 46. Ex altera vero parte ſaepius proficuum, imo neceſ-
ſarium

ſarium eſt, roborantibus vti, quum ſolida nimis relaxata ſunt, aut debilitas viſceris alicuius ſubeſt. Praeclara omnino et egregia ſunt monita, quae de curandis his febribus proponuntur. Quotidianam p. 54.
veram in auctumno numquam vidit Cl. Auctor: quae in hoc anni tempus incidunt febres, in principio plerumque duplicatae ſunt, cum tertianae, tum quartanae: ſed multum intereſt ſcire, ad quamnam harum ſpecierum referri debeant. Copioſe ergo et exacte differentiae inter quartanam et tertianam recenſentur. Generatim frigus in illa vehemen- p. 55.
tius eſt, quam in hac: praeſertim rigoris maior gradus ſignum characteriſticum conſtituit, ſpaſmo in quouis muſculo, et rheumatiſmo in quouis articulo ſimilis. Ex vtraque hac febris ſpecie, inter ſe collatis, concludit Cl. Auctor, febrem tertianam p. 56.
caeteris paribus, vt inflammatoriam; quartanam contra vt neruoſam, tractandam eſſe. Inde rurſus tranſitus fit, ad veram ſpecificam vim febrifugam medicamenti huius vel illius, in dubium vocandam. Cephalalgia, ſymptoma febrium auctumnalium, potiſſimum duplicatarum, vel ſpaſtica eſt, ſub hor- p. 58.
rore; vel inflammatoria, ſub calore accedens. Vltima venaeſectione indiget, quae tum etiam ſaepe duplicatam febrem in ſimplicem vertit. Strangulatio, ſub horrore, ſolo veſicatorio tollitur. Reliqua febrium curatio, admodum prolixe hic enarrata, penitus ad mentem SYDENHAMII p. 63.
directa eſt.

Omnibus conſideratis, quae de viribus corticis Peruuiani dici poſſunt, vero ſimilius eſt, illum p. 71.
effectus febris infringere; quam cauſſam eius remouere. Valentius ac citius eodem, in quartanis, quam in reliquis febribus, vtendum eſt, quia illae reme- p. 73.
diis aliis obſurdeſcere fere ſolent, neque vmquam ſalubres, vti tertianae, dici poſſunt: et ſi quoque a

cor-

corticis vſu obſtructiones exortas videret Cl
p. 75. Auctor, ſemper tamen eas ope mixturae deobſtruen
tis SWIETENII ex oxymelite ſcillitico, ſalibus
mediis adiuncto, et ſuperhauſti decocti radicum
graminis et taraxaci cum melle, reſoluit, febre in
tertianam mutata, et tunc ſuo modo curata. Sed
caute monet, nonniſi optimae notae corticem in
vſum vocari oportere. Poſtquam amplum locum,
ſuper modis, hoc remedium eiuſque praeparata ex-
hibendi, ex Cl. ALSTON tranſcripſit, tandem ſpeci-
fici cuiuſdam, ſibi communicati, ad febres intermit-
p. 86. tentes regulares meminit, nempe aranei maioris
conquaſſati, et cum gelatina ſimplici in bolum for-
mati, poſt paroxyſmum ſumendi, et octaua quaque
hora, donec nouus paroxyſmus exſpectetur, repeten-
di: quod remedium numquam fefelliſſe traditum eſt,
et plerumque tribus doſibus, numquam vltra ſex,
febrem profligaſſe.

p. 88. 2) *De conſtitutione inflammatoria.* Sanguis in
hac, ex vena emiſſus, cruſtam, non a cauſſis externis
induit, ſed haec, ab ipſa textura ſanguinis, certum
gradum adepta, vna cum accedente gradu quodam
p. 90. motus ſanguinis in vaſis, oritur. Differentia quo-
que, inter varias qualitates ſanguinis, tactu detegi
poteſt. Sanguis phlogiſticus admodum elaſticus
p. 91. eſt, et magnae extenſionis capax: vnde ſaepe itera-
tae venaeſectiones turgeſcentiam eius vix ſatis cohi-
bent. Duplicis generis inflammationes ponit Cl.
p. 92. Auctor, nimirum ſimplices, quae in corpore ple-
thorico, ceteroquin ſano: et complicatas, quae in
eodem, iam morbo quodam affecto, eueniunt, qui
p. 101. tamen, vel a contagio externo cum corpore commu-
nicato, vel a deprauato ſtatu fluidorum corporis ip-
ſius oriri poteſt.

Nunc

Nunc paucis de differentia causi inflammatorii p. 103. et biliosi praemissis, veram notionem methodi antiphlogisticae Cl. Auctor exhibet, et eos arguit, qui medicamenta antiseptica, loco antiphlogisticorum in vsum ducunt: siquidem vel acida mineralia aliena p. 105. esse euincit, multo magis corticem ac alia adstringentia, refrigerantia. Cum febris iam eo usque deducta fuit, vt lentoris phlogistici copia generata sit, p. 107. numquam Cl. Auctor perfectam crisin obseruauit, quam non primo sensus frigoris alicuius, postmodum incrementum caloris, ac deinde signa coctionis, in hoc vel illo colatorio antecesserint. Rursus de noxiis effectibus corticis Peruuiani, sub ingressu signorum coctionis exhibiti. Cum depositionem puris in loco minus apto timemus, resolutio venaesectione, euacuantibus, diaeta tenui, cet. omni modo p. 108. tentanda est; cum vero nihilominus pus in hoc illove loco colligitur, natura non turbanda, sed simulac excretionem moliatur, in eadem sustentanda ac iuvanda: inde venaesectionis et antiphlogisticorum limites constituendi. Ad febres inflammatorias compositas tractandas, magis prodest nutrimenti paulo largior quantitas, simulac periodus suppuratoria p. 111. incipiat, quam medicamenta stimulantia, quibus nonnisi tunc, quando natura torpescere videtur, locus est: imo ne cortici quidem Peruuiano Noster fidit.

3) *De constitutione catarrhali.* Haec, ex obser- p. 117. uationibus plurium annorum, ab Auctore nostro factis, versus finem ianuarii constitutionem inflammatoriam excipit, et sub quadruplici morborum specie apparet: nimirum tussis, rheumatismi, erysipelatis, ac dysenteriae. Caussae, quae hos morbos Anglis perniciosiores reddunt, quam aliis populis, in subitis frigoris et caloris vicissitudinibus, vernali humi-

humiditate, et abuſu victus animalis, fermentatique
p. 119. potus quaerendae ſunt. In eorum curatione, ad gradum inflammationis, et ſtatum ſolidorum et fluidorum reſpici oportet, hiſque rite conſideratis, medendi methodum accommodari.

p. 128. Iuniores ſemel hunc morbum paſſi, fere ſemper, redeunte vere, ab eodem rurſus afficiuntur, niſi per auctumnum et hyemem, remediis roborantibus, et antiſepticis idem praeuertatur, aut, quod optimum eſt, febre intermittente rite tractata, fomes eius eradicetur: alias recurſus hic vſque ad vigeſimum quintum aetatis annum durare ſolet. Febris autem intermittens, intempeſtiue ſuppreſſa, phthiſin pulmonalem inducit, quod exemplo maxime notabili, prolixiſſime enarrato, Cl. Auctor confirmat. Tu-
p. 144. tiſſimum remedium, ad praecauendas iſtas recidiuas, in itinere in Americam inuenit, vbi eiusmodi aegros commorari oportet, donec vigeſimum quintum aetatis annum ſuperauerint. Tandem de auxiliis,
p. 145. quibus ii ipſi per tempus aeſtiuum iuuandi ſunt, et in acquirendo robore firmandi, diſſerit.

p. 148. 4) *De ſynocho non putri.* Copioſa et prolixa comparatione ſententiarum, ex ſcriptoribus antiquis et recentioribus inſtituta, apparet, hanc febrem eandem eſſe cum humorali, ſeu neruoſa noſtri aeui
p. 165. auctorum. Lentorem morboſum humorum, hanc febrem producentem, non in inteſtinis ipſis ab indigeſtione natum putat Noſter; ſed potius pituitam excrementitiam arbitratur, ex ſanguine ſeparatam,
p. 166. et illuc delatam, quae forte, durante vere, non ſatis euacuata, a natura verſus glandulas faucium, et oeſophagi, muco ſecernendo dicatas, determinetur, quum eundem morbum phlegmaticis corporibus ſollemniſſimum eſſe, et euacuationibus prophylacticis, quibus Angli vti ſolent, ſaepe verti con-

conſtet. Praecipuum auxilium in vomitu et purgatione aluina poſitum eſt; quibus adminiſtratis, ſudores critici, quos leuis frigoris ſenſus praecedit, p. 174.
ſequuntur: euacuantia vero neglecta, febrem prolongant, et anomalam reddunt, et ſi illorum loco medicamenta calida adhibentur, ſymptomata febris miliaris, petechialis et putridae; ſin autem methodo antiphlogiſticae iuſto diutius inhaeretur, ſigna debilitatis vniuerſalis, morbum aegre ſuperaturae, ſequuntur. Optimum eſt, rite purgatis primis p. 177.
viis, ab omni medicina deſiſtere, et, quod ſupereſt febris, naturae ſoli relinquere. Fuſiorem horum omnium pertractationem, cui praeter hiſtorias morborum, multa quoque praeter ordinem v. c. de abuſu medicamentorum calidorum, potiſſimum chemica arte paratorum, de venaeſectione euacuantibus praemittenda, de vera notione virtutis cardiacae, in victu et medicamentis, de febre miliari potiſſimum puerperarum, immixta ſunt, nunc omittimus.

Quam diu, remittente febris violentia, ſigna p. 207.
coctionis in vrina non apparent, neque antiphlogiſticum regimen, neque purgantium, neque corticis vſum aegri commode ferunt: vltimum praeſertim medicamentum non, niſi in inſigni debilitate, non pro ſcopo febrem fugandi, ſed tamquam cardiacum exhiberi debet. Rurſus obſeruationes quaedam de febribus intermittentibus vernalibus. Hemicrania frequentior eſt in hoc anni tempore, quam in reliquis: quodammodo ad indolem ſynochi non putris p. 212.
accedit, et vomitorio adhibito, typum vere intermittentis morbi aſſumit; febris nonniſi ſymptomatica eam comitatur aeque, ac inflammatio, et aucta ſenſilitas oculorum: venaeſectio, ſub principium morbi adminiſtrata, tempore verno proficua eſt, auctumnali inutilis; vomitoria morbum mitigant, purgantia exaſperant: in auctumno infuſum florum

cha-

chamaemeli cum elixirio vitrioli: in vere contra cortex Peruuianus morbum leuat, vtrumque tamen remediorum genus in oppoſito anni tempore noxium eſt. Hirudinum et veſicatoriorum vſus parcus eſt: liquorum fermentatorum noxius. Diaeta tenuis vegetabilis, et electuarium ex radice valerianae ſylveſtris, cortice Peruuiano, theriaca, ſale abſinthii, rheo, ſyrupo croci, pro re nata variandum, maximam vtilitatem exſerunt.

p. 222. 5) *De conſtitutione putrida.* Humorem flauum, in ſanguine praeſentem, et bilem, ex eo ſecernendam, praebentem ſupponit Cl. Auctor, quem ſuccum biliarium dicit, et ex eo ſucci atrabiliarii, ſique hic ad inteſtina deferatur, humoris melancholici notionem declarat: humorem iſtum quauis aeſtate et auctumno copioſiorem generari, ob varias cauſſas in victu et potu potiſſimum, et prodere ſe vrina intenſius flaueſcentis coloris, halitu fetido, cet. et inde originem morborum, quos nunc vberius pertractat, repeti oportere.

p. 228. 6) *De ſynocho putri.* Primo de notione putredinis in corpore viuo, apud veteres vſitata, diſſeritur, et Cl. SYDENHAMI HUXHAMIQUE doctrina
p. 243. cum iſtis comparatur: poſtmodum varios putredinis gradus, a diuerſa conditione fluidorum induci oſtenditur, ſimulque de acrimoniis varii generis, inprimis de alcalina, ſermo fit. Inter ſcorbutum, qui
p. 253. in mari, et eum, qui in terra continente graſſatur, eam differentiam ponit Noſter, quod in vtrouis quidem ſanguis diſſolutus adſit, ſed in illo, a commiſtione putridi; cum acrimonia ſalina, in hoc au-
p. 255. tem, cum rancida. Mercurium et regulinam partem antimonii ſanguini etiam quemdam putredinis gradum conciliare putat. Diſquirit porro cauſſas,

cur

cur morbi putridi Londini nunc neque adeo fre- p. 257. quentes, nec violenti ſint, quam olim.

Prima periodus conſtitutionis putridae, maio et iunio ſe manifeſtans fere a peruerſe tractata ſyno- p. 259. cho non putri priorum menſium oritur: SYDENHAMIUS huic periodo generatim nomen febris variolosae impoſuit, licet non ſemper variolae eidem iunctae ſint. Varia curationis exempla Cl. Auctor p. 263. adducit, et cum SYDENHAMII obſeruatis comparat. Signum pathognomonicum huius morbi, in dolore ad ſcrobiculum cordis adeo exquiſito, vt tactum non ferat, ponit. Venaeſectio et vomitoria, protinus adminiſtrata, ptiſanae acidulae, fructus horaei, ſerum lactis, mel cet. hiſque interpoſita laxantia, ex manna et tartaro ſolubili, curationem abſoluunt. Putrida iſtius morbi indoles, adeo contraria eſt acidis, vt nonnumquam acidam acrimoniam in corpore praedominantem inuertiſſe ac ſuſtuliſſe, obſeruata ſit.

Secundum ſtadium conſtitutionis putridae ſiſtit p. 275. colica biliosa SYDENHAMII: haec non adeo venaeſectionibus, quam acidorum vſu indiget: opiatis non, niſi poſt debitas euacuationes, vtendum eſſe, ſerio monet Auctor noſter. De aliis colicae ſpeciebus, hyſterica ſeu ſpaſmodica, pictonum, damonienſi, flatulenta, cet. et de ſignis earum diagnoſticis, curandique modo fuſe diſſerit, praecipue quod vſum opii ſpectat.

Tertium ſtadium dyſenteria putrida conſtituit, p. 288. vel ſimplex, vel cum febre. Vomitorio in hoc morbo tunc demum Auctor noſter vtitur, quum de- p. 291. iectiones ſeroſae, nec adeo multum leuantes, bilis effluxum impeditum eſſe monſtrant; in genere illud magis ſeptembre et octobre, quam iulio neceſſarium putat, quod in hoc bilis nondum adeo craſſa ſit, et a maturis tunc temporis fructibus horaeis facilius reſoluatur. Vt in omnibus morbis tractandis

SYDENHAMII veſtigia premit: ſic etiam in hoc,
p. 295. omnia experientia confirmata ſe vidiſſe, aſſerit, quae
ille de eo tradiderit. Frequenter dyſenteriae
aphthae ſuperueniunt, magiſque, quam aliis morbis,
quarum communiſſima cauſſa, in neglectis ab initio
morbi purgantibus, aut intempeſtiuo vſu opii et ad-
ſtringentium poni debet.
p. 304. Quartum ſtadium cholera morbus efficit.
Opium in ea tunc demum exhibendum eſt, quum
materia morboſa potu diluente et clyſteribus, vel
penitus, vel maximam partem eliminata fuit: neque
eo opus eſt, vbi vomitus per ſe ceſſauit, licet alui
profluuium adhuc ſubſiſtat. In America ſpaſmum
vniuerſalem, cum hoc morbo coniunctum, ſaepe
miram quantitatem opii requirere referunt. Mo-
p. 309. nita quaedam generalia, et annotata in varios erro-
res, in curandis his morbis commiſſos, huius tracta-
tionis finem faciunt.

p. 321. 7) *De conſtitutione biliosa.* Origo eius in augu-
ſtum incidit, et tranſitus ex conſtitutione putrida fit
p. 327. per choleram, de qua iam dictum eſt. SYDENHA-
MII deſcriptionem febris biliosae repetit, ſuisque
annotationibus illuſtrat Cl. Auctor. Quum corpus
tenerioris habitus eſt, fluidis tenuibus et acribus,
p. 340. ſolidiſque laxis, corticis vſus conducit, qui in ſub-
iectis aliis robuſtioribus, vbi debilitas a violentiori-
bus euacuationibus, et defectu diaetae conſuetae in-
ducitur, non adeo conuenit. Sudor profuſus vtilis
p. 341. non eſt, niſi materia biliosa prius cocta, et maxi-
mam partem expulſa; purgantia autem vel ante
ſigna verae coctionis adhibenda ſunt, modo prius
ſanguinis miſſione circulus eius liberior redditus
p. 342. fuerit. De differentia inter febrem biliosam ſim-
plicem, inflammatoriam, et inflammatorio peri-
pneumonicam, ab anni tempore, ventorumque va-
rie-

rietate pendentem, et de curatione, ſingulo morbo accommodanda. Pulſus, paruus licet, ſi corpus iunius et valde plethoricum fuerit, venaeſectionem tamen requirit, qua oppreſſio leuatur, eiusque effectus vel ſub ipſa operatione, ſeſe exſerit. Veſicatoria in principio febrium omnium, maxime autem putridarum et bilioſarum, aliena ſunt, quia inflammationem augent, humores acriores reddunt, procliuitatem in ſudores ſymptomaticos promovent, et excretionem aluinam impediunt. Alia res eſt, cum febris decreſcit, et tuſſis ſicca nec ſanguinis miſſioni, nec euacuantibus repetitis cedit. Sic etiam opiatis non niſi in declinante morbo, cum diaphoreſis requiritur, vtendum eſt. Catameniorum eruptionem, ſolito citiorem, in hoc morbo non timet Noſter, ſed pro ſigno coctionis cognoſcit, et ſaepe criticam fuiſſe obſeruauit.

p. 343. p. 344. p. 345. p. 347.

Debilitatem neruoſam, quae poſt praegreſſas euacuationes cardiaca exigit, melius parco vino, vel aliis potus fermentati generibus, quam opio ſuſtulit. Acidis mineralibus nonniſi tunc vtitur, quum ſigna ſanguinis diſſoluti, ſeu petechiae adſunt: de reliquo acida vegetabilia, ſaponacea ſemper praefert. Cortex non, vt febrifugum, ſed vt tonicum adhiberi debet, niſi febris bilioſa in intermittentem tranſeat: hoc enim accidere ſolet, niſi eadem per gradus imminuatur, et nunc vndecimo die, nunc prius, nunc decimo quarto, et tunc febrem auctumnalem intermittentem anomalam ſiſtit, duplicatam, vel tertianam, vel quartanam. Quum in febre bilioſa, poſt longas et frequentes purgationes cutis admodum dura, et ſicca redditur, extremitates aqua calida lauandae, et poſtmodum, ad mentem veterum, oleo inungendae ſunt. Opiata in parciori doſi veſperi danda ſunt, cum febris longius durauerit, et aeger euacuationibus et diaeta tenui multum exhau-

p. 350. p. 351. p. 353. p. 358. p. 360. p. 361.

ſtus eſt : neque tunc purgante opus eſt, niſi vrina cum ſedimento eſt, et tunc rheum ſufficit.

p. 362. Pauca demum de eryſipelate auctumnali adduntur, a vernali diſtincto, quod magis flaui coloris eſt, ſanguinis miſſionem non adeo facile fert; ſed è contrario melius purgantibus cedit, iiſque poſthabitis, facile in gangraenam tranſit, et, poſt tertiam ab eruptione diem, eamdem curandi methodum quam febris bilioſa exigit.

p. 364. *8) De conſtitutione atrabiliaria.* Hanc ad mentem veterum Cl. Auctor, lentori bilioſo auctumnali verſus hyemem tenaciori reddito, et obſcuriorem adepto colorem, adſcribit. Conſtitutionem hanc in duas partes diuidit; nempe in morbum hypochondriacum, et hyſtericum, cum materia, ſeu melancholiam veterum; et peripneumoniam notham

p. 367. SYDENHAMII. Ille corporibus ſtrictioribus, haec laxioribus frequentior eſſe ſolet. Arthritis et haemorrhoides, hoc anni tempore magis, quam reliquis ſolemnes, vtrique morbo ſe adiungunt, et curationem eius adiuuant: poſt ſuperatum paroxyſmum vltimorum horum morborum, exhibitum purgans crebro feces piceas educit, pariter ac cum morbus hypochondriacus miteſcere incipit: facile etiam ex priorum genere in morbum alterius tranſit v. c. peripneumonia notha in arthritidem vagam cet. et vice verſa. Morbus autem hypo-

p. 370. chondriacus, et hyſtericus cum materia, caute diſtingui debent ab eo, qui ſine materia eſt, et fere a vitio cerebri neruorumque proficiſcitur; ne, cauſſarum ſcrutinio neglecto, neruina adhibeamus, vbi deobſtruentibus vtendum erat. Inde varia illius morbi ſtadia vſque ad delirium chronicum deſcribuntur, cauſſaeque mutationum harum indicantur.

p. 377. Optima curatio morbi, a ſuperueniente febre inter-

mit-

mittente, exſpectanda eſt. Morbo hypochondriaco p. 379.
ſublato viſo, ſaepe colica bilioſa, imo cholera ipſa, licet mitior, accidit, diutius tamen durans, et crebro recurrens: quae tantum abeſt, vt antiſpaſmodicis et antihyſtericis cedat, vt potius iis exaſperetur. In quouis morbo atrabiliario primarium momentum curationis in diaeta poſitum eſt: euacuato humore morboſo, balnea frigida, ex aqua marina, imo internus quoque eius vſus conducunt, quae etiam eruptiones criticas, quas interdum natura per cutim molitur, iuuant. Curatio autem quaecumque diuturna eſt, numquam minor quadraginta diebus, p. 382.
et interdum ſuper vigeſimum primum menſem extendenda. In tranſitu diaeta eorum, qui in eccleſia romana vitae monaſticae ſe dedunt, aeque, ac mo- p. 384.
nachorum inter Turcas, ad praecauendos morbos atrabiliarios, et procurandam longaeuitatem aptiſſima, laudatur. Curationis momenta eo redeunt: ſi plethora adeſt, venaeſectio commoda eſt; ſin p. 385.
materia in ventriculo turget, vomitus aeque ac in febre bilioſa ciendus; ſin in canali inteſtinorum, apozema purgans per vices ingerendum; diaeta opus eſt vegetabili, ſaponacea, reſoluente, prorſus exulantibus victu animali, potu fermentato, acidis auſteris; quouis mane tartarus tartariſatus, ad dimidiam vnciam in aqua roſarum ſolutus, addita conuenienti doſi mannae, vt aluus bis ſoluatur, exhibendus; vel ſi flatus vrgeant, aquae roſarum aqua menthae ſubſtituatur, et progreſſu temporis, loco mannae mel addatur; exercitium, viribus corporis adaequatum, ſed ſemper per gradus augendum, quotidie ſuſcipiatur, et demum, curatione ex voto ſuccedente, aquae cuiuſdam mineralis, qualem Cheltenhamenſem commendat Noſter, vſus externus et internus iungatur. Patientia autem et tarditate in curando vti oportet, ne praecipitato reme-

 dio-

diorum vſu recidiuae occaſio praebeatur. Simili curationis methodo, in gutta roſacea inueterata, ipſaque arthritide, radicaliter ſublatis, Cl. Auctor
p. 389. vſus eſt. Difficillimus ſtatus eſt, ſi materia haec atrabiliaria ope febris in ſanguinis circulo agitatur. Nonnumquam tamen eam per vrinae vias excerni
p. 390. Noſter conſpexit, adeoque vrinam nigram, non ſemper pro ſigno lethali habendam eſſe, ſed interdum tantum morbum atrabiliarium indicare, monet.

p. 391. Morbus niger HIPPOCRATIS plerumque incurabilis eſt, ſpem tamen aliquam curationis facit ſapor ſanguinis, per vomitum reiecti, ſi is acidus fuerit, non vero, ſi fetidus, vel admodum acris.

A febre atrabiliaria tranſitum facit Cl. Auctor,
p. 403. ad tractationem vltimam, quae ſtrictius *de peripneumonia notha* exponit, quae, nunc cum febre atrabiliaria coniuncta, nunc ſeorſim, deprehenditur. In hiſtoria morbi tradenda SYDENHAMII verbis vtitur, eorumque commentarium quaſi addit. In duo
p. 414. ſtadia eum diuidit, nempe in ſtatum cruditatis, vbi reſoluentibus et euacuantibus vti oportet, donec inteſtina depurata, et atra bilis eliminata fuerint; et coctionis ſeu ſuppurationis, vbi reſiduum morbi in pulmonibus impactum haeret, et expectoratione educendum eſt: noxiis tum temporis omnibus reliquis euacuationibus, ſolo forte clyſteris vſu, ſi neceſſitas poſtulauerit, excepto. Veſicatoriorum autem in hoc ſtadio eximius vſus eſt. Quae vero expectorationem iuuant remedia, vt ſcillitica, antimonialia, mel, oxymel, ſerum lactis cum aceto vini paratum, halitus calidi, pulmonibus excepti cet. non-
p. 416. niſi eouſque continuanda ſunt, donec expectoratio rite ſtabilita fuerit, ne, euacuando materiam crudam, febremque nouam accendendo, aegro noxa inferatur. Eadem quoque cautio in reliquis auxiliis diaeteticis ceteriſque obſeruanda eſt. Balſama, anodyna, opi-

opiata, ad ſedandam tuſſim exhibita, maxime no- p. 417.
cent: ſi iis expectoratio ſublata fuerit, protinus vena ſecanda, veſicatorium amplum dorſo imponendum, kermes minerale et oxymel ſcilliticum crebro, vſque ad leniorem vomitum interdum ciendum, exhibendum, ſero lactis ſupra memorato, cum melle remixto, loco potus vtendum, et halitus ex aqua calida, vel oxycrato frequentius pulmonibus applicandus eſt; donec expectoratio iterum ſuccedat. Verſus finem morbi tranſpiratio largior interdum ſalubris eſt: ea autem ſponte eueniat, neque vllo modo extorqueatur: febris intermittens, nonnumquam morbo huic ſuperueniens, ex ſolo effectu in morbum primarium diiudicari debet: nonnumquam enim eum ipſum, miro modo leuat, nonnumquam ſymptomatica eſt, expectorationem quocum- p. 421.
que paroxyſmo intendit, ſed puris non laudabilis, tenuis potius et deprauati, viribus corporis interim ſenſim magis magiſque imminutis: tunc corticis vſus neceſſarius eſt, qui in priori caſu noxius fuiſſet. In conualeſcentia ſinapi, et armoracia crebrius vtendum Cl. Auctor praecipit, vna cum exercitio cor- p. 422
poris, praeſertim equitatione, et diaeta refrigerante, ſaponacea, vegetabili, pauca carne, neque eadem pingui addita, cet.

In fine praecipua momenta, ex toto libro colliguntur, varia inde adduntur, ac denique medicamentorum quaedam formulae ſubiunguntur.

V.

De phaſco obſeruationes, quibus hoc genus muſcorum vindicatur atque illuſtratur. Auctore D. IOH. CHRISTIANO DANIELE SCHREBERO. Ser. Marchioni Brandenb. Onolzb. et Culmb. a Conſiliis. Aul. Med. Botan. et Oecon. Prof. Ord. in Academ. Erlangens. Acad. N. C. Hiſt. Goetting. atque Socc. Oecon. Lipſ. et Vdinenſ. Sodali. Lipſiae, apud Sigfr. Lebr. Cruſium. 1770. 4. pl. 3. Tab. aen. 2.

Singulari induſtriae Cl. Auctoris, omnibus hiſtoriae naturalis cultoribus notae, in ſtructuram partium minimarum plantarum inquirendi, quam rem opus praeſtantiſſimum eius de graminibus, aliaque ſcripta luculenter teſtantur, debemus iterum nouum ſpecimen diſquiſitionis, quam maxime accuratae et difficilis, generis cuiusdam muſcorum, quod hucuſque non ſatis ſuccincte eſt deſcriptum atque traditum a ſcriptoribus, hoc in genere claris. Non itaque ſuperuacaneum, imo maxime vtilem nos ſuſcepturos eſſe putamus laborem, ſi breuiter ea, quae in hoc libello continentur, cum Lectoribus communicamus. Occaſionem vero ei edendo dedit oratio, qua aditum, ad profeſſionem ordinariam botanices, in vniuerſitate Erlangenſi, clementiſſime ei conceſſam, ſibi patefaceret; cui praemiſit hanc ſcriptionem, quam deinde, vt ad omnes perueniret, ſub forma ſingularis libelli, publici iuris fecit. Laudat ſub initio eius diſquiſitiones microſcopicas, et exterorum et Germanorum, quorum opera factum eſt, vt in plantis minima, antea incognita, eſſent detecta, quibus adhibitis, Cl. Auctor etiam eo peruenit, vt vaſcula ſic dicta muſcorum clarius videret,

deret,

deret, et inde accuratius reliquis determinare poſſet.

Omnia vero vaſcula muſcorum, vt vocant, dupli- p. 3.
ci vt plurimum theca compoſita ſunt, altera externa, altera interna, vtraque vrceolata, apice demum aperta. Illius ſubſtantia craſſior eſt, et apertura ciliis, ſeu corona e denticulis diſtinctis, iuxta ſe poſitis, conſtructa, ornatur, qui, dum humerit, introrſum conniuent, exſiccati dehiſcunt et diuergunt. Haec multo tenerior, apice ſaepius in lacinias, ſiue fimbrias plures tenuiſſimas, diuiditur, inferius cohaerentes, ab impreſſione ciliorum quaſi plicatas, pedicello breuiſſimo ſupra fundum vaſculi eleuari ſolet, qui intra thecam continuatur in columellam longam, puluere tenuiſſimo vndique circumdatum. Vaſculi oſculum obtegitur operculo conuexo, cilia occultante, tandem deciduo, cuius apici inſidet membrana tenuis, conica, in longitudinem fiſſa, calyptra dicta, quae a maturo capitulo deinde decutitur. Haec in pluribus muſcis obſeruantur; ſunt tamen quaedam varietates ratione ciliorum, quae autem rarius occurrunt. Merita inprimis hac in re Excell. SCHMIDELII praedicat, qui primus muſcorum ſtructuram diſquiſiuit, et exacte explicauit. Notas deſcriptas eximios exhibere characteres genera et ſpecies diſtinguendi, adeoque ad nouam methodum muſcorum viam quaſi aperire putat: qua in re etiam Ill. DE LINNE, vt ex litteris eius, ad Cl. Auctorem a. c. 1767. datis, apparet, conſentientem habet. Genus vero elegit phaſci, quod deſcripſit, vbi ſynonyma et ſpecies a veteribus traditas, enarrat, et docet, eos ac recentiores ſpecies huius generis, ſub variis nominibus, ad diuerſa genera amandaſſe, cui rei exemplo ſit Ill. LINNAEUS, qui antea ad ſphagnum retulit phaſcum, nunc generi Bryi annumerari id poſſe putat, in Syſt. N. ed. XII.

 Exa-

Examinatis vero accurate capitulis ſpecierum huius generis, omne dubium ſoluit Cl. Auctor, et proprium genus omnino conſtituendum eſſe, euincit.

p. 8. Diſtinguit vero quinque ſpecies, omiſſis caulefcentibus Americanis, ſoli DILLENIO notis, et reliquis, ab aliis adſcitis, plane tamen ab hoc genere alienis. Quas pro genuinis habet, ſunt 1) Phaſcum ſcilicet *ſubulatum*, caulefcens, foliis lanceolato lineari patulis; 2) *piliferum*, caulefcens foliis oblongis piliferis erectis; 3) *cuſpidatum*, caulefcens, foliis ouatis, cuſpidatis patulis, terminalibus, erectis, conniuentibus. 4) *muticum*, acaule, fol. ouatis, muticis, concauis, conniuentibus: 5) *ſerratum* acaule, fol. ouato lanceolatis, planis, ſerratis, erectis. Primam et tertiam ſpeciem LINNAEUS in Sp. Pl. Phaſcum acaulon nominat, quartam, vt varietatem eiusdem conſiderat: ſecundam vero, et quintam ſpeciem Cl. SCHREBER primus deſcripſit, et inde etiam eas Tab. I. f. 6. 7. et Tab. II. f. 1. 2. naturali magnitudine, atque etiam per microſcopium auctas, viuis coloribus depinxit. Iconem porro exhibuit, *cuſpidati* et *mutici*, Tab. I. f. 1. 2. et 11. 12. Cuſpidatum vulgatiſſimum eſt, per omnem fere Europam in agris, hortis, ad foſſas etc. creſcens; praecipue tamen in arena naſcitur. *Piliferum* et *muticum* in muris argillaceis, circa Dreſdam et Lipſiam; *ſerratum* vero Lipſiae, in pratis pinguibus, limoſis reperit Noſter. Prima et tertia ſpecies magnitudine, et habitu admodum variant, ita, vt ſaepius nouas mentiantur ſpecies; altitudinem tamen octo linearum geometricarum, prima numquam ſuperat: ſecunda paulo humilior eſt, quam tertia, minima quarta ſecunda porro caeſpitulos conuexiores format, vaſculisque granorum ſinapis aemulis, flauis, aut rubicundis, minus occultatis, facile ſe prodit.

Quod

Quod ad partes ſingularum ſpecierum, earumque mutationes attinet, obſeruauit, radicem baſi caulis annexam, nec foliis intertextam, ſimulque fibroſam eſſe. Caulis ob paruitatem, minus con- p. 10.
ſpicuus omnibus phaſcis a Botanicis denegatur; ſed eum diſtincte vidit in *ſubulato*, ſex lineas longum, in *pilifero* et *cuſpidato* multo minorem; *muticum* vero, et praecipue *ſerratum*, vere acaulia eſſe, invenit. Caeterum ſunt caules erecti, teretes, firmi, glabri, coloris ab initio viridis, demum fuſci; cortex cuiuslibet reticulum ſiſtit, ſubſtantia interiecta membranacea, craſſa, rigida. Folia pauciſſima ſunt, in *ſerrato* et *mutico*, infimam tantum partem plantulae cingunt, in reliquis totum cauliculum; reticulum ſiſtunt, ex multis venis, inter ſe anaſtomoſi iunctis, contextum, longitudinalibus et transuerſalibus, quarum areolas replet membrana valde tenuis. Figura foliorum vt plurimum quadrata eſt, admixtis pentagonis, et hexagonis, in oblongum extenſis.

Accedit nunc ad partes, fructificationi inſeruien- p. 14.
tes, quas conſtituunt ſeta, ſeu pedunculus perbreuis, et capillo, fere tenuior; fila, bulbulo ſetae adiacentia, a Cl. SCHMIDELIO obſeruata, a Cl. SCHREBERO autem non viſa: calyptra porro, quae, vt videtur, cum vaginula bulbilli cohaeret: vaſculum deinde gracile, filumque tenue aemulans; capſula, grani nomine etiam nota, ex meditullio ſetae orta, ſucco viſcido immatura ſcatens, matura puluere, ex innumeris granis conſtante, plena; ſtylus denique, ſeu columella, baſin capſulae intrans, tenera cylindracea. Com- p. 18.
parationem vltimo loco inſtituit, inter partes fructificationis muſcorum, et antheras piſtillaque plantarum perfectarum; ac tempus, quo phaſci ſpecies inprimis vigeant, definit, quod nempe eſt, vernale et auctumnale. Addita demum eſt explicatio figurarum valde accurata.

VI. D.

VI.

D. IOH. CHRIST. DAN. SCHREBERI. Ser. Margr. Brand. Onolzb. et Culmb. Consil. Aul. Med. Bot. et Oecon. P. P. O. in Acad. Erlang. Acad. N. C. et Hist. Goetting. Soc. Bot. et Georgoph. Florent. Oec. Lipf. et Vdin. Sod. Spicilegium Florae Lipsicae. Lipsiae, apud Dyck. 1771. 8. pl. 12.

Quem ante viginti et duos iam annos in se susceperat operam digerendi stirpes, circa Lipsiam sponte prouenientes, et quam, magnorum in scientia botanica virorum egregiis subsidiis auctam et ornatam floram, Lipsiae indigenam, ediderat olim Noster Cl. BOEHMERUS: eam tamen nondum ex omni parte perfectam, atque recensione singularum plantarum absolutam esse, et cognouit, assidua sua peruestigatione Ipse, et alii, florae deliciis capti amici, ex quibus nunc, quae in expolienda illa praestiterit, publice proposito, docet Cl. SCHREBERUS spicilegio. Erat enim Boehmerianum tentamen, plantas sponte crescentes, ad methodum dispositas exponendi primum, labore plenissimum, et difficile, et intra vnius milliaris distantiam, ab vrbe occurentes plantas tantum continebat, quum vero variae mutationes, vt notum est, plantarum prouentui nouo et faueant, et deleant alias, mirum esse non potest, intra longinquum tempus faciem quoque aliam botanices redditam fuisse, quo partim nouae, et nunc detectae demum accederent; partim aliae melius distinguerentur, in primis, quod Cl. SCHREBERUS limites florae Lipsicae vlterius proferre, et ditioni eius subiicere, non dubitabat. Ad quod accedit, quod in minimis etiam plantulis perscrutandis, ille studium posuerit, valde laboriosum, quod con-

confirmat magna plantarum, nudo flore instructarum, cohors, hic larga admodum copia adiuncta.

In vniuersum eandem retinuit methodum Cl. SCHREBERUS, quae a Cl. BOEHMERO fuerat adoptata, id est, Ludwigianam, eademque nomina generum et numeros, vt suo quaeque planta loco facile posset inseri. Inter has autem, quae non satis erant determinatae, vel nondum accurate descriptae, studiose distinxit, tum Linnaeanis, Hallerianis, tum propriis additis nominibus specificis, quae vbi accesserunt, breuem et aptam simul secum habent plantae descriptionem, quoad eas nempe partes, quae differentias indicant. Nouae denique additae vltimum plantarumBoehmerianarum numerum serie sua sequuntur, ita quidem, vt accessionis ratio pateat. Erant nempe a Cl. BOEHMERO octingentae octuaginta et quinque descriptae, a Cl. SCHREBERO nunc in spicilegio his accedunt tot, vt numerus ad mille centum et sexaginta septem adscendat, hincque augmentum flora nostra, trecentarum et vltra nouarum acceperit plantaram. Ex his aliquae ante, non animaduersae sunt, ex rarioribus quidem Vtricularia, et Orchis coriophora, nec non, quae ad salinas crescunt, et inter marinas solent referri: porro nouum est Potamogeton heterophyllum n. 928. quod *foliis submersis linearibus sessilibus, natantibus lanceolatis petiolatis* sese distinguit, nec cum *natante* conuenit, ob teneritudinem suam, et Potamogetonis graminei latiusculi, foliis et ramificationibus dense stipatis, RAII varietas esse iudicatur. Inter Alsines *viscosa* occurrit n. 945. *caule puniculato foliisque pubescentibus, petalis capsulisque calyce pubescente breuioribus*, quae, ob habitum villoso-viscosum, ab aliis similibus, et tenuifolia LINN. recedit. Auenae duae adiiciuntur, species nondum alibi descriptae, nempe strigosa n. 988. quae, *paniculam*

culam oblongam, contractam secundam, flosculis geminis, apice biaristatis, dorso arista geniculata ostendit, cuius mentionem in botanicorum scriptis nullam inuenit Cl. SCHREBERUS, et orientalis, n. 987. quae cum hac quodammodo conuenit, paniculis autem densioribus, et crassioribus spiculis differt, quamque *panicula coarctata secunda, spiculis bifloris horizontalibus parallelis, seminibus laeuibus* instructam esse scribit, et quae nuper demum innotuit. Vt alias taceamus, quarum aliquae, in accurata graminum descriptione Cl. SCHREBERI iam propositae, et delineatae habentur. Nouis quippe descriptionibus inter alias, agrostis vniualuis, triticum caninum, festuca speciosa, carex praecox, flacca, cet. illustrantur.

Specierum denique nouarum numerosa admodum grex addita reperitur, inter quas si referantur, quae ad aliud genus pertinent, quam cui plerumque annumerantur, illas etiam nunc seiunctas fuisse obseruamus, vt v. c. Sphagni quaedam species DILLENII n. 777. 779. 780. ad Phasca deuenerunt, quorum historiam tradidit singulari scripto Cl. SCHREBERUS. *) Elatine, foliis oppositis n. 932. accessit ad Elatinem, foliis stellatis BOEHMERI; Sium angustifolium, vmbellis alaribus n. 505. ab Sio eiusdem numeri BOEHMER. seu nodifloro LINN. solis pedunculis vmbellarum differt, in quorum longitudine tamen nobis videtur solum natale aut incrementum differentiam facere. Phalangio ramoso substituitur Liliago n. 526. Antherici species LINN. quod folia latiora, multo maiora, corollas patentes, pistillum denique declinatum, vt discrepantes notas, offert. Chamaenerii s. *Epilobii* LINN, tres nouae species hic recensentur, n. 1164. sequ. parviflora, rosea, et obscura, quae habitu caulis glabro, villo-

*) vid. supra p. 440.

villoſo, foliis ſeſſilibus, petiolatis et decurrentibus, diſtinguuntur.

In plantis denique nudis, ſingula fere genera ingenti ſpecierum nouarum copia inſtruuntur, egregiis ſimul characteribus additis, in quibus detegendis aliorum etiam amicorum ſubſidia laudat Cl. SCHREBERUS, ſingulas quum hic recenſere nequeamus, libet aliqua ſpecierum nomina adiungere, quae ſingulari cura emendatae ſunt, vt Polypodium molle n. 1027. Polytrichum commune n. 733. piliferum n. 1031. Bryum vnguiculatum n. 1037. deinde criſpum, purpureum, pallidum, ſtellatum, nutans, crudum. Hypni variae ſpecies, ex quibus variae ſpecies, quae ad Mnium LINNAEUS retulerat, quoque emendatiores apparent, vt complanatum, trichomanoides, rutabulum, ſtriatum, piliferum, ſtellatum, nitens, polyanthos, ſerpens, intricatum, attenuatum. Ex Iungermanniis eminet varia, bidentata, bicuſpidata, reptans, barbata, puſilla, tamariſcifolia. Porro additur Anthoceros punctatus. In fungis notari meretur, Eluela ceratoſpermum, in Lycoperdis multifidum, in Lichenibus, quibus cruſtaceorum et filamentoſorum HALLERUS nomen dedit, radiatus, aculeatus, granoſus, puluerulentus, muralis, pullus, pallidus, ſcrupoſus, ſabuletorum, orbiculatus, anguloſus, croceus, flauus, incanus, viridis, roſeus; in Byſſis coriacea.

Sed ſatis haec notata ſpecimina probant laboris adhibiti aſſiduitatem, et florae noſtrae in minimis quoque diuitias, id quod ad continuandam induſtriam, in poſterum quoque alios allicere queat debeatque.

Conſpectus plantarum florae Lipſicae ordine Linneano, et indices, quibus nomina generum et ſpecierum, tum latina et methodica, tum germanica pro-

proponuntur, faciliori vſui, totum hoc eximium adaptant opus.

VII.

Syſtema morborum ſymptomaticum ſecundum claſſes, ordines et genera cum characteribus propoſitum, a IOANNE BAPTISTA MICHAELE SAGAR, circuli Iglauienſis in Morauia phyſico Regio. Impenſis Io. Pauli Kraus bibliopol. Viennens. 1771. 8. plag. 4.

Praemiſit Cl. SAGAR clauem claſſium, ſyſtema ſuum morborum externorum ac internorum ſymptomaticum ſiſtentium, quam et nos hic breviter tradamus: dein harum claſſium ordines et genera, cum caracteribus proponit, ex quibus, vti ſolemus, ſingula ſolummodo ſeligamus. Claſſis *prima* continet vitia, ſeu morbos chirurgicos; *ſecunda* exanthemata; *tertia* cachexias, absque febre; *quarta* dolores,ad febres aut phlegmoſias non referendos, *quinta* fluxum ſ. exitum inſoliti cuiusuis ſolidi vel fluidi e corpore; *ſexta* ſuppreſſiones ſ. meatuum impeditionem, hinc excretionum conſuetarum in ſanitate impedimentum, manu chirurgica non curandum; *ſeptima* anhelationes, motus ſpaſmodicos iteratos, defatigantes pectoris, cum reſpiratione ſonora, moleſta ſine febre notabili; *octaua* ſpaſmos, contractionem vel conſtantem, vel interpolatam, inuitam, muſculorum motum localem efficientium; *nona* debilitates, impotentiam, ſentiendi, appetendi, imaginandi, organa artusque mouendi, more ad ſanitatem neceſſario; *decima* phlegmaſias, febres cum pulſu duro, dolore topico, inflammatione partis; *undecima* febres, frigus, calorem, pulſum frequentem, reſpirationem auctam, viribus artuum imminutis, depra-

prauatis; vel ſolam virium artuum notabilem imminutionem, ſine pulſus mutatione, ſine euacuatione notabili etc. *Duodecima* et vltima claſſis complectitur veſanias, errorem mentis in imaginatione, appetitu, iudicio.

His claſſibus conſtitutis, genera et ordines morborum Noſter perſequitur. Atque, cum omnia hic repetere inſtituti noſtri ratio non ferat, in vniuerſum monemus, Cl. Auctorem in hac ſymptomatica noſologia conficienda imitatum eſſe Cl. SAUVAGES, inſuperque nos viginti, et quod excurrit, morbos graecis nominibus, a Noſtro iis impoſitis, nec in Cl. SAUVAGES noſologia methodica repertis, apud Cl. SAGAR deprehendiſſe. p. 5.

Exempli loco ſit haematapoeia, ſeu macies ex inopia ſanguinis, quae ita a Noſtro deſcribitur: ſucceſſu accedens, virium debilitas, pertinacior aurium ſibilus, appetitus languens, facies lurida, epidelio tecta, pallidiſſima, alui fluxus, diabetes, ſudores ſubinde profuſi, lipothymiae, tibiae tumidae, quandoque hydrothorax his ſuccedens, vigiliae, ſuſpiria, animi abiectio, moeror, mortis timor, pulſus vacuus, vti Cl. LIEUTAUD ac DE HAEN quoque obſeruarunt. p. 16.

His praemiſſis, de ſingulis videamus. Inter exanthemata contagioſa numerat aphthas, ac quaerit: num eae in pudendis obſeruatae ſint, dum in ore exſtant? Vidit hoc Noſter in ſuis infantibus. p. 15.

Ordo *primus* cachexiarum eſt macies. Atque huc refert phthiſin, ſeu maciem cum amphimerina lenta, tuſſi et anacatharſi purulenta, cuius vnam medicinam forſan dulcamaram Noſter iudicat. p. 16.

Ordo *ſecundus* fluxuum continet inter aluifluxus ſanguinolentos melaenam, ſeu fluidi atri per ſuperiora, vel inferiora reiectionem, quam Noſter p. 28.

 ſae-

saepius vidit. Porro inter seri fluxus pyuriam, seu purulentam, albescentem, aut viscido mucosae materiae mictionem. *Physice*, inquit, *castis bonis auibus subin accidit.*

p. 39. *Ordo quartus* spasmorum, spasmos clonicos generales complectitur, ac huc pertinent epilepsia ac hysteria. In hac laudat Noster inprimis oleum destillatum essentiale vuluariae; ac in illa oleum stillatitium radicis valerianae.

p. 43. In *ordine quinto* debilitatum, vbi comata pertractantur, catalepsis ita describitur, vt sit status soporosus, cum artuum flexilitate, et ad quosuis nouos situs retinendos aptitudine: Facies tum rubet, oculi fixi aperti, sudor frigidus, respiratio parua, lenta. Quinquies hunc morbum vidit apud mulieres, ac vltima vice apud suam uxorem.

p. 45. Phlegmasiae duos ordines constituit, nimirum phlegmasias diuidit, in membranaceas, vt in phrenitide, atque in parenchymatosas, vt in myositide s. rheumatismo acuto, peripneumonia, hepatitide etc.

p. 48. Febres dispescuit Noster in tres ordines, in continuas scilicet, remittentes et intermittentes.

p. 52. Nostalgiam Cl. Auctor ad vesanias refert. *Carniolis*, inquit, *patriotis meis, innatus morbus; junior Crisii ipse hocce malo laboraui, anima vix corpori adhaeret, commercium huius cum corpore fere est sublatum.* Pari modo huc pertinet hydrophobia, in Cl. Auctoris vxore obseruata, ex metritide typhode h. e. inflammatione vteri, recurrente catalepsi supra descripta. Quaerit propterea: an rabies distinctum sit genus, vti Cl. LINNEO videtur?

Summa igitur generum est 340 in hoc systemate symptomatico, in vltima vero editione III. de SAUVAGES 315 constituerat; addidit ergo genera 25. Est itaque hic libellus non solum imitatio operis SAUVAGEI, sed et augmentum. Si

vero

vero nobis liceat dicere, quid nos ſentiamus de hoc libello ac de Cl. SAUVAGES, omnibusque eiusmodi libellis, hac methodo conſcriptis, intelligimus quidem inſignem huius rei difficultatem, ſummamque in ea ſtudii aſſiduitatem, potiſſimum in b. SAUVAGES noſologia methodica; tamen non poſſumus non fateri, has nimias ſymptomatum diuiſiones plus confundere, quam erudire, atque vero diuiſionis fundamento talia ſyſtemata deſtituta nobis videri.

VIII.

Mirum inter caput et viſcera abdominis commercium, gradum doctoris medici ambiens, diſſertatione, die VIII. iunii 1771. publice defendenda, expendit IOANNES HENRICUS RAHN. Helv. Tigur. Goetting 4. Typis Barmeieri. pl. 16. ſine dedicatione.

Poſtquam in eleganti atque vtiliſſima hac diſſertatione inaugurali, quae quidem multarum rerum nouitatem non prodit, ſummam tamen Cl. Auctoris ſtudii aſſiduitatem, optimorumque profecto Auctorum cognitionem, nec non accuratam eorum lectionem prae ſe fert, partium conſenſum in corpore humano perſecutus eſt, ac cum Ill. HALLERO expoſuit; ad miram inter caput et viſcera abdominis contagionem, ex praeſtantia viſcerum abdominalium, et ex inſigni humorum, qui ibi praeparantur, mutantur, ſecernuntur et eliminantur, diuerſitate oſtendendam, progreditur, adeoque quosuis capitis morbos, in et externos, ex abdomine ortum ſuum ducentes, ita pertractat, vt inquirat in conſenſuales, dolores capitis, oculorumque morbos, narium affectus ſympathicos, affectus faciei conſenſuales, dentium morbos ſympathicos, glandularum ſaliva-

lium, linguae affectus consensuales, spasmum maxillae inferioris consensualem, vertiginem, agrypniam, astheniam, affectus soporosos atque paralyses consensuales, deliria, paronoicem, maniam, melancholiam, enthusiasmum conuulsionesque: ac omnium hic enarratorum symptomatum caussam quaerit Cl. Auctor in abdomine, eamque monstrat, ac multis egregiisque Auctorum exemplis illustrat. Nos vero, quibus per instituti huius rationem non licet omnia excerpere, quaedam solummodo annotemus, caeterum Lectores ad ipsam dissertationem amandemus.

p. 4. Ita Cl. Auctor incipit a morbis, qui externum caput afficiunt, ac primum quidem dolores capitis consensuales contemplatur. Quorum licet diuersissimae sunt caussae, tamen in eo conuenire videntur Nostro, vt, aut circulum sanguinis in vasis abdominalibus impediendo, stricturis spasmodicis ac congestionibus inseruiant, aut stimulo suo ipsos neruos, per viscera abdominalia distributos, proxime afficiant. Quapropter refert inter caussas has obstructionem aluinam, quamcunque vitiosam primarum viarum colluuiem, vermes, praeternaturalem sensibilitatem ac irritabilitatem ventriculi et intestinorum, quae spasmis ac conuulsionibus producendis inseruiunt, plethoram vasorum abdominalium sanguiferorum, exulcerationes sensibiliorum viscerum abdominalium, ac tandem, si earum caussa non in cerebro latet, febres phreniticas, paraphreniticas seu neruosas acutiores, vel malignas, de quarum vlteriori origine a Nostro disseritur. Ex his omnibus Cl. Auctor denique concludit, dolores capitis magis esse sympathicos, quam idiopathicos, eorumque caussas tunc in abdomine esse quaerendas.

In-

Inter oculorum morbos conſenſuales numerat Noſter inflammationem, aliasque ophthalmiae ſpecies. Nec minus vero hic conſenſus cadit in interiores oculi partes, variaſque viſionis laeſiones ac coecitatem ipſam inducit, e. c. mydriaſin, quae ſaepe vermes, in inteſtinis latitantes, indicat; amblyopiam, ſcotomiam, nyctalopiam, hemeralopiam, amauroſin aliasque viſionis laeſae ſpecies. Saburra enim primarum viarum euacuata, ſeu irritabilitate ac ſenſibilitate nimia per corticem Peruuianum inprimis imminuta, ſeu ſpaſmis abdominalibus ſopitis, priſtina oculorum acies redibat. p. 20.

His omnibus ex neruorum communicatione explicatis, atque exemplis declaratis, narium conſenſum cum abdomine oſtendit Noſter, ex odoratus vitiis, narium pruritu, ſternutatione, haemorrhagiis narium, a cauſſa verminoſa pariter, ac ab aliis praecordiorum vitiis pendentibus. Porro huc pertinet grauedo et córyza, vbi Cl. Auctor, dum de curatione quaedam addit, multa habet contra diaphoreticorum vſum in eis. p. 31.

Cum membrana tubae EUSTACHII continua ſit membranae internae oeſophagi, ventriculi, et inteſtinorum, praetereaque nerui aurium atque abdominis in conſenſum rapiantur, facile Noſter intelligi poſſe arbitratur, quomodo ex viſcerum abdominalium laeſione auditus organon laedi queat. Aurium itaque ſuſurrum atque tinnitum, varias otalgiae ſpecies ſurditatesque inde declarat, atque exemplis confirmat. p. 46.

His perpenſis, ad enarrandos conſenſuales affectus faciei Cl. Auctor venit. Inter quos praecipue ſunt conuulſiones muſculorum faciei, ac potiſſimum quidem riſus Sardonius, quem non ex diaphragmatis ſolum, vti eius inflammationis ſignum a nonnullis commemoratur certum, ſed ex cuiuslibet viſce- p. 48.

 ris,

ris, quod a neruo intercoſtali ramos habet, vitiis, ſpaſmum illum per conſenſum oboriri poſſe, multis demonſtrat exemplis. Nec minus huc pertinet, tremor labiorum, praeſertim inferioris, circuli liuidi circa palpebras, faciei rubores, narium rubor, variae maculae, rubor alterius genae in feminis quibusdam, tempore debiti lunaris, genarum pallor; facies naeuis, lentigine, baronibus deturpata, nec non et faciei eryſipelas, quae omnia praecordiorum vitioſorum certa ſunt ſigna.

p. 52. Iam dentium morbos ſympathicos cum Noſtro tradamus. Eſſe et inter dentes abdomenque contagionem, apparet ex puſionibus dentientibus, vbi non raro acrimonia, in primis viis collecta, eruptionem dentis retardat. Pariter res ſeſe habet, cum adultorum odontalgiis, ſaepius ex abdomine ſuam originem ducentibus, vti ex Auctorum exemplis, a Noſtro collectis, elucet.

p. 57. Tum glandularum ſaliualium affectus conſenſuales a Noſtro examinantur, ac inprimis quidem ſaliuationes ſympathicae, quae ex ſtimulo quodam nervi intercoſtalis, ramis abdominalibus applicato, ad neruum quinti paris et eius ramos glandulis ſaliualibus proſpicientes propagato, humorum in ipſis circuitum et ſecretionem accelerante, oriri videntur. Caeterum de ptyaliſmis, vt criſi acceſſoria, aliis morbis ſeſe adiungente, hic diſſeritur.

p. 60. Linguae affectiones ſympathicae, ex abdominis laeſione profectae, ſunt diuerſiſſimae. Eſt enim non ſolum inter eam et ventriculum conſenſus, ſed et inter reliquas abdominis partes. Hinc tremores linguae, balbuties, aphoniae conſenſuales conſiderantur, et ſitim ipſam interdum eſſe affectionem conſenſualem, demonſtratur. In ſignis linguae autem ad reliqua quoque ſigna eſſe reſpiciendum monet; fuſca enim et nigra lingua etiam

in

in peripneumonicis, et ingratus oris sapor in phthisicis occurrunt.

Porro huc pertinet spasmus maxillae inferioris consensualis, infantibus recens natis maxime solemnis, in calidioribus terrae regionibus frequentior, neque tamen in nostris locis adeo rarus, pariterque e vitiis praecordiorum ortum suum trahens. Atque ita ad finem perducta est tractatio morborum, ex imo ventre consensualium, qui in externas capitis partes caderent. p. 65.

Iam progreditur ad internos morbos cerebri sympathicos, ac incipit a vertigine consensuali, mutuoque capitis cum abdomine, et huius cum illo consensu e.c. vomitio excitata, ex capitis vulnere perpenso, atque exemplis probato, ad agrypniam consensualem transit. Quam omnia irritamenta, sanguinis ac spirituum neruosorum motum augentia, iustamque inde in encephalo circuitum ac somnum turbantia producunt. Hoc autem efficit nimia ingurgitatio in coena, aliaque praecordiorum vitia, a Nostro collecta. p. 68.

Vires in iis vigent, quibus venter infimus purus est, ideoque astheniam consensualem, ab eius impuritatibus aliisque vitiis profectam, contemplatur Noster, ac sedulo ad hanc debilitatis caussam esse respiciendum putat, antequam ad cardiaca aliaque confortantia confugiamus. Porro et eadem caussa, morbis superatis, refectionem virium interdum retardat, ac tunc omnia roborantia nocent, nisi, caussa hac sublata, propinentur. p. 73.

Pertractat hic Cl. Auctor affectus soporosos consensuales, quos saepe, illaeso cerebro, et caussa in infimo ventre quaesita atque reperta, curatos fuisse, exemplis multis docet; etiamsi modum, quo sympathi- p. 78.

pathici hi ſoporoſi affectus oriantur, ſe neſcire fatetur. Vtrum colluuies inteſtinales ſanguinem viſcidum reddant, vt facilius vaſis cerebri inhaereat, an eaedem et aliae cauſſae, vt ſuppreſſa menſtrua, haemorrhoides, arthridis anomala, mittimus reliquas, quas Noſter hic collegit, ſpaſmis excitatis, congeſtionem noxiam ad caput deriuent, diſquirit; ac putat, poſſe hoc in quibusdam, non tamen in omnibus fieri. Hyſtericarum enim apoplecticarum, ac febri intermittente ſoporoſa demortuorum aliorumque, hac ex cauſſa defunctorum, cerebrum ſanum absque vlla laeſione eſt inuentum. Num ergo a nimio liquoris neruei, per irritamenta abdominalia, deriuato flumine, vel ex impedito ſanguinis verſus cerebrum affluxu, vel ex neruorum conſenſu communicato minimis medullae cerebri fiſtulis ſpaſmo, qui ſpirituum per illos motum difficiliorem reddit, deriuandi ſunt? Sed nimia obnubilata eſt caligine morborum neruoſorum theoria, quam vt certi aliquid atque indubitati poſſit in iis ſtatui.

p. 90. Cauſſis, a quibus conſenſuales apoplexiae proficiſcuntur, eae prorſus occurrunt ſimiles, quibus paralyſes ſympathicae adſcribuntur. Quapropter, breuiter his a Noſtro conſideratis, ad deliria conſenſualia accedit.

p. 93. Atque hic aſſentitur Noſter Cl. TISSOT, qui inter viginti deliria, tam acuta, quam chronica, octodecim ex hypochondriis eſſe contendit. Quapropter multa a Noſtro hic collecta ſunt exempla, ex quibus, ipſa phrenitica deliria chronica ac acuta ſaepiſſime oriri poſſe patet, illaeſo cerebro eiusque partibus. Caeterum autem minime dubitat de idiopathica illorum cauſſa, poſt inflammationes, metaſtaſin, inſolationem, variasque externas capiti illatas violentias, inducta. Porro et chronica ac periodica deliria ſympathica non raro pendent a ſola harum par-

partium debilitate, ac nimia ſenſibilitate, ſpaſmiſque inde excitatis, ex acrimonia ſanguini admixta, neruos irritante aliisque cauſſis.

Multas tandem et diuerſiſſimas conuulſionum p. 110. conſenſualium cauſſas, in abdomine latentes, Noſter pertractat, nec non exemplis optimis, ex Auctoribus depromptis illuſtrat, atque cum Cl. BAGLIVII voto huic diſſertationi finem imponit: „vtinam medici omnium aegrorum hypochondria in morbis attenderent, pauciores certe committerent errores, quam ſpreta hypochondriorum obſeruatione. Qui bene nouerit hypochondriorum ſtatum in morbis, quam bene curare nouerit, quam bene praeſagire.„

IX.

Mémoires de l' académie de Dijon. Tome prémier. à Dijon chez Cauſſe. 1769. 8. Alph. 16. pl. Tab. aen. 2.

i. e.

Commentarii Academiae Diuionenſis. Vol. I.

Vti fere in omnibus primariis Galliae vrbibus ſocietates et Academiae, ad modum regiae Academiae ſcientiarum Pariſinae inſtitutae ſunt, ita etiam Diuionum capitalis Burgundiae eiusmodi Academia ſuperbit, quae vero non ſcientias tantum, ſed liberales etiam artes colere, ſuisque laboribus augere, in ſe ſuſcepit.

Praemiſſa eſt primo commentariorum huius Academiae volumini, quod nunc indicamus, hiſtoria eiusdem, ex qua patet Cl. POUFFIER, Decanum (*Doyen*) ſupremi magiſtratus Diuionenſis, anno huius ſeculi viceſimo quinto, legato in hunc finem facto, academiam et praemia, quotannis ab ea diſtribuen-

buenda fundaſſe. Mortuo vero, anno huius ſeculi trigeſimo primo Cl. POUFFIERIO, academia haec, variis in inſtituto fundatoris mutationibus factis, erecta eſt. Primum vero conuentum habuit, anno quadrageſimo primo, variisque, quae praemiis condecorauit, libellis ſeorſim in lucem editis, nunc commentariorum in ea praelectorum volumen primum, variarumque obſeruationum ſibi communicatarum ſummam publicare conſtituit. Cum vero in hoc volumine plura contineantur, quae artes ſpectant, quae ab humanitate nomen habent, iis omiſſis, ex eo tantum praecipua indicabimus, quae propius ad nos pertinent.

Ex obſeruationibus hiſtoriae Academiae annexis ſequentia notamus ;

Hiſt. p. 42. Meteori ignei hiſtoria hic traditur, quod a. 1761. d. 11. nou. in variis comitatus Burgundiae locis apparebat. Bolidem illud referebat, cum inſigni fragore in plura fruſtula minora tandem diſſilientem, ex quorum fragmentorum igneorum vno, in domum delapſo, incendium ortum eſt. Qua occaſione commemoratur, ſtellam lambentem, in qua vulgo nil igniferi eſſe putatur, domum quoque ante aliquot annos accendiſſe. In comitatu Burgundiae (*Franche-Comte,*) ad locum, qui *Lous-le-Saunier* dicitur, inſignis copia ligni foſſilis, ad lithantraces colore et odore, ſi accenditur, accedentis, ad trium quatuorue pedum altitudinem in terra reperitur. Compoſita vero eſt haec ligni foſſilis fodina ex truncis arborum, in fruſta minora ſerrae ope diuiſis, et faſcibus, ita, vt probabile ſit inſignem aceruum lignorum ad vſum ſalinarum, quae ante ſeculum octauum poſt C. N. in his locis floruerunt, collectum, neglectis his ſalinis, exterioribus lignis

p. 47.

in

in terram mutatis, mineralisatum esse. Cl. NADAUT probare annititur, argillam ex arenae frustulis vel terra vitrescibili componi, et vice versa ex argilla arenam vel silices (*grais*) oriri posse, *) In Campania Galliae, vbi nulli fere lapides reperiuntur, rustici silices minores in fossas profundas colligunt, in quibus per aquam pluuialem in pastam argillaceam rediguntur, ex qua deinde massas lapideas formant, quibus ad solem siccatis, ad aedificiorum exstructionem vtuntur. Cl. LENOIR fungos non ex seminibus oriri, sed gallarum ad instar ex euolutione secundaria seminum frumenti oriri posse, aliqua obseruatione, in spicis secalinis facta, probare annititur. Cl. CHARDENON interfectionibus tendineis musculorum rectorum abdominis eundem fere vsum, quem Cl. BERTINUS iis adscripsit, adsignat. Eodem fere tempore hic commentarius in conuentu Academiae lectus est, quo Cl. BERTIN suum academiae Parisinae communicauit **). Cl. MARET probat etiam *Diuioni* decimam partem eorum, qui variolis laborant, vi huius morbi interire. Idem vesicatoriorum in pleuritide et peripneumonia vsum commendaturus, monet in spuriis illa, sine praegressa venaesectione, applicari posse, quae in vera necessario requiritur. Egregios quoque effectus ei in dolore inguinis pedumque, ex metastasi lactea orto, praestiterunt. Cl. CHAUSSIER morbum epidemicum, qui a. 1763. Nouierii (*Noyers*) grassatus est, describit. Cataractam radiatam, in qua filamenta alba, radiorum instar, ex nuclei centro oriebantur, Cl. HOIN obseruauit. Cum in cataractae

p. 51. p. 59. p. 84. p. 86. p. 93. p. 97. p. 104.

*) Argillam ex terra vitrescibili constare, magis adhuc probatum est per experimenta Cl. BAUMÉ vid. EIUSDEM *Mem. sur les argil.* Conf. Comm. nostr. Vol. XVII. p. 436.

**) Anno 1746 vide Cl. BERTIN. Comment. in Mém. de l'acad. des scienc. 1746. p. 393. Comm. nostr. Vol. I. p. 300.

ractae depoſitione lens adhuc mollis, acus ope diui- deretur, aeger per aperturam, hac diuiſione factam obiecta videre per aliquot dies potuit, ſed, poſt de- cem circiter dies, haec duo fragmenta iterum vnie- bantur, et aeger iterum coecus reddebatur. Poſt aliquot menſes rurſus lentis, olim diuiſae, frag- menta ſecedebant, vere autem ſequente concreſce- bant, et cataracta, nunc firmiore facta, depoſitio ſe-
p. 107. cunda vice tentata, optime ſuccedebat. In corde ouis in abſceſſu ibidem nato, acus quaedam reperta eſt.
p. 109. Cl. HOIN ſingularem metaſtaſin puris, poſt ictum, in capite acceptum, ad abdomen vidit. Poſt vehe- mentes enim dolores, in capite ortos, ſubito frigidae quaſi aquae deſcenſum a capite ad pectus, et ex hoc ad abdomen aeger ſenſit, et deiectione purulenta
p. 110. facta optime conualuit. Iuuencula quaedam, quae menſtrua experiebatur, ad coitum vi adacta eſt, ex qua re tanta indignatione commouebatur, vt in de- lirium et hydrophobiam incideret, et tertio die, omnibus remediis fruſtra tentatis periret.

Iam ad ipſos commentarios accedimus, ex qui- bus ſequentes hic commemorandi ſunt.

Comm. p. 1. Cl. BARBERET, *de natura et formatione grandinis.*

p. 95. Cl. MARET Chir. *de vtilitate extractionem cal- culi in lithotomia differendi.* Cum Cl. Auctori, in calculi per ferramenta curatione, aliquoties accide- ret, vt calculum, quem in ſectione ipſa extrahere non poſſet, elapſis aliquot diebus, facillime exime- ret, in cauſſam huius phaenomeni inquirens, cog- nouit, ſaepius calculi extractionem aliquot dies dif- ferendam eſſe.

Iam PETRUS FRANCO, poſt ALBUCASEM et CYPRIANUM propoſuerat, vt plaga facta, ſi cal-

calculus non in eam incideret, vulnus turunda immiſſa, per aliquot dies apertum ſeruetur, quo ex eo calculus vel ſponte exeat, vel inſtrumento protrahatur. Haec vero methodus ab eo tempore penitus fere neglecta eſt; cum tamen ex Auctoris Cl. opinione ſaepe extractionis dilatio neceſſaria ſit. Cauſſae vero dilationis huius, quas Cl. Auctor vrget, ſunt: difficultas extractionis calculi in ipſa operatione, et inflammationis periculum, quod ex fruſtra tentata extractione, vulneris labiis et veſica contuſis oritur, cet. Si vero inciſio ſimplex tantum inſtituitur, nec labia vulneris aut veſica forcipum immiſſione laeduntur, ſuppuratio bona oritur, et calculus vel ſponte per vulnus exit, vel in illud incidit, et digito, vel cochleari paruo facillime extrahitur. Raro enim in operatione, hac methodo facta, forcipe opus eſt. Haec de omni lithotomia valent; repe- p. 101.
riuntur vero ſingulares etiam caſus, in quibus haec extractionis dilatio abſolute neceſſaria eſt. Talis vero eſt in aegris, qui proſtatam ſcirrhoſam, vel fiſtulas in perinaeo, vel veſicam vrinariam calloſam, (*racornie*) vel irregulariter figuratam cet. habent: aut vbi calculus veſicae adhaeret (*pierre enkiſteé*); nec non in iis omnibus, qui dolorum vehementia iam multum debilitati ſunt, vel quorum veſica plures calculos continet, aut in quibus plaga nimis parva pro mole calculi facta eſt. His in vniuerſum propoſitis, pluribusque argumentis illuſtratis, varias operationum hiſtorias Cl. Auctor addit, quae praeſtantiam methodi illius vberius probant.

Diſſertatio de febribus epidemicis, cum hiſtoria p. 125.
febris malignae petechialis, quae anno huius ſeculi ſexageſimo primo et ſecundo (in Burgundia et Divioni inprimis) *graſſata eſt.* Auctore Cl. MARET D. Med.

Con-

Conuenit ea cum febre, quae a HOFFMANNO et medicis Wratislauienſibus a. 1699. a HUXHAMO vero a 1734. obſeruata eſt. Ad febres malignas petechiales putridas, ſeu neruoſas contagioſas HUXHAMI pertinebat, et poſt tempeſtatem pluuioſam et calidam oriebatur, atque vel putrida inflammatoria, vel neruoſa erat. Cl. MARET obſeruationes in ſuis aegris factas, cum obſeruationibus Auctorum hic allegatorum in tabulis adiectis comparat, et exacte cum iis conuenire oſtendit. Symptomata vero, ab aliis non annotata, ſunt: immobilitas, nec non iactura odoratus et guſtus, quam aegri Cl. Auctoris inter 4 et 14 diem ſaepius experiebantur. In nonnullis ſola corporis ſuperficies dolebat, ita, vt leuiſſimus attactus inſignes cruciatus excitaret. Venaeſectio in plethoricis tantum profuit: Vomitoria in inflammatoria et neruoſa febre in initio ſemper vtilia erant, atque in neruoſa etiam, ſub reliquo decurſu, repeti poterant, vbi purgantia aliena erant. Corticis quoque et camphorae inſignes in hoc morbo virtutes expertus eſt Noſter; inprimis vero camphora in diarrhoeis putridis, quae poſt decimum quartum morbi diem accedebant, vtilis fuit. Veſicatoria raro, et tantum in neruoſa febre, adhibuit.

p. 193. *Commentarius de lithotomia, in quo dilatatorium huic operationi aptum* (dilatatoire-lithotome) *deſcribitur, et methodus illud in lithotomia mulierum, nec non virorum quoque adhibendi, indicatur, variaeque annotationes circa effectus eius communicantur.* Auctore Cl. HOIN. Cum in calculi curatione, in mulieribus adminiſtranda, ſaepe ſola dilatatio vrethrae et colli veſicae ſufficiat, nonnunquam vero inciſione ſimplici vel duplici quoque opus ſit, Cl. Auctor de inſtrumento cogitauit, quod vtrumque vſum praeſtare poſſet. Conſtat hoc ex duobus brachiis quorum

rum vnum conducens, alterum dilatatorium vocat, et lamina ſecante, quae ad ductum horum brachiorum immitti poteſt. In dilatatione lente verſatur, eiusque ope calculos inſignis magnitudinis protraxit. Si dilatatio inciſioni iungitur plaga parua, qua collum vrethrae tantum diuiditur, iam ſufficit. In calculo inſignis magnitudinis, duplex parua ſimplici maiori inciſioni praeferenda eſt. Hoc vero p. 254.
inſtrumentum etiam in lithotomia virorum adhibere poſſumus, ſi ſcilicet inciſione exteriore vrethram ſupra bulbum eius aperimus, et ita vrethram eorum ſimilem feminarum vrethrae reddamus, quo facto reliqua Auctor Cl, vt in mulierum lithotomia peragit. Cum inſtrumentum, Cl. Auctoris quodammodo ad illud accedat, quod Cl. POVTEAU deſcripſit, *) monet Noſter ſe iam anno 1760. hoc inſtrumento vſum eſſe.

EIUSDEM, *obſeruatio de tumore carcinomatico in collo mulieris.* Ambitus huius tumoris pedem vnum aequabat. Cl. Auctor, inciſione circulari facta, pediculum ligauit, et deinde tumorem ſcalpelli ope penitus exſtirpauit. Quamquam per tredecim iam annos femina hoc malo laborauerat, tamen cicatricem perfectam, inprimis vſu emplaſtri de cicuta, obtinuit. p. 295.

Commentarius de incremento ponderis metallorum calcinatorum, Auctore Cl. CHARDENON. Inter omnes, quas de miri huius phaenomeni cauſſis attulerunt celebres viri, opiniones, duae potiſſimum vero maxime conſentaneae videntur: prima, qua putant, particulas igneas moleculis metallicis accreſcere, et p. 303.

*) Memoir. ſur la taille au niveau. Lyon 1765. Conf. Comm. noſtr. Vol. XVI. p. 490.

et fixas ab iis retineri; altera, qua affirmant, ſub calcinatione metallorum, varias heterogeneas moleculas ex atmoſphaera ambiente in poros eorum intrare. Vtramque vero hanc opinionem multis, quae fuſe recenſet Cl. CHARDENON, argumentis conuictus, dubiam exiſtimat et reiiciendam, atque aliam huius phaenomeni cauſſam commemorat, quam firmis rationibus roborare anniſus eſt: qua ſolide comprobat, vnam ac veram cauſſam, per quam, vel calcis metallicae, poſt inflammationem maius pondus, vel calcis eiusdem, poſt factam eius reductionem chemicam, minor grauitas efficiatur, in principii inflammabilis vel abſentia, vel praeſentia quaerendam eſſe.

p. 335. *Obſeruationes de arte vaſa porcellana ſpuria,* (Fayence) *parandi.* Auctore Cl. BOSC' D' ANTIC. Obſeruationibus his declarat modum, quo in Gallia vaſa haec parantur, inprimis curioſiore terrarum electione et praeparatione multum emendari poſſe.

p. 367. *De vſu ex cultura apocyni ſyriaci* (ſoyeuſe) *capiendo.* Ex pappo ſeminum aſclepiadis Syriacae LINN, cum lana, goſſypio vel ſerico mixto, panni varii hucusque in Gallia parati fuerunt. Cl. vero Auctor detexit filamenta quoque, in caule plantae huius reperiunda, cannabis loco adhiberi poſſe.

p. 375. *Commentarius de inoculatione variolarum.* Auctore Cl. GVENAUD. Cl. Auctor eam in vnico filio inſtituit, et hic argumenta, quae illum ad hanc rem commouerunt, et ſucceſſum inſitionis ipſius deſcribit.

p. 403. *Obſeruationes de inſecto, quod myrmeleon formicarium,* (Formicaleo) *dicitur.* Auctore Cl. BOULLEMIER. Hiſtoriam ſingularis huius inſecti, quod in foſ-

fossa conica in arena excauata, habitat, insectisque in hanc fossam praecipitatis victitat, quam Cl. REAUMUR dedit, variis obseruationibus Noster auget. Eae potissimum ad exuuiarum depositionem spectant, quam aliquoties fieri obseruauit. Reliqua omnia nota sunt, cum ea, quae Auctor Cl. addidit descriptioni REAUMURII, a ROESELIO iam longe accuratius obseruata et descripta sint.

Commentarius de phaenomenis, quae aer in corporum combustione ostendit. Auctore Cl. DE MORVEAU. Neminem physicorum et chemicorum fugit, plura adhuc in ignis theoria obscura esse, quamvis ea inter praecipuas chemicae artis doctrinas omnino referenda sit. Aerem ab igne pabuli loco consumi Cl. MACQUER in *Lexico chemico* (*), et ante eum iam Cl. HALES in *statica vegetabilium* docuerunt, illudque inprimis comprobarunt extinctione candelae accensae sub campana vitrea, quae aëre non renouato, aut, vt illi volunt, ex parte consumto et vacuo sub campana nato accidit. Experimenta vero Auctoris Cl. probant, aërem non consumi, et hanc extinctionem etiam aëre nouo admisso fieri, atque a rarefactione et condensatione aëris sub campana pendere. Combustio enim tantum in fluido, quod perpetuo cedit, et in focum suum reagit, fieri potest, quo, undulatorio aliquo motu excitato, euolutio phlogisti, adhuc cum corpore accenso combinati, facilitatur, applicatione et actione immediata phlogisti iam euoluti, i. e. fluidum neque minus neque magis elasticum iusto esse debet. Ex eodem principio phaenomenon, quod carbo in vase clauso igni expositus praebet, qui, vti notum est, non consumitur, Auctor Cl. explicat. Cl. MEYERUS qui-

p. 416.
p. 432.

(*) *Diction. de chymie.*

quidem in egregio ſuo *de calce* ſcripto aſſeruit, carbonem ideo non conſumi, quia acidum pingue non interſtitia paruae copiae aëris in clauſo vaſe contenti, recipi poſſit. Auctor autem Cl variis argumentis contrarium probat, docetque acidum pingue, cum vaſa intret, etiam ex iis exire poſſe, et cum ſemper aliqua aëris portio in vaſe reperiatur, etiam decrementum ponderis in hoc caſu fieri debere.

X.

IOACHIM FRIDERICI BOLTEN, Med. Doct. et Phyſici Hamburgenſis ad Illuſtrem Syſtematis Naturae Auctorem CAROLUM A LINNE, Equitem auratum, epiſtola de nouo quodam zoophytorum genere. Hamburgi ſumptibus Viduae Cl. Heroldi 1771. in quarto mai. 1½. plag. tab. aen. viuis coloribus diſtincta I.

IOACHIM FRIEDRICH BOLTEN *der Arzeneygelahrtheit Doctors und Hamburgiſchen Phyſici Nachricht von einer neuen Thierpflanze. Hamburg in der Heroldiſchen Buchhandlung.*

Nouam zoophytorum ſpeciem hic Cl. Auctor deſcribit, quae ſtructurae ſimplicitate a reliquis huius generis animalibus maxime differt. Tria vero huius plantae animatae ſpecimina in freto ſic dicto Dauidis, ſub gradu ſexageſimo nono cum haſta, qua balaena vulnerata fuerat, e fundo maris protrahebantur. Extracta, varia vitae ſigna corpus ſuum contrahendo, et hauſtam aquam euomendo dederunt, mox tamen rigida facta vitaque priuata ſunt. Quamquam autem exſiccata tantum in Auctoris Cl. muſeum deferebantur, in aqua tamen macerata, in priſtinam formam reſtituta ſunt. Duo ex iis lapi-

lapidi duriſſimo inhaerent,tertium vero, a lapide ſeparatum, ſed illaeſum eſt. Externa forma maxime ad *Vorticellam oviferam* LINN. quam Cl. EDWARDS *) depinxit, accedunt. Conſtant autem *corpore coriaceo, colore lateritio, et caule cartilagineae duritiei, qui in duas partes commode diuiditur. Harum inferior caua eſt, et ex annulis minutiſſimis componitur; ſuperior vero finditur, et in formam verae ſpathae mutatur, ex qua corpus originem ſuam ſumit. Hoc in modo dicta ſpatha apice acuto incipit, veſicamque oblongam aemulatur, quae extremitate obtuſa terminatur. Habet vero hocce corpus os prominens patulum, anum prominulum, ſphinctere radiato clauſum, nec non inteſtina ori, ano et extremitatibus ſuperiori aeque ac inferiori adhaerentia.* Diametri corporum vnum digitum vix excedunt, caules vero admodum tenues ſunt, et duas lineas craſſitie ſua non ſuperant. Longitudo totius animalis in maiore 13, in minore 12 digitorum eſt. In maiore corpus $5\frac{1}{2}$ digitos, in minore 3 digitos habet, ex qua menſurarum et habitus quoque differentia, nec non diuerſa ani oriſque diſtantia, ad diuerſitatem ſexus forte concludi poſſe, Cl. Auctor ſuſpicatur. Corpore inciſo, Cl. Auctor reperit, cutem e duabus laminis componi, viſceraque in corpore contenta *eſſe canales perpendiculares albicantes, ab imo ad ſummum apicem extenſos, cum intermedio corpore glanduloſo flaueſcente fibris nerueis circumuoluto; cui plurimae fibrillae capillares adhaereant. Ex canalibus duo, qui primum par faciunt, (per paria enim diſpoſita ſunt,) acuminato et incuruo principio in ipſa oris vicinia incipiunt, deſcendunt anum extremitatemque inferiorem verſus, adſcendunt tunc ante corpus glanduloſum, cui hi et reliqui omnes incumbunt, ad ſummum apicem usque, laterali-*

p. 5.

p. 8.

 ter

*) EIUSDEM gleanings of natur. hiſt. Part. III. p. 303. v. Comm. noſtr. Vol. XIII. p. 124.

ter iterum descendunt, atque pone modo dictum corpus glandulosum recurrunt, et materia nigra repleti, in vnum truncum intermedium descendentem, (qui intestinum rectum sine dubio est,) mutantur. Hi posteriores structura teneriores, illi ante corpus glandulosum positi compactiores, et ex hisce posteriores duo nodosi sunt, anteriorum autem extremitates, quae verae sunt proboscides, extra os producere animal potest, cibum capiendi et ingerendi caussa. Viscera non totum cutis, vtris instar formatae, cauum implent.

XI.

H. D. GAUBII aduersariorum varii argumenti liber vnus. Leid. apud S. et I. Luchtmanns 1771. 4. c. f. pag. 146. sine prooemio et tabulae figurarum explicatione. *

Constituit Cl. Auctor secum, vti ex inscriptione huius libri patet, varia e historia naturali, chemia, et medicina, in quibus considerandis adhuc Noster a quadraginta et vltra annis versatus est, deprompta, proponere. Atque hic initium fecit libro vno, qui decem capita complectitur, quorum summam hic cum Lectoribus communicemus.

p. I. 1) *De aqua maris septemtrionalis orae Belgicae.* Cl. RÜSSELIO **), qui iam diu vsum aquae marinae in morbis glandularum declarauit, Noster excitatus est, ad chemicam analysin huius aquae instituendam. Ponderis ratio ad aquam pluuialem erat men-

*) EIUSD. *Entwürfe von verschiedenen Innhalt. Aus den Lateinischen ins Deutsche übersezt von* D. A. M. SIEFFERT. *Herausgegeben und mit Anmerckungen begleitet von* D. WILLH. HEINR. SEBAST. BUCHOLTZ. *Iena* 1772. 8. *mai m. K.*

**) v. Comm. nostr. Vol. XI. p. 670.

menſe maio, atmoſphaera ad gradum 55. thermometri Fahrenheitiani calente, vt 1026. ad 1000. menſe octobri, calore aeris 56. vt 1021. Vtriusque aquae depuratae decem libris euaporatis, ſupererat materies ſalina ſicca, alba, pondere vnciarum quinque et aliquot granorum.

Quinquaginta libris huius aquae deſtillatis, in vaſe excipiente collecta aqua cryſtallinae claritatis, nec vllius odoris erat atque ſaporis, nec non ſimplici et pluuiali plane ſimilis. Huius aquae viginti et quatuor libris exſtillatis, vidit Noſter in fundo cucurbitae puluiſculum, ex luteo albidum, quo abluto atque ſiccato, ſubasper ille erat, miculiſque veluti ſalinis nitens, duas propemodum drachmas ponderabat. Atque hac aqua exſtillata, in aliam cucurbitam a Noſtro transfuſa, et quiete nec calide per aliquot dies ſepoſita, apparebant in fundo cryſtalluli diaphanae, ſubflaueſcentes, priſmaticae, partim hexagonae, abſciſſis extremis, partim irregularis figurae, vix ſapidae, ex parte, aegre tamen, ſolubiles, ſub dentibus durae, ſcabrae, pondere drachmarum trium. p. 3.

Quae vlteriore examine videbantur eſſe ſal ſelenites ex acido vitrioli, et terrae quadam ſpecie concretus, quocum tamen minime hoc ſal eſt confundendum. Etenim experimenta, a Noſtro inſtituta, edocent, ſalem hunc acido terreum eſſe, cuius terrea baſis vtrumque et vitrioli, et ſalis acidum in ſe contineat. Quapropter hoc ſal appellatur a Noſtro alumen muriaticum, ac videntur ei omnia omnino ſalia, quae ex acido et terra ſunt compoſita, aluminis nomine inſigniri, eaque, pro terrae et acidi diuerſitate, in genera ac ſpecies diſtingui poſſe. Atque ita hoc ſal a ſelenite differt. p. 4.

Eius cryſtalli cum borace pingui, quem Noſter ex Indiis accepit, ac paulo inferius conſiderat, quo- p. 7.

 dam-

dammodo conueniunt, ideoque vtriusque crystallos in icone addita exhibet.

p. 13. Elicit itaque ex hac aqua marina, analysi chemica diligenter instituta, ac aliquoties a Nostro repetita, aquam puram; salem acido terrestrem duplicem: vnum seleniticum, in quo acidum vitrioli erat, alterum et hoc, et aliquid acidi muriatici continebat; salem rursus cibarium, maximam partem sincerum et qualis esse debet, parte blandiorem, et adhaerente plure materie terrea obtusum; tandem salis mirabilis GLAUBERI veri modicum, quibus et accedebat perparum materiae pinguis, quae non alio indicio, nisi postremi crassamenti, fusco colore, apparebat. Praeterea autem nec vllam pinguitudinem vel bitumen Noster deprehendit. Cl. RUSSELIUS enim aquae maris tribuit saporem salsum, amarorem, nitrositatem et vnctuositatem; Noster vero praeter salsum saporem, reliquas qualitates, a Cl. RUSSELIO commemoratas, vel plane non, vel admodum obscure detegere potuit, in suo huius aquae examine chemico. Quapropter et putat Cl. GAUBIUS, huius aquae marinae vim medicam non cerni in reliquis qualitatibus, sed solummodo in salsedine, quae comparari potest cum sale communi, multa aqua soluto. Quod ideo, addito pauco sale mirabili GLAUBERI aqua dilutum, aquae marinae substituit.

p. 16. Ex quinquaginta libris aquae marinae accepit salis cibarii, et meracioris, et terrestris, vncias viginti, drachmas quatuor; salis selenitici et aluminis muriatici vnciam vnam, drachmam vnam; salis mirabilis GLAUBERI vncias duas; drachmas quatuor. Singula itaque libra in se continet salis cibarii drachmas tres, et propemodum grana septemdecim, salis vtriusque selenitici grana decem, mirabilis GLAUBERI grana viginti quatuor. Atque salium accessoriorum quantitatem tam paruam, virtutes mari-

nae

nae medicatas magnopere intendere, non putat Noſter.

Quamquam Cl. Auctor fatetur, poſſe ſibi obiici, hoc examen fortaſſe non cadere in aquam marinam omnium orarum; tamen non adeo aquas marinas, ratione ſalinae earum indolis, inter ſe differre poſſe credit. Interea autem optat Noſter, ne quis hoc ſuum examen nimis extendat, Angloſque et Gallos; inter quos praecipue Cl. POISSONNIER DESPERIERES *) nominatur, cum Noſtro conſentire de indole aquae marinae, aſſerit. Quod vſum huius aquae attinet, putat quidem poſſe eisdem morbis conducere, quos Cl. RUSSEL **) vult; mauult tamen praecipuos eius aquae effectus, a facultate ſeptica deriuare. Pro vario igitur ſalſitudinis gradu aut ſepticam exſerit, aut antiſepticam vim. Mentionem hunc in finem iniecit Noſter hic experimentorum Cl. PRINGLE cum ſale communi, atque arbitratur, diuturnum vſum ſalſamentorum poſſe ſcorbuti geneſi ſeruire, licet ille non ab hac re ſolum prouenire Noſtro videatur. p. 18.

2) *Sal aromaticus, natiuus ex oleo corticum mali aurei Curaſſauici.* De oleo cinnamomi ſponte, et aromate ſuo immutato, in ſal conuerſo, iam in philoſophicis tranſactionibus dictum, et a Cl. BOERHAAVIO repetitum eſt. Simile exemplum hic Noſter deſcribit, quo ex cortice mali aurei oleum poſſe elici, teſtatur, quod ſponte nulloque plane artis adminiculo, in genuinum ſalem abiit. p. 27.

Eſt autem huius ſalis indoles plane ſingularis, nec cum vllo profecto ſale cognito comparari poteſt. Semiuolatilis quidem eſt, atque hac ex parte cum ſale ammoniaco videtur conferri poſſe; habet praeterea tamen nullam, cum eo communionem. Sed eſſentialis ſui corticis, cuius aroma lingua ſentit, p. 34.

*) vid. comm. noſtr. Vol. XVII. p. 95.
**) vid. l. c.

tit, ſali huic ineſſe videtur; ſcaret tamen acrimonia, quae in oleo ſe prodit. Inde elucere Noſtro videtur, igneum illud, quod olea aromatica plus minusve continent, non ad aroma ipſum, ſed ad principium phlogiſton, quo inuoluitur, pertinere. Ac miratur profecto Cl. AUCTOR, in ſuo ſale, ex mero oleo nato, tam parum phlogiſti fuiſſe, vt alendo igni minus inſeruiuerit, quam ſaccharum.

p. 35. Variis de ſalis huius origine ſententiis allatis, hoc notat Cl. Auctor, oleum mali aurei recenter preſſum, excolor et fluidiſſimum, vetus illud fuſcum et balſami ad inſtar craſſum fuiſſe, facile alcohole vini et aqua ſolui potuiſſe, nec aqua turbidum redditum fuiſſe.

p. 36. 3) *De nuce aromatica, vulgo moſchata.* Nucibus his, aqua digeſtis, ac reiteratis vicibus deſtillatis, Noſter elicuit oleum aethereum, bene olens, ac communi plus minus volatile. Oleum enim huius nucis expreſſum, rectius Noſtro videtur butyrum appellari. Qua occaſione ſuccorum vegetantium pinguium, vt olea, fluida, balſama natiua, pices, butyra, cerae, concretiones camphoratae, et reſinae ſunt, reddit rationem.

p. 38. Ineſt huius nucis oleo deſtillato materies, camphoram referens tactu quidem, non tamen odore, quae ſeparata butyri ſimilitudinem prodit. Scatet haec materies aromate nucis, aqua non ſoluitur; alcohole autem vini facillime ſoluta, aquam affuſam ſine vlla turbatione fert. Prunis impoſita primum quidem ſuauem nuciſtae odorem ſpirauit; denique tamen butyrum, ſub cinere calido fumans, oluit. Butyrum igitur volatile nucis myriſticae dici poſſe, Noſter exiſtimat, ac miratur Cl. HOFFMANNUM, in obſeruationibus phyſico chemicis, hoc non attendiſſe. Quapropter quoque in eum locum, vbi ille

de

de oleo destillato nucistae differit, breuiter est commentatus.

Hac a destillatione materie residua frigefacta, densa in summo liquoris membrana conspiciebatur, griseo lutea, qua separata et siccata, luteola quasi adeps, friabilis, igne liquens, et instar seui animalis, male olens, omni prorsus aromate, tam quoad gustum, quam quoad olfactum destituta. p. 39.

4) *De instrumento clysmatico, ad fumum nicotianae in anum impellendum.* Cum constat fumum nicotianae per anum immissum, colicis spasmodicis, herniosis et aliis atque aliis morbis neruosis, praecipue autem aquae mersis, valdopere conducere, instrumentum simplicius minusque sumtuosum, quam Cll. SCHAEFFERI et HAEN, hic describit. Constat folle communi eoque duplici vel composito, qui fortius, in et exspirando fumum agitat. Cum vero sine icone, quam Noster addidit, vix perspicue possit describi, praeterimus hoc instrumentum, ac hoc vnicum addimus, nos simile, eidem vsui accommodatum, in Harlemensibus commentariis *) vidisse. p. 45.

5) *Seminum piperis nigri examen.* Cum pleraque aromata non solum spiritu rectore, qui olfactum et gustum afficit, sed aliis etiam dosibus, inter se multum differant, Nostro placuit inuestigare, num grana piperis Indici prae caeteris singulare quid contineant? p. 55.

His seminibus itaque digestis primum, dein destillatis, oleum fere excolor recens, vetus tamen in aureum vergens colorem, totum fluidum, nec in p. 56.

*) VIII. Deel II. St. p. 252. v. nostr. Comm. vol. XVII. p. 139.

camphoram, nec in butyrum concrefcens, forti piperis odore ac fapore quidem fimili, blandiore tamen, nec tam diu linguae inhaerente, ac fi piper mafticatur. Ex vna piperis libra, non vltra drachmas duas olei accepit. Quod fi vero loco fimplicis aquae deftillatam huius olei adhibuit, tres ex libra drachmas olei nactus eft. Ad libram vnam piperis contufi, fapida materia priuandam, debuit vltra quingentas et quinquaginta aquae libras impendere in coctionibus, et cuiusque coctionis liquor ad quadragefimam ufque tanto erat acore, vt piperis faporem per plures horas lingua fentiret.

p. 60. Cineres piperis falem fixum alcalinum, qui a Noftro ficcus appellatur, et aliquid falis continere, Noftro videntur. Alcali fixum humens vegetabile certo non cognofcere potuit, ob materiae paucitatem.

p. 63. Id, quod piperi faporem conciliat, tum fpirituofo, cum aquofo foluitur menftruo. Hoc difficile, illud non folum facilius, fed et melius deprehenditur. Refina itaque ineffe videtur piperi, gummofae ac infipidae materiae immixta, cuius interuentu aqua foluit piperis femina. Nec minus inde explicat Nofter, cur tanta aquae copia, et tam crebrae coctiones requirantur, ad piper omni fuo fapore priuandum.

p. 67. Piper differt a ceteris omnibus Indicis aromatibus. Horum vis ignea, fapida et fimiliter odorata, tota eft calore aquae ebullientis volatilis, huius e contrario fixa. Omnium horum olea effentialia particulas eas, quae guftum et olfactum afficiunt, concentratas produnt; piperis oleum leniffimum cernitur. Immerito igitur foli fpiritui rectori qui oleis effentialibus potiffimum ineft, odor faporque debetur.

Pipe-

Piperis oleum, ob eius lenitatem, non inter calefacientia et ſanguinem exaeſtuantia eſſe referendum, nec ventriculo aeſtum conciliare; ſed potius inferre vim refrigerantem, quam et Indi piperi tribuunt, aſſerit Noſter.

6) *Radix Indica, a* IOANNE LOPEZ *denominata, praeſtantiſſimum ad alui profluuia remedium* Haec appellatur *rais di* IUAN LOPEZ ac commendatur ab Indis in alui profluuiis. Cuius effectum Cl. Auctor quoque ſalutarem inuenit, in fluxibus ventris fere omnibus, imo in diarrhoea colliquatiua tabe pulmonali affecti, ac hic exemplis confirmat. Alio atque alio modo eam propinauit aegris, optime autem in puluere ad drachmas duas. p. 78.

Eius arbor eſt incognita, item locus natalis. Alii Goae indigenam eſſe perhibent, alii Malaccae inſulae propriam hanc arborem volunt. Radix, quam Noſter accepit, erat exſiccata, non vltra pollicem et minus craſſa, aridaque. Lignum erat albidum, perquam leue in minoribus ramulis aequabiliter compactum, in maioribus mollius, qua proxime ſubeſt cortici, atque ſpongioſum et albidius, medullam complectitur duriorem, denſiorem ex albo ſubrufam. Cortex rudis, rugoſus, fuſcus, mollis, quaſi tomentoſus, ſatis craſſus, tenui cuticula pallidiore extrinſecus obductus. p. 88.

Balſamus reſinaue, nec in cortice, nec in ligno erant. Odor nullus ſingularis neque ſapor. Aqua eius erat flaua et quodammodo amara; oleum eius, nec ſaporem, nec odorem prodebat, et ſalis eſſentialis portio erat tam parca, vt vix examinari poſſet. p. 90.

Alcohol vini fuſco colore tingebatur, praeterea nihil extrahebat. Aqua affuſſa turbabat liquorem, et materiam oleoſam indicabat. Spiritu hoc, deſtil- p. 91.

lan-

lando abſtracto, ſupermanebat aliquid balſami ſimile, igne tumens, bulliens, ardens, ſaporis opio ſimilis, leuiter amaricantis. Vnde et vim huius medicamenti in ventris fluxibus, quaerit Noſter in facultate torpefaciente. Nam aliam vim huic radici non adſcribit.

p. 92. Cineres huius radicis erant albiſſimi, quibus elixatis, alcali fixum remanebat, cum pauxillo ſalis cibarii. Alcali fixum erat illius indolis, quod cum acido vitrioli ſalem mirabilem GLAUBERI exhiberet, natum forſan ex ſale cibario, per vim ignis ſuo acido priuato. Simaroubae anteferendam putat Noſter hanc radicem, eamque valentiorem iudicat. Praeterea ramulos radicis graciliores craſſioribus praefert, quod minus ſpongioſi, nec carie obnoxii ſunt.

p. 99. 7) *Camphora Europaea menthae piperitidis.* Non in omnibus plantis Europaeis, e quibus camphora elici fertur, camphoram ineſſe cum Cl. NEUMANNO aſſerit Noſter. E mentha autem piperitide veram camphoram deſtillando Noſter elicuit, quae odore, ſapore, volatilitate ad ignem, conſiſtentia fragili potius, quam molli, butyracea, veram camphorae indolem prodebat. Quamobrem thymum et mentham piperitidem ſolummodo inter plantas camphoriferas refert.

p. 104. Mentha vero piperitis debet maturrima eſſe, riteque exſiccata. Deſtillatione enim recentis peracta, aqua erat valde aromatica, olei aetherei multum, concretae camphorae nihil. Cuius aqua et oleum, per annum conſeruata, nihil camphorae oſtenderunt. Atque hoc quaerit in viriditate recentis plantae, indeque eueniſſe putat Cl. Auctor, vt nemo chemicorum de hac menthae ſpecie, cuius

vſus

vſus medicus per aliquot tempus inclaruit, aſſereret, camphoram ei ineſſe.

Plures in Indiae regionibus plantae campho- p. 106. riferae creſcunt, inter quas arbor cinnanomaea Ceylanenſis principatum tenet, ex cuius radice vera camphora emanat, quae rarius ad vſum communem adhibetur, potius muſaeis curioſorum inſeruit. Duae autem ſunt camphorae ſpecies, communi vſui ab Indis dicatae, quarum vna eaque praeſtantiſſima eſt *Sumatrana*, altera pretio longe inferior *Iaponica*. Haec Indico commercio in Europam defertur, camphoraque rudis vel bruta dicitur, hodieque Amſtelaedami depurata, et in panes formata, venditur. Illa ad nos non peruenit, ſed ad Iaponenſes, et ab iis in vſum minime notum conuertitur.

Arbore, camphoram Sumatranam ſeu baros fe- p. 109. rente, deſcripta, haec ei tribuitur indoles. Poſtquam nimirum per plures annos floruerit, in ramis ſponte fiſſurae apparent, e quibus liquor ſtillat oleoſus, qui appellatur camphora. Id quod indicat maturitatem, ideoque oleum hoc colligunt in vaſculis, ex Bamboes paratis, quo collecto, ritibus quibusdam ſuperſtitioſis praemiſſis, rami finduntur, et id, quod non exſtillare potuit, abraditur et colligitur. Tum hanc camphoram, in tres veluti ſpecies ſeparatam, ad Belgas deferunt venalem. Prima ſpecies dicitur Malaice *Pikkol*, *Copalla*, Luſitanis *Cabeſſa*, quod caput quaſi denotat; altera granis minoribus *Poeoret* Malaice, Luſitanis *Bariga*, quod ventrem ſignificat, ramenta tandem tertiae ſpeciei impura *Cacki* i. e. pedes, nominantur. Haec ad naturalem hiſtoriam camphorae pertinentia, ab amico Cl. Auctori ſunt tradita, atque hic inſerta.

8) *Luna fixata* LUDEMANNI. Qui erat ſu- p. 113. tor, dein medicus aſtrologus ac chemicus, apud

Amſte-

Amſtelaedamenſes clarus, dum hoc arcano multos ſanauit. Erat puluis, quem, poſtquam examinauerat, ac flores zinci eſſe viderat Noſter, aegro permiſit, qui Noſtrum ideo conſuluerat, ſumere. Licet enim Noſter, nec quidquam de vſu interno florum zinci audiuerat atque legerat; tamen ex chemicis fundamentis iam dudum cognouerat, hos non eſſe cum arſenico comparandos.

p. 118. In morbis ſpaſmodicis profuit hic puluis, ideoque ſingularis ei tribuitur antiſpaſmodica vis. Epilepticos autem non iuuat. Inter multa exempla, ex quibus huius pulueris vis antiſpaſmodica eluceſcit, a Noſtro hic tradita, puellae decem annorum, inſigni neruorum debilitate affectae, et multis morbis neruoſis vexatae, mentionem faciamus, quae, omnibus propemodum antiſpaſmodicis remediis fruſtra adhibitis, hoc puluere prorſus ſanata eſt. Poſſit floribus zinci ſubſtitui nihilum album. Vtrumque autem raro pharmacopaei habent genuinum. Noſter itaque confecit flores ipſe, ex Indico zinco potius, quam ex germanico ac methodum ſuam hic addit. Acidum infringunt flores zinci, ac de externo eorum vſu in ophtahlmiis conſtat, eos adſtringere vaſa, indeque nimium affluxum humorum coercere. Quapropter infantibus, ob acidum primarum viarum conuulſis, vtilitatem attulit et, dentitione laborantibus plus flores praeſtiterunt, quam liquor cornu cerui ſuccinatus a SYDENHAMO laudatus. Granum integrum non ferebant, ſed vomitus excitabatur. Igitur per partes, et aliquoties de die, propinabat hoc remedium.

p. 124. 9) *Nonnulla de oleo vitrioli.* Oleum vitrioli vulgo venale peregrinis rebus inquinatum eſt, a quibus nullo modo, niſi deſtillatione liberari poteſt. Quapropter eam commendat, et hic deſcribit facilem, ac minus periculoſam deſtillandi olei vitrioli methodum.

10) De

10) *De sale ammoniaco Indico et borace quaedam.* p. 138.
Proprium habent Indi ammoniacum, ac quidem natiuum et factitium. In regione Napal, ad septentrionem Pattenae sita, locus est, cuius aquae spumam eructant, quae, in litore congesta, aere arescit, ac induratur, natiuumque exhibet boracem. Quod si vero haec spuma coquitur, sal ammoniacum obtinetur. Cl. Auctor, cui hoc amicus tradidit, non intelligit, quomodo ex vna eademque materia, hi duo inter se plane diuersi sales educi queant? Putat igitur, coctionem saltem hic sublimationem significare debere. Vtut vero haec res sese habeat, illud Nostro, teste amico, certum videtur, boracem ex illa regione ad Europam nauibus Indicae societatis deferri, ac huius iconem in figura decima dedit. Hoc est natiuum Indorum sal ammoniacum, iam de factitio videamus.

Hoc natiuo minus carum, ac facilius paratu, in p. 142. eodem imperio Indostano habetur. Nimirum ex stercore humano, cui admiscent vaccinum aliorumque animalium stercora, paratur, ita, vt, straminibus interpositis, placentas in furno, lateribus coquendis destinato, vrant. Tum reperiuntur glebae salis ammoniaci (*Nousadder*) ab incolis dicti, ac praeter vsus rei metallicae, ad pertinaces capitis dolores compescendos illud adhibetur bono cum successu. Sumunt nimirum salis particulam pisi magnitudine, cum aequali pondere calcis viuae, quibus in tenuem puluisculum tritis, hunc naribus attrahunt, et, humoribus prolectis, promptum sentiunt leuamen.

Hae duae species salis ammoniaci, Nostro missae, p. 143. et ab eo examinatae, ostenderunt naturam salis ammoniaci veram, nec inter se differunt, nisi quod factitium natiuo minus transpareat, impurius ac minus compactum videatur. Addit tandem et Ger-

Germanicum ſal ammoniacum, Aegyptiaco autem maiore pretio, ac putat Noſter, fuliginem vbique materiam dare, ammoniaco ſali parando idoneam.

XII.

Seltene und hoechſtmerckwürdige Wahrnehmung von einer ſamt den Kinde ausgefallenen Gebährmutter, nach einer neun monathlichen Schwangerſchaft, nebſt gehörig angewandter Geburtshülfe, wodurch Mutter und Kind beym Leben erhalten worden von WOLFGANG IACOB MÜLLNER. *Nurnberg bey George Peter Monath* 1771. 8. *m. K. Seiten* 32.

i. e.

Rara atque notatu digniſſima obſeruatio de deſcenſu vteri cum fetu etc. Auctore WOLFGANG IACOB MÜLLNER.

Auctoribus nominatis, qui partim prolapſum vteri affirmarunt, partim negarunt, Cl. Auctor exemplum commemorat, quod ſibi differre videtur quodammodo ab iis, quae in Auctoribus reperit. Bis omnino Noſtro data eſt occaſio procidentiam vteri obſeruandi. Primam obſeruationem inſeruit actis nouis naturae curioſorum *), alteram hic tradit. Erat deſcenſus vteri cum fetu, qui ſequebatur poſt dolorem inſolitum, in abdomine exortum tum, cum aegra ex profundo fonte hauriebat aquam. Repoſitio huius cum fieri nequiret, fomentationes ſuadebat, ac, doloribus ad partum apparentibus, et aquis ſiſtentibus, manum tumido collo vteri deſcendenti immittebat ſubinde, ac manu

*) Tom. II. p. 538.

manu fetus, qui collo vteri inerat, repoſita, verſioneque facta, partum Agripparum feliciter inſtituit, ita, vt vita fetus, licet breuis, et matris ſeruarentur. Fetus enim paulo poſt obiit. Secundinis ob adhaeſionem extractis, fomenta iterum applicabantur, ac repoſitio vteri ex voto Noſtro ſuccedebat, et adhibitis dein remediis, aegra ſanitati prorſus reſtituebatur.

Notatu dignum itaque Noſter iudicat hoc exemplum, quod cum aliis ſimilibus comparauit, ideo, quoniam in tam prolongato ac tumente vteri collo, vti ex addita figura patet, nulla opus fuit inciſione, ſed manu hic partus praeternaturalis abſolui potuit; dein, quoniam, ſitu fetus non naturali, verſionis ope partus Agripparum ita feliciter ſucceſſit, vt infantis vita atque matris, licet illius breuis erat, conſeruarentur; tandem, quod, ſecundinis ob abhaeſionem extractis, vterus reponebatur, et aegra priſtinam nanciſcebatur ſanitatem. p. 29.

Vteri deſcenſum ac polypum ita Noſter diſtinguit, vt polypi repoſitio prorſus fieri nequeat, cuius et tentamen quoque aegrae valde eſt dolorificum, vteri e contrario repoſitio facili negotio atque ſine vllis doloribus praeſtari poteſt. Polypo porro antecedit haemorrhagia, interdum et fluor albus. p. 30.

XIII.

Examen chemicum doctrinae Meyerianae de acido pingui, et Blackianae de aere fixo reſpectu calcis, auctore NICOLAO IOSEPHO IACQUIN, I. C. R. et A. Mai. in re metallurgica et monetaria a conſiliis etc. Vindobon. 1769. 8. pl. 6.

Acriter hoc libello impugnat Cl. IACQUIN, Blackianae cauſſae induſtrius defenſor, ſententiam

Cl. MEIERI de acido pingui, quod ſumptum ipſi
potius, quam probatum videtur. Contendit nimi
rum, calcareum crudum mutari in calcem viuam
neutiquam per ingreſſum acidi pinguis, ſed per
egreſſum aeris fixi, igne excuſſi; calcemque viuam
recrudeſcere, reddito aere, quem auidiſſime ob affi
nitatem attrahat; omniaque, tum calcis crudae
tum viuae phaenomena, interque haec cauſticos
quoque effectus, tum proprios viuae calci, tum ſali
bus alcalinis mutuo datos, aeris abſentiae tribuit.
p. 17. Deuenit vero in hanc ſententiam ſuſcepta cal
carei deſtillatione, in vaſis terreis valido igne per
acta, haud bene, vt vult, a MEIERO neglecta. Vi
dit de calcarei crudi vnciis triginta duabus ſurgere
aquae inſipidae, ſubodoratae, ſale alcalino volatili
pauco praegnantis vncias circiter duas; adaucto
vero igne expelli materiam elaſticam, quae, exce
pta lagenulis, excipulo roſtrato appenſis, ſolutio
nes in illis contentas acidas, alcalinas, metallicas
non turbaret, purus igitur aer elaſticus eſſe videre
p. 23. tur. Reſiduae in retorta glebae, penitus in viuam
calcem mutatae, pondus erat vnciarum ſeptende
cim, vt adeoque, ſi duae vnciae aquae egreſſae
ſimul computentur, tredecim vnciae materiae iſtius
elaſticae ſupra dictae calcarei portioni inhaeſerint.
p. 25. Quae quidem ingens aeris moles, volumen cal
carei hoſpitis ſexcenties et quadragies ſexies ſu
perans, ne mira videatur nimis, vindicatur ab Au
ctore enarratione breui doctrinae de aere fixo et
elaſtico, corporibus inhaerente, quam hic repe
tere non licet.
p. 40. In alia deſtillatione, neque tamen ad aeris vſque
eruptionem protracta, calcareus in retorta crudus
remanſit; poſt egreſſum vero aeris, neque tamen
omnis, interrupta fruſtula calcarei extus veram
calcem viuam, intus crudam obtulerunt. Vnd

con

concludit Auctor, aeris abſentia fieri calcem viuam, minusque ponderoſam; faſſus, ſe non intelligere, cur acidum pingue, ſecundum MEIERUM largiter calcem ingrediens, pondus eius non augeat?

Vlterius vero confirmare ſatagit ſententiam ſuam Noſter ex eo, quod, aere reddito, calx viua recrudeſcat, abſque vllius heterogenei egredientis documento. Viua enim calx, in atmoſphaera diu locata, rurſus cum acidis feruet, et deſtillata elaſticum vaporem dimittit, inſimulque reuiuificatur. Hinc, quum aqua calcem nonniſi viuam, crudam nunquam ſoluat, patere dicit cremoris in aqua calcis aeri expoſita geneſin; naſci nimirum cremorem, qui eadem offert cum crudo calcareo phaenomena, ex redeunte per attractionem in affinem calcem aere. p. 43.

Sub aqua detenta calx viua manet, quia aqua arcet aerem atmoſphaericum; cauſſam vero, cur calx aerem aquae elaſticum non in ſe trahat, reperire Cl. Auctor nullam potuit. p. 51.

Si aer fixus, qui per efferueſcentiam commixti ſpiritus nitri et ſalis tartari cum reſtituta elaſticitate puriſſimus excutitur, inque lagenulam, aquam calcis continentem, deriuatur: aut ſi in deſtillatione glebae calcareae fugiens in vaſculum, aqua calcis plenum, et excipulo roſtrato alligatum, ingreditur, aqua calcis turbatur, cremor naſcitur, neque acidum pingue hic vllas edit praeſentiae ſuae notas. p. 55.

Cauſticam indolem conciliare calcem ſalibus alcalinis contendit Cl. Auctor, non addendo illis acidum pingue, ſed demendo illis aerem inhaerentem. Habet enim tum lapis cauſticus, tum ſpiritus ſalis ammoniaci cauſticus omnes alcalinorum dotes; vnica deeſt cum acidis efferueſcentia, quae nimirum ob aeris, a calce attracti, defectum fieri non poſſe videtur. Reddito vero per ſuperiores encheireſes p. 61. p. 71.

aere, ſal vterque cauſticus mitior fit, cumque acidis rurſus feruet.

p. 75. Porro oſtendit Cl. IACQUINUS calcareum crudum ex ſale ammoniaco abigere alcali volatile, adeoque acidum pingue neutiquam eſſe illud, quod ſalem ammoniacum in ſuas reſoluat partes conſtituentes: aerem ad cryſtalliſationem facere plurimum, rationemque, cur ſal alcalinus, vrinae additus deſtillandae, expellat volatilem microcoſmici ſalis partem ſub forma ſolida, cauſticus ſub fluida, in eo latere, quod cauſticus attrahat aerem, ad cryſtallos neceſſarium.

XIV.

HENR. IO. NEPOMUC. CRANZ, S.C.A. mai Conſil. Inſtitt. medd. et Mat. Med. P. P. O etc. examinis chemici doctrinae Meyerianae de acido pingui, et Blackianae de aere fixo, reſpectu calcis rectificatio. Lipſ. impenſ. Io. Paul Kraus. A. MDCCLXX. 8. pl. 13½.

Retorquet Cel. CRANZIUS Cl. IACQUINII tela, MEIERO infenſa in Auctorem, multoque cum ſale, facundia potenti, et numeroſis experimentis oſtendit, falſo poſtulari, MEIERUM negligentiae et ignorationis elenchi; contra vero Blackium eiusque aſſeclas fingere, quae probari nequeant, male cohaereant, mutuo ſe tollant, ridiculaque conſectaria inuoluant; celare et negligere, quae in ſuas trahere non poſſint partes, loqui ſaepiſſime multa alia, quam quae loquantur ipſorum experimenta; explicare facilia, et ne haec quidem recte; relinquere inexplicita, quae ſine MEIERI cauſtico exponi nequeant; diſſentire inter ſemetipſos, tueri denique opinionem, cuius ne verbulum quidem

verum

verum ſit. Cuius quidem grauiſſimae reprehenſionis argumenta, quandoquidem cuncta, integro niſi libro deſcripto, tradi haud poſſunt, pauca modo paſſim delibata afferamus.

In efferueſcentia calcarei cum nitri acido, praeter fumum album aeremque, eiiciuntur quoque ſimul globuli acidi ſaporis, in faciem mordaces. Conclaue odore acidi repletur. p. 7.

MEIERUS non negauit aeris in calcareo multi praeſentiam; deſtillationem omiſit, vt nil noui docentem, vt fallentem magiſtram. p. 9.

Ad mentem Cl. IACQUINII deſtillans Noſter obtinuit phlegma limpidum, cum alcalinis quidem non feruens, ad linguam tamen et ſyrupum violarum acidum. Materies elaſtica copioſe erumpens, non habenda ſtatim eſt pro aere calcareo fixo, quum poſſit etiam eſſe aer aquae lapidi inhaerentis: aer cauſtico exturbatus, aut, quod videtur inprimis Cl. Auctori, aqua in vapores reſoluta; a vaſis vero candentibus auide abſumta. Vacillant ergo Iacquiniani calculi. p. 11.

Calcarei lapidis cum aere nulla eſt affinitas. Nil trahit ex atmoſphaera, nil ex mixturis efferueſcentibus, nec aerem trahere viſus eſt vnquam ſtalactiti, ex aqua ſepoſito, affatim inhaerens. p. 17.

Calx viua ſonora, et adſperſa aqua crepitans, aeris expers non videtur. Eius cum aqua affinitas, IACQUINIO neglecta, aerea euidentior eſt. Extincta in aere fatiſcit in puluerem, quod ab aere affini, conglutinante, vix expectares; cum aqua porro incaleſcit, datque ſpiritum cauſticum, ſecus ac in aqua extincta et dein ſiccata. Alcalina ſalia, multo aere referta, tamen edunt effectus cauſticos. p. 19. p. 24.

Ab aeris in calce viua abſentia non repeti poteſt explicatio ſibili calcis viuae, in aquam proiectae, neque efferueſcentiae cum bullulis, perperam ab p. 29.

ab aduerſariis negatae: neque inde pendere poteſt vis noxia, neruisque inimica fumi, emergentis, aut vaporis recentium murorum, neque ebullitio, ab aduerſariis ſilentio praetermiſſa; omnium minime incaleſcentia, vicinarum rerum inflammabilium incendium et flamma. Neque patet exinde calcis viuae
p. 49. in aqua ſolubilitas, nec aquae calcis facultas ſoluendi ſulphur, camphoram, gummireſinas.

p. 53. Calx in aqua extincta, quam aere orbam volunt, madida ſeu ſicca, recens annoſaue fuerit, cum nitri acido tamen feruet.

p. 61. Ponit Cl. IACQUINIUS acida aeque, ac lixiuium ſalis cauſtici fixi, aere expertia, concreſcere tamen in ſalem medium. Is deberet idcirco itidem eſſe ſine aere, et per hypotheſin cauſticus. Eſt vero nec hoc, nec illud.

p. 78. Solutum in acido nitri calcareum, et lixiuio cauſtico fixo praecipitatum, in calcem viuam abire IACQUINIUS aſſeruerat, aere per efferueſcentiam expulſo. Quum vero calx iſta in aqua nec extinguatur, nec cum ſibilo ferueat, neque ebulliat, neque incaleſcat, aut inflammabilia accendat iocoſo nomine a Cl. Auctore dicitur calx viua frigida BLACKII, a calce viua cauſtica MEIERI probe diſtinguenda.

p. 109. Ad experimenta, quibus aer, efferueſcentia enatus, methodo Cl. MACBRIDII in cauſticos liquores intruditur, iisque cauſticam vim adimit, regerit Cl. Auctor: primo incertum eſſe, num iſti liquores vere careant aere, quum, ex qua obtinentur, calx viua per experimenta aerem habeat: dein fermentatione, putrefactione, efferueſcentia non merum aerem, ſed et alia expelli; dum calcareus cum acido nitri feruet, abripi vapores acidos, quos oſtendat odor, ſapor et nitrum regeneratum, quod adhaerebat vitro, oleo tartari illito, quum in ciſta bilocu-

lari

lari vapores hos coerceret, et ex vno loculamento in alterum, istud vitrum continens, abire Cl. Auctor cogeret. Porro obiicit, latere adhuc aeris elasticum illud, et forte esse ex igne; male quoque supponi, nusquam probari, aerem salis tartari attrahi a calce, calcemque sic impraegnatam praecipitari; denique non dici posse salia alcalina, aere a calce attracto priuata, propterea magis fieri caustica.

Enim vero experimentis euincit Cl. Auctor, calcem, alcalico sali iunctam, insidere lapidi caustico, lixivio caustico fixo, pulmento eius oleoque tartari supra calcem digesto: indeque esse vim causticam, non a transitu aeris in calcem, vt pote ne argumenti quidem simulacro, nedum experimento comprobato. p. 127.

Salis alcalini volatilis caustici prouentus itidem non potest repeti ab aere, qui ex salis ammoniaci alcalina parte demigret in calcem viuam, quum sal ammoniacus fixus, a destillatione residuus, nulla aeris attracti documenta in experimentis edat. p. 137.

Salia caustica neutra esse MEIERUS non dixit. Lapidem causticum scripsit in multis se gerere vt salem medium; salemque causticum volatilem iam ante MEIERI tempora BOERHAVIUS et alii vt neutrum considerarunt. p. 149.

Parum cohaeret BLACKII sententia, quod aer fixus salibus alcalinis insit et efferuescentia expellatur, cum illa Cl. IACQUINII, salem causticum volatilem esse alcalinum; carere tamen aere, et in vniversum efferuescentiam esse alcalinorum minus necessariam notam. p. 151.

Ex HALESII experimentis euincitur, aerem inter et calcem viuam affinitatem esse nullam. Nil enim sorpsit calx viua, per dies quadraginta quatuor aeri exposita; aqua vero aceto, acido vitrioli etc. p. 164

 remi-

remixta aeris plurimum recepit. Per eiusdem tentamina ſal alcalinus fixus aerem non attrahit, ſed generat potius.

p. 173. In crucibulo exacte clauſo poſt octo horarum ignem validiſſimum calcareus non modo ſolus, ſed etiam calci viuae inſtratus, ſine vaſis et operculi laeſione, calce viua quoque non in calcareum mutata, in calcem viuam abiit, Cum ammoniaco ſale calx ita cocta fuit duriſſima, in aqua non ſolubilis, ſed, vt lapis cauſticus, flocculenta, violarum ſyrupum reddidit viridem, ab oleo tartari mutata non eſt, cum vitrioli oleo feruens emiſit fumos vrinoſos acerrimos, cum nitri acido magis acidos halitus, cum ſale ammoniaco odorem vrinoſum cauſticum.

p. 189. Imminuitur in aere libero cauſtici lixiuii vis cauſtica. Quod ſi ob aerem attractum fieret, redderetur ponderoſius. Cl. CRANZIUS contrarium vidit. Non igitur accedit aer, ſed ſecedit aliquid, quod, quum lixiuium, antea cum acidis non feruens, nunc efferueſcat, efferueſcentiam impediit.

p. 197. Idem comprobatur per experimenta de ſpiritu ſalis ammoniaci cauſtico, ad ſolitos effectus perfecte neutro, ſublato autem quauis ratione principio

p. 211. ignis cauſtico, rurſus mere alcalino. Odor certe eius acerrimus et volatilitas inſignis ex aeris abſentia explicari nullo modo poſſunt.

XV.

IOH. CHRISTIAN WIEGLEB, *Apothekers in Langensalza Vertheidigung der Meyerischen Lehre vom acido pingui gegen verschiedene darwieder gemachte Einwürfe. Altenburg in der Richterischen Buchhandlung, 1770. 8. Seit. 115. mit Zueignungsschrift.*

h. e.

Doctrinae Meyerianae de acido pingui aduersus varia, quibus oppugnatur, argumenta defensio. Auctore Cl. WIEGLEB.

Viuentis adhuc Cl. MEIERI amicus mortuo iam eidem pie patrocinatur, libellique huius bipartiti prima sectione Iacquinianis maxime; altera Cl. MICHAELIS FRID. BÖHMII reprehensionibus, in dissertatione *Examen acidi pinguis* inscripta, et Argentorati sub Cel. SPIELMANNO a 1769 defensa, propositis respondet. Primum ergo ostendere nititur, calcis viuae extinctionis phaenomena, solubilitatem in aqua, et deliquescentiam placidam in acidis: porro eiusdem ex aqua praecipitationem, per aerem et alcalina salia factam, vim sulphur soluendi, mercuriales solutiones praecipitandi, alcalinorum causticam indolem intendendi: dein de diuersitatem, qua caustica salia quaedam in acidis soluta ad fundum deiiciant, alia intacta et soluta relinquant: denique vaporum ex causticis salibus et spiritibus cum acidis mixtis egressum, nec non tenacitatem formae fluidae, quam spiritus causticus offerat, etiam cum Alcohole mixtus, felicius longe et certius per Meieriana dogmata explicare posse, quam per Blackianam hypothesin. Maximum argumentum in eo ponit, quod calcareus igni solari, aerem aquamque expellenti, expositus, tamen in calcem p. 16.

 viuam

viuam non abeat, ſed in merum fatiſcat puluerem
p. 17. inſipidum. Tectum cauſtici ad calcem acceſſum exemplo phlogiſti, non minus tecte, vere tamen metallicas calces intrantis, illuſtrat. Alia terrea, vt argilla, ſilices, vitrum cet. licet calcinatione priventur aqua et aere, calcis tamen indolem cauſticam non acquirunt, quia ſola calcarea terra in aci-
p. 23. dis ſolubilis eſt. Miratur, cur ſexcentis aquae partibus ſoluta calx viua non recrudeſcat, quum his omnino plus aeris ineſſe debeat, quam quinque ſalis alcalini vnciis, curque placida calcis viuae ſolutio in acido nitri caleat adeo, ſimili calcarei ſolu-
p. 28. tione impetuoſa non calente. In apparatu Magbridiano inſtituta calcis ex aqua praecipitatio contingit, acido pingui in aerem intermedium exeunte.
p. 31. Monet, non patere, cur ſulphur ab aqua calcis, aere carente et lixiuiis alcalinis, aere praegnantibus, aeque bene ſoluatur, neque cur vtraque ſolutum mercurium praecipitent, niſi MEIERUM ſequaris.
p. 47. Obtineri dicit ſalium alcalinorum cryſtalliſationem, demto ipſis extus adhaerente acido pingui.

p. 48. Cl. BOEHMIO regerit Auctor, acidum pingue non ita dictum eſſe ob id, quod pinguedines inde naſcantur: ſatis diſtinctum, nuſquam confuſum fuiſſe cum phlogiſto: calcaream terram ſine acidis in aqua non ſolui: nil valere exemplum aquarum, ſtalactitem ſeponentium, quippe quae vel acidum ſubtile habere poſſint, vel calcaream terram inquinantem quidem, ſed nec immixtam, nec ſolutam
p. 55. contineant: acidum volatile poſſe deferere ſolutam terram, quamuis fixa acida id non faciant: ad ſalis geneſin non ſufficere terrae et aquae laxius connubium, quale in aqua calcis viuae adeſſe videatur, accedere debere tertium tenuius principium: alcalina ſalia in praecipitatione aquae calcis non agere mecha-

mechanice, quum et ipſa mutentur in cauſtica, et ſalia pura media, nitrum, ſal commune, de SEIGNETTE et tartarus ſolubilis nil deiiciant: alcali cauſticum fixum poſſe tamen eſſe ſal, medio ſimile, licet acrius factum fuerit ab acido pingui, quum etiam boracis et tartari cryſtallorum miſturae ſapor acidus eminentior ſit: ſalinum calcis principium Cl. BOEHMIO alcalinum viſum, ob facilem ſcilicet cum alcalinis coniunctionem, tale eſſe non poſſe; neminem enim, qui velit alcali cuidam corpori inhaerens ſeparare, aliud alcali adiungere, cui prius adhaereat: ſpiritum ſalis ammoniaci cauſticum recte paratum, neque cum dilutis, neque cum concentratis acidis efferueſcere: cauſticum calcis poſſe eſſe acidum, etſi ſaponem non in modum acidorum craſſiorum disiicit: vocabulum *pingue*, quo cognominetur, aliter accipi, ac MEIERUS adhibuit. Tandem ſollicitatus cauſtici ad calcem acceſſus ex igne argumentis variis confirmatur. Adiunctae ſunt dubitationes quaedam de acido pingui Cl. Auctori, ab ignoto quodam per litteras miſſae, ad quas, vt non adeo graues, breuiter reſpondet. p. 71.

XVI. IOH.

XVI.

IOH. IAC. WELLS, *Apothekers in Wien, Rechtfertigung der Blackiſchen Lehre von der figirten Luft gegen die vom Herrn* WIEGLEB, *Apotheker in Langenſalza darwieder gemachten Einwürfe. VVien zu finden im Krauſiſchen Buchladen* 1771. 8*vo Seit.* 164. *ohne die Vorrede.*

h. e.

Vindiciae doctrinae Blackianae de aere fixo, adverſus Cl. WIEGLEBII argumenta contraria. Auctore Cl. WELL.

Ad priorem tantum Wieglebiani libelli partem Cl. Auctor reſpondet; eundem ſecutus doctrinae ordinem, quem ille offert.

p. 3. Ac primum quidem tentaminibus inſtitutis cognouit, calcareum crudum non ſolum in foco ſpeculi cauſtici in calcem viuam conuerti, ſed quoque globum vitreum cauum, aquae menſuris ſex repletum, ſpeculoque et foco interpoſitum calcis viuae geneſin non impediiſſe.
p. 16. Quum vnam libram calcarei in retorta, furno reuerberatorio impoſita, per octo horas torqueret igne, interque receptaculum et retortam quinque tubi intermedii, veſica humectata muniti, poſiti eſſent, in altero tubo vix calente ſedecim aquae ſcrupulos collectos inuenit, reliqui parum humiduli, receptaculum ſiccum fuere; calx in retorta viua.

p. 24. Ex lixiuio cauſtico, poſt ſaturationem, cum vitriolico acido factam, deſtillato, meram aquam inſipidam obtinuit, quae nec poſt concentrationem per frigus a MEIERO commendatum cauſticum ſapiebat.
p. 29. Phlogiſti exemplum reiicitur, quatenus ſcilicet in illo a probato ad nondum probatum perperam conclu-

cludatur. Terra aluminis et natri in acidis ſolubilis eſt; nec tamen in calcem mutari poteſt viuam, quum calcareae non ſit indolis.

Solutio perfecta calcis viuae in aquae ſexcentis partibus ſumta tantum, ſed non probata eſt. Dupla, immo quadrupla aquae copia calcem viuam, puriſſimam tamen non penitus ſoluit. Aeris in aqua contenti, vt atmoſphaerico aeri ſimilis, pondus exacte definiri nequit; atmoſphaericus aer vero tardius calcem viuam in calcareum conuertit. Terrae calcareae medium forte tenent locum inter terras et ſalia. Solutio calcis viuae recentis in acido nitri vulgari calet vehementer cum ebullitione; extincta plus minus calet, pro copia aquae, per quam extincta fuit. Calor naſcitur ab impetuoſo motu partium ſpiritus nitri aquearum, quae in calcem irruunt. Spiritus nitri fumans ſine calore exorto calci recenti affundi obſeruatus eſt, adiuncta vero aqua mixtum incaluit. p. 38. p. 59.

Praecipitatio calceae aquae, per aerem ex ſeceſſu acidi pinguis in aerem tubi Macbridiani explicata, non ſatis oſtendit, quorſum illud ſe conferat principium, quod adeo antea efficax nunc plane iners quieſcit. p. 77.

Etiam borax tum aquam calcis, tum ſolutionem terrae calcareae acidam ſaturatam praecipitat. Ex tincalo tam cum creta pura, quam cum bolo albo, in aquae copia ſufficiente cocto, filtrato et euaporato obtinuit Cl. Auctor cryſtallos albas egregias, boraci ſimiles. p. 88.

Calcis viuae aqua ſulphur ſoluit, non quatenus calx viua aere orba eſt, ſed quatenus cum ſalibus alcalinis praeter alias conuenientias etiam hanc virtutem communem habet. p. 93.

Praecipitatio mercurialium ſolutionum non ab acido pingui, praecipitatum colorante, eſſe poteſt, p. 98.

quum

quum, praeter alia, ſodae cryſtalli puluerem ſpadiceum, lixiuium cauſticum pallide flauum, et ſpiritus ſalis ammoniaci cauſticus niueum deiiciat ex mercurii ſublimati ſolutione aquoſa.

p. 138. Vapores, quos ſalia cauſtica, acidis mixta, eructant mere aquoſi ſunt. Acidum pingue diſponere ſalia ad fluiditatem, non ſatis probatum eſſe, a WIEGLEBIO oſtenditur.

XVII.

Chymiſche Verſuche über das Meyeriſche acidum pingue von D. WILLH. HEINR. SEBAST. BUCHOLZ, *ordentlichen ausübenden Arzte zu VVeimar, der Kayſerl. Akademie der Naturforſcher, der Königl. Preuſs. Geſellſchaft zum Nutzen der VViſſenſchaften zu Frankfurth an der Oder, und der Churbayeriſchen Akademie der VViſſenſchaften zu München Mitgliede. VVeimar bey Carl Ludolf Hoffmann.* 1771. 8*vo Seit.* 96 *nebſt Vorrede.*

h. e.

Tentamina chemica circa acidum pingue Meyerianum. Auctore Cl. BUCHOLZ M. D. etc.

Adiungimus hucuſque a nobis indicatis libris, Cl. MEIERI hypotheſin cum propugnantibus, tum oppugnantibus, ob affine argumentum, haec Cl. BUCHOLZII tentamina, ex quibus quidem apparet, Auctorem aliam longe de cauſtici natura fouere ſententiam, quam vel Cl. MEIERUS, quem maximi facit, humaniterque excuſat, vel eius aduerſarii, quorum induſtriam haud quaquam reprobat. Contendit nimirum, calcareas terras, dum calcinantur, con-

contrahere indolem causticam, nec accessu peregrini principii ex igne vulgari, nec secessu solo materiarum, quae inter vstulandum aufugiunt; sed facta potius, post earum abitum, intimiori materiae luminis, ob phlogiston, quod calcareis insit, certo praesentis, cum terreis moleculis coniunctione. Quam quidem sententiam profert, postquam enarrauit varia sua cum calce tum cruda, tum viua, huiusque praeparatis experimenta. p. 71.

Ex commixtione vnciarum duarum olei iuniperini et salis caustici Cl. MEIERI aliquamdiu digesta, dein destillata, obtinuit aquae dimidiam vnciam, olei subtilissimi gratioris vnam, residuum resinosum nucem myristicam redolens; camphorae vero ne tunc quidem quicquam, cum residuum illud resinosum oleumque, destillatione prolectum, super calce viua abstraheret. E contra, cum misceret rorismarini oleum cum sale caustico, destillando elicuit camphorae verae grana triginta quinque: plus ergo, quam MEIERUS impetrauerat. Plura de caustici relatione ad olea therebinthinae, rutae et anisi in proxime edendo libello propositurum se esse, spondet. p. 27.

Calcareum lapidem, cretam, et ostracodermata ope speculi caustici aeque, ac Cl. WELLIUS in calcem viuam perfectam commutauit, indeque aquas calcis confecit, vulgari exacte similes. Erat tamen cretaceae sapor subamarus. p. 39.

Repetiit Cl. MARGGRAVII laborem circa lapides phosphorescentes; neque tamen, fidus licet vbique operationis imitator, phosphorescentiae phaenomenon obseruare potuit. Ex his vero tentaminibus cognouit, terras calcareas, phlogisto suo orbatas, aegre aut plane non causticas reddi posse. p. 60.

Vltimo de mercurio praecipitato rubro disputat, cuius ruborem Cl. WIEGLEB tribuit acido pingui; ab acido nitri certe non est, cuius adhaerentis p. 84.

nulla

nulla obueniunt in vllo examine veſtigia. Auctori noſtro contigit, hydrargyrum, acido nitri ſolutum, dein ad ſiccitatem euaporatum, ope ſpeculi cauſtici in aeque rubentem maſſam commutare, quam eſt vulgari methodo paratus mercurius praecipitatus ruber.

XVIII.

De corpore nutritiuo et de nutritione, tentamen chymico medicum. Auctore PETRO THOUVENEL, L. A. magiſtro pro prima Apollinari laurea conſequenda, in Auguſtiſſimo Luduviceo medico Monspelienſi, menſe aprili 1770 propugnatum. Piſcenis ex typis I. Duret 1770. 4 mai. Alph. 1. pl. 8,

Libellum hunc, licet bono et eleganti ſtylo ſeſe non commendet, ob rerum tamen, experimentorumque copiam ab viris doctis haud inique exceptum iri praeuidemus. In ſummam eius, ne longi p. 2. ſimus, liceat nobis inquirere. De corpore itaque nutritiuo Noſter acturus corporis nutrientis nutriendique compoſitionem haud diſſimilem eſſe, a priore et poſteriore probat, cuius tandem proxima, chemice conſiderata, principia in moleculis muci, per varios gradus mutati, integrantibus inuenies. Muci vero duas varietates Cl. Auctor attendit, vel eum non concreſcere, vel certo caloris gradu coire: hunc albuminoſum, illum gelatinoſum appellat: illum in animalibus ſenioribus; hunc in iunioribus vtplurimum inueniri; ſed praeterea tertiam in ſanguine extra corpus concreſcibilem partem inuenit, quam lympham dicit. Gelatinoſi ad albuminoſum tranſitum *animaliſationem* vocat, quae vel vitalis eſt, vel putreſcens, p. 5. diſſolutiua. Albumen ouorum a ſero animali

(*lympha*)

(*lympha*) in eo differt, quod illud maiori coeundi virtute gaudeat, hoc minori. Ex variis experimentis, cum albumine et sero animali ope acidorum institutis, concludit Noster, mucum animalem non concrescibilem a concrescibili, acidis, differre: animalisationis itaque conditionem esse, acidum ingestorum subigendi. Succi enim, dum animalisantur, aptiores ad organisationem fiunt, vt adeo albuminosa muci animalis conditio inter gelatinam, et partes, organisationem suscipientes, vel iam susceptas, media videatur. Deriuat ex eiusmodi organisationis defectu, eam imperfectam in rhachiticis et scrophulosis, quam duplici modo ab acidis vitiari demonstrat. p. 6.

Iam in indolem sanguinis studiosius inquirens, basin mucosam, materiam colorantem rubram, volatile quoddam principium cum calente sensibili, eaque in copioso latice aquoso dissoluta vel confusa detexit. In sanguine, ex vena misso, et quidem parte eius serosa, praeter albumen coagulandum, maximam copiam aquae simplicis, et mucosi quid, filum ducens, nec tamen in albuminis modum coagulabile inuenit *). Proportio interim albuminosae partis ad aquosam varia est, prouti et ex muci huius varia quantitate consistentia varia; interdum enim serum per filtra potest traiici, interdum non. Quod vel ex intima muci crasi, molecularumque constituentium peculiari miscela deriuandum; vel vario frigoris gradui attribuendum Nostro videtur. Salem in substantia, etsi salsedinem in sanguine deguftauerit, nulla prorsus encheiresi producere potuit. Sanguis, in regimine temperato seruatus, aeri patens, vel recte coopertus, absque vlla sensibili p. 8. p. 13.

*) Conf. Ill. ab HALLER prim. lin. phys. p. 76.

bili differentia, temporis ratione, denſitatis, colo-
ris cet. coaleſcit: hinc coagulum ſanguinis, omiſſis
aliorum diſſenſu et experimentis, ex muci concre-
tione, quae calore perficitur, deriuat, cuius pro-
ductum ſciſſile, album a menſtruo, cui inhaeſit, ſe-
gregatum, nullo vero remedio ſolui contendit.
p. 14. Placenta, affuſa aqua, reiteratis vicibus abluta, to-
tam partem rubram aufferri, nihilque, niſi maſſam
albeſcentem, ab omnibus ferme fibroſam, a Noſtro
autem celluloſo reticularem dictam, relinqui vidit,
ideo fibrilloſum ſanguinis ad figmenta refert. Aquo-
p. 17. ſa cruoris ſolutio, ex ſiccata placenta proueniens,
cum oleo terebinthinae commixta fundum petit:
ab oleo ſegregata: haec poſt aliquot dies colorem
rubicundum amittens, nunc in pultem albidam,
mucoſo terream, ſub qua oleum detinetur, mutata
in aqua bulliente concreſcere incipit; nec in cor-
pus firmum cohaerens, albuminis ad inſtar, ſed
mox in grumos, mucoſo terreos, friabiles abiens.
Martem ex coagulo non, nec ex lixiuio ſanguinis
nitrum, ſed ſal potius alcali fixum extricauit. Cru-
p. 19. ſtam pleuriticam, cum ſalibus mediis, aut alcalinis
fixis coniunctam, per 40 dies nec diſſolutam, nec
p. 23. putrefactam obſeruauit. Cl. VENEL aſſentitur,
qui coagulum ſuccorum albuminoſorum ad gradum
centeſimum duodequadrageſimum therm. Cl. FAREN-
p. 26. HEIT ponit. Coagulatio lactis, alcali adiecto, vulgo
probata, non aeque manifeſta videtur Noſtro, quam
quae acidis fit; aliquam tamen conſpiſſationem,
grumorum ad inſtar, a mixtura alcalina inductam
p. 31. vidit. Ex conſectariis, quae de puris geneſi infe-
rit, apparet, eam mucoſae animalium ſuccorum in-
doli, in coagulum pronae, ortum debere; cruſtam
vero pleuriticam, et baſin placentae ex ſucco albu-
minoſo conſtare; eius tamen in cruſtam et placen-
tam immutationem, non coagulationem, vel conge-
latio-

lationem, ſed veram concretionem ſpontaneam eſſe, vti in polypis cet. vt itaque id, quod partem albuminoſam ſanguinis, eiuſque procliuitatem ad ſpontaneam concretionem auget, vel imminuit, varietates cruſtae exhibeat.

Accedens ad alterum ſanguinis colorans principium, rubrum ſanguinis colorem, vtpote accidentalem craſeos ſanguineae habitum, ſeu globulorum ſanguinis elementarium, variorum ordinum adunationis productum, non a marte, nec a bile tingente, ſed a ſubſtantia mucoſa, cui accreuerit phlogiſton, ex materia phoſphorica, caloris animalis principio deſtructa, Noſter deriuat; martem vero ad colorem eius obſcuriorem non parum adferre, ipſi probabile eſt. p. 44.

Volatile tandem principium, quod variis denominationibus inſignitur, calido innato veterum non abſimile videtur, idque omnes corporis viuentis partes penetrare, et in intimam animalium ſubſtantiam abire, ex obſeruationibus multis conſtat; origo eius tamen atque indoles vix definiri poterunt. Adiungit quoque duo principia, quae ad ſanguinis conformationem velint neceſſaria auctores, aerem nimirum, et acidum: illum omnino fixum aſſumit, diuerſum tamen ab eo, qui aliis liquoribus admixtus eſt; hoc vero in ſtatu ſano non agnoſcit. p. 51. p. 55.

Iam ad ſuccos ſecundarios perueniens in ſaponaceos, ſaliuam, ſuccum pancreaticum, liquorem gaſtricum cet. eorumque vſum commentatur. Bilem ex mixtione muci cum oleo componi defendere videtur. Chylum non cum Boerhaauianis in varias figuras formaſque decomponi, nec in varias vaſorum ſanguiferorum ramificationes deponi; ſed re- p. 57.

ctius, vt nobis videtur, textus cellularis varii cum recentioribus rationem habet, quo varie mutatus, meliusque elaboratus ſecretionibus nutritiis copiam
p. 70. exhibeat. Inde ſponte ad lactis ſecretionem ducitur, quam immediate ex chylo, varias ſecretiones depuratorias perpeſſo, meliusque praeparato, derivat, probatque hoc ex comparatione lactis cum chylo, cum lac, affuſione acidorum ſtatim coaguletur; in chylo vero materiae tantummodo cretaceae, a caſeoſa diuerſae, praecipitatio obſeruetur: vnde conſtet, lac ad naturam animalem magis, quam chylum accedere, eumque omnem ſubſtantiam lactis, particulis tamen peregrinis commixtam, in ſe con-
p. 76. tinere. Lactis varietates ratione indolis et conſtitutionis cum Cl. RANG perſequitur; neque minus in eius in corpore humano corruptiones acidas, mucoſas ſeu glutinoſas, et rancidas inquirit, aquamque calcis, quae eius corruptionem emendet, ſuadet. Lac, tanquam emulſio animalis ab emulſionibus vegetabilibus in eo differt, quod principio
p. 80. ſulphureo foetente praeditum ſit. Lacti analoga videtur oui vitelli compoſitio, quam lac gallinaceum, aqua dilutum, vtramque vero lactis ſpeciem, emulſionem animalem dicit; in quo vero oui vitellus a lacte diſcrepet, vlterius perſequitur.

p. 84. Nunc decocta carnium pertractans, iuſcula nimirum et gelatinas, duplicem in carne mucum, concreſcibilem, et qui non coeat, Noſter defendit: Succus enim, ex carne expreſſus, in aqua bulliente immiſſus, diſſoluitur partim, partim coaleſcit. Piſces marini maiorem quantitatem eiuſmodi extracti, valde viſcoſi et glutinoſi; minorem carnes animalium, et his minorem piſces fluuiatiles, quamuis ab animalibus ex indole parum diſcrepantes, exhibent:
p. 86. Exſanguia animalia gelatinae nihil habere aſſerit.

Experi-

Experimenta, a Noſtro inſtituta, teſtantur, iuſcula alia aliis magis ad putredinem prona eſſe: pendere hoc a materia calcarea, plus minus in iis contenta; exinde concludit, calcem recentem, conchas, teſtas cet. iuſte calcinatas, putredini ſuccorum animalium reſiſtere. Non poſſumus non Cl. Auctori in eo plaudere, quod, contra Gallorum conſuetudinem, iuſcula carnium, ad putredinem procliuia, fibrisque noxia declaret. p. 88.

Iam ad principium nutriens, ex regno vegetabili depromptum, ad mucilaginem, cum ſubſtantia ſaponacea coniunctam progreditur. Hoc vero principium ex triplici facie conſiderat 1) ex corpore mucoſo dulci, 2) fatuo, et 3) farinaceo. Primum in plurimis plantis, et in omnibus earum partibus latens, nullibi perfecte purum et ſolum, ſed ſemper a principio mucilaginei, vnguinoſo ſaponacei, terrei vel etiam quandoque reſinoſi inuolutum deprehenditur, quod tandem, iuſta encheireſi tractatum, ſacchari nomine venit, in cuius virtutes iam fuſius commentatur. p. 95.

Alterum ab eo ita differt, vt 1) ſapore fatuo 2) inſigni viſcoſitate ſe prodat, 3) vt non in oleis pinguibus, nec in aethereis, vel accedente digeſtione, gummi ſoluatur, ſed induretur, et maiore ignis gradu nigreſcat, 4) vt tandem ſpiritu vini, vel etiam digeſtione diſſolui nequeat; ſed tantummodo coloris principium, in quibusdam gummi ſpeciebus ſatis abundans, extrahatur. p. 106.

Tertium, etſi multa cum prioribus communia habeat, ſeorſim pertractat, 1) quod ab iisdem ſub quibusdam conditionibus differat, 2) quia in quibusdam farinaceae indolis corporibus differentias p. 109.

haud exiguas prodit. Principium huius nutriens in mucoſo, ex ſubſtantia puluerulenta et aquae admixtione oriundo, poſitum eſt, quod deinde varias mutationes praeparationeſque ſubit. Refert huc cerealia, legumina, radices bulboſas, medullas arborum, caſtaneas, hippocaſtana, aliosque fructus pulpoſo farinaceos; ſemina vero oleoſae indolis ex hac familia, contra Cel. BOERHAAVE prorſus proſcribit. Eminet inter ea triticum, hoc principio ditiſſimum. Duplicem in eo inuenit Noſter ſubſtantiam, glutinoſam ſcilicet, et amylaceam, quarum proportio tamen ad ſe inuicem variat. Obſeruauit enim in hyberno tritico, et quidem Narbonnenſi, vtpote optimo, tres fere partes glutinoſi, et vnam amylacei. Hoc glutinoſum principium cum ſuccis animalium concreſcibilibus ſeu albuminoſis conuenire, ſupra demonſtrauit, et hic vlterius probat. Iam ad tritici reliquorumque cerealium, vel quae farinoſum plus minuſue in ſe contineant principium, vſum et praeparationem, quibus iis veſci ſolemus, accedit. Tandem vegetabilium ſucculentorum, radicum pulpoſarum, fructuum horaeorum olerumque examen inſtituit, eorumque principio nutriente, vario in variis, detecto, iuſtum vſum ad nutritionem adplicat.

p. 111. p. 116. p. 122.

XIX. Hiſtoi-

XIX.

Hiſtoire naturelle générale et particulière, avec la deſcription du cabinet du Roi. Tome XVI. ou hiſtoire naturelle des oiſeaux Tom. I. à Paris de l'imprimerie royale 1770. 4 mai. 2 Alph. 17 pl. tab. aen. 29 Tom. XVII. ou Tome II. 1771. 3 Alph. tab. aen. 28.

i. e.

Hiſtoria naturalis generalis et particularis vna cum deſcriptione muſei regii Tom. XVI. et XVII, ſiue hiſtoriae auium Tom. I et II.

Si alio vllo merito poteſt gloriari ſeculum noſtrum, velut certiſſimo artis ſtudiique creſcentis ſpecimine inſigni; illud certe in eorum numero habendum erit Ill. DE BUFFON opus, cuius continuationem nunc indicamus. Prodierunt autem inde ab anno 1749 quindecim eius volumina, de quibus fere ſingulis ad lectores noſtros relatum a nobis eſt *): et quae omnia, excepta ſola anatomia animalium et deſcriptione muſei Regis Galliae ſpeciali, quarum Auctor Cel. D' AUBENTON eſt, Ill. DE BUFFON debentur. Fuerat quidem primum Auctorum conſilium tantum hoc, vt quindecim modo volumina prodirent, quibus omnium corporum naturalium hiſtoria comprehenderetur, et introductioni in totum opus, ſimul cum hominis et quadrupedum hiſtoria, quatuor tantum volumina deſtinata relinquerentur. Verum ita ſuccreuerat inter elaborandum rerum dicendarum copia, vt, qui vniuerſo operi deſtinatus fuerat, quindecim voluminum numerus, vix quadru-

*) Vol. IV. vid. com. Vol. III. p. 316. etc.

pedum hiſtoriae, praemiſſa tamen introductione generali, ſufficeret. Nemo non admirabitur nobiscum regiam liberalitatem, qua ita ſuffulta eſt Ill. DE BUFFON et D' AUBENTON induſtria, vt zoologiae ſtudium, immortali hoc opere nunc egregie ornatum, videre liceat, et perfecta demum magni operis parte Ill. DE BUFFON iam ad auium hiſtoriam accedere potuerit. Qui progreſſus, vti iucundiſſimus non poteſt non eſſe omnibus, qui naturae ſtudium amant, ita optandum quoque eſt, vt ſi non omnem corporum naturalium hiſtoriam, tamen zoologiam ſaltem, aut ornithologiam ad finem perducere Auctori Ill. et placeat et contingat.

Vt autem de ipſius huius hiſtoriae auium prioribus voluminibus dicamus, hoc praemonendum videtur, in ea explicanda Cel. BUFFON, qui omnem huius operis curam nunc ſolus ſuſcepit, non omnino eandem rationem atque ordinem ſeruaſſe, quem in quadrupedum hiſtoria conſcribenda tenuerat. Si quidem primum in hac ornithologia auium diſſectiones deſiderantur, ſi ea excipias, quae paſſim ex aliis Auctoribus adducuntur, quum tamen in quadrupedum hiſtoria tales, ſtudio Cl. D' AUBENTON factae, magno numero reperirentur. Deinde omiſſa quoque eſt in hac ornithologia eorum corporum naturalium, quae in regio muſeo aſſeruantur, enumeratio; qualem in priori opere ſingulorum animalium hiſtoriae annexam videmus. Atque in vniuerſum auium hiſtoria non aeque completa atque omnibus numeris abſoluta deprehenditur, quam quadrupedum hiſtoria antehac tradita erat. Cuius tamen conſilii et inſtituti mutatio, ab Ill. Auctore excuſatur ſic, vt doceat, ornithologiam nullo modo eadem, qua in quadrupedum hiſtoria factum erat, ratione tradi poſſe. Cauſſae ſunt hae: primo, quia nume-

numerus auium, longe maior eſt quadrupedum numero, quippe qui facile, ex Auctoris Ill. mente, ad 1500 vel 2000 ſpecies adſcendat. Ad quod accedit ſpecierum varietas, quae in auium generibus longe maior eſt, quam in quadrupedibus. Etenim non ſexus modo atque aetas, verum etiam clima, libertas vel captiuitas etc. efficiunt, vt colores, a quibus fere ſemper ſpecierum characteres petuntur, vehementer differant. His omnibus maior fere eſt difficultas verbis commodis exprimendi colorum differentiam, quod negotium tam arduum viſum eſt ipſi Auctori Ill., vt ipſe eam rem in hoc opere explicare non auderet. Quapropter illud vnum relictum eſt, vt auium figurae aeri inciſae et viuis coloribus diſtinctae ederentur. Qua in re ſculptore et delineatore vtitur egregio artifice Cl. MARTINET. Totius autem operis, in quo perficiendo octuaginta fere operarii per ſeptem annos iam iam laborarunt, directionem Cl. D' AUBENTON iunior in ſe ſuſcepit. Prodierunt iam aliquot dicti operis volumina, quae cum ſeorſim per ſe ſingulare quaſi opus conſtituant, cuius forma ſeu magnitudo formam ornithologiae, de qua hic agimus, ſuperat, alibi de illis dicendi erit locus *). Sufficiat interea hoc notaſſe, figurarum elegantiam EDWARDI operi nihil cedere, FRITSCHII figuras longe ſuperare. Ex Cl. DE BUFFON conſilio ad 700 tabulas comprehendet, in quibus 800 vel 900 aues delineatae conſpicientur. Cum vero numerus exemplorum picturarum non tantus confici potuerit, quantus hiſtoriae auium forma quarta impreſſae, huic quoque tabulas aeneas Auctor addi curavit, in quibus ſingulorum generum aliquot ſaltem ſpecies delineatae cernuntur.

*) Ad 24 iam faſciculi prodierunt, qui 600 circiter tabulas comprehendunt.

Sed redeamus ad ipſam auium hiſtoriam. In qua recte ſcribenda difficultatem vehementer auget ipſius ornithologiae, qualis adhuc eſt, conditio. Longe enim iſta vel nunc ab eo remota eſt, quod perfectionem diſciplinae dixeris, ſiue nomenclaturam, ſiue deſcriptiones, ſiue ea, quae de vitae morumque ratione in auibus nobis cognita ſunt, ſpectes; quod, vel notiſſimum communis hirundinis exemplum probare poteſt, de qua, vtrum ſub aquis hyemali tempore ſopita iaceat, an ad calidiores regiones migret, ad hunc vſque diem ignoratur. Interim experimenta a Cl, DE BUFFON inſtituta docent, *hirundinem vrbicam* frigoris vi facile perire. Atque ſunt plurimi, qui pro migratione pugnant, Auctores fide digni, inter quos teſtis oculatus commemoratur Cl. ADANSON, qui hirundines noſtri hyemis tempore in iſtis calidioribus regionibus vidit. Nihilominus tamen multi contra alii, ex aquis hyeme extractas ſe vidiſſe hirundines contendunt. Suſpicatur itaque Ill. Auctor *hirundinem vrbicam* ad calidiores regiones tranſire, *ripariam* vero (*le petit martinet*), vt varia alia animalia, hyemali tempore ſopitam quaſi ſepultamque cubare *). Quae aliaque hic adducta ſententiarum diſſidia Cl. BUFFON mouerunt, vt in noua operis parte non ſingulas, vti in quadrupedibus factum eſt, ſpecies auium pertractaret atque recenſeret, ſed de generibus tantum in vniverſum ageret, addita tamen breui ſingularum ſpecierum deſcriptione, vna cum nominum catalogo. Domeſticae vero, quae dicuntur aues, atque ſpecies illae, in quibus peculiare aliquid notandum erat, ſeorſim deſcribuntur.

Acce-

*) Conf. Phil. Tranſact. Vol. LIII. p. 101. Comment. noſtr. Vol. XIII. p. 667.

Accedimus ad praemissum operi *sermonem de auium natura in vniuersum.* In ea explicanda ita versatus est Ill. Auctor, vt sensus singulos, qui in auibus animaduerti possunt, pertractaret, deque eorum praestantia atque conditione iudicet, ex comparatione sensuum eorundem in homine et quadrupedibus. Visus primo, in vniuersum spectatus, viuidior, longius penetrans, clarior et distinctior in auibus est, quam in homine. Oculi structura, in auibus magis composita, deprehenditur. Habent enim *nictitantem membranam* et neruum opticum in nouam quandam membranam expansum, qualis in quadrupedibus non est *). Porro auget visus praestantiam etiam magnitudo oculorum; quae in auibus, si cum reliquo corpusculi modulo comparaueris, fere nimia videtur, certe longe maior est, quam in reliquis animalibus. Praestat istud naturae benificium vsum ipsis hunc, vt res quascunque quae obiiciuntur oculis, maiore quamuis distantia positas, distinguere valeant. Quod vel ob velocitatem volatus, vel ob altitudinem, qua in aere alis suis adscendunt necessarium est. Haec enim volatus altitudo tanta est, vt aquila a planitie ad 17000 vel 18000 pedum altitudinem eleuetur. Varietates aeris et eius mutationes maiorem habent in auium corpora vim, ita vt tempestatum mutationes quodammodo praedicere possint, coganturque et ipsae ob imminentes mutationes coeli, et quoniam cognitio ipsis data est de aliis terris et climatibus, de vno loco in alterum transvolare et migrare. Praestant quoque aues auditu, vnde vere vocis ista elegantia eiusdemque modulatio, qua aues canorae ipsae quasi delectari videntur. Ipsa vox fortior

p. 1.

p. 10.

*) Vide de his Cl. PETIT in *Mém. de Paris* 1735. p. 144. seq.

fortior eſt aliorum animalium clamoribus aut rugitu. Audiuntur enim vel mirabili maxime altitudine remotae, ita vt oculis conſpici ſaepe amplius non poſſint. Quod eo magis mirandum eſt, quo certius compertum habemus, non modo diſtantiam loci, verum multo magis aeris raritatem maiorem longe in ſono edendo vim requirere. Vnde collegit Noſter, vim vocis in auibus, ad vim eiusdem in quadrupedibus ſeſe habere, vti 4 ad 5. Hoc quoque praeterea notatu dignum eſt, aues calidiorum regionum plerasque, vti colorum elegantia noſtrarum terrarum aues longe ſuperant, ita iis ſuauitate vocis cedere et raucos, vt plurimum, atque ingratos ſonos edere. Mutant vocem aues canorae, vt ceteras praetermittamus rationes, pro vario, quo agitantur, affectu: anni quouis tempore; ſi quidem iſta auium vox ab inſtinctu et amore in alterum ſexum aeque deprehenditur pendere, ac in hominibus pubertas ſolet mutationem vocis efficere. Superant item auiculae quadrupeda et hominem vi prolifica, quae inprimis in auibus ex gallinarum ordine et domeſticis inſignis eſt. Summa porro atque incredibilis fere eſt auium velocitas, quae forma totius corporis ad volatum fabrefacti et leuitate eius efficitur. Oſſa in auibus leuiſſima ſunt. A qua oſſium leuitate et peculiari ſtructura Cl. Auctor longaeuitatem auium deducit; licet enim celerius incrementi terminum attingant, quadrupeda tamen ceteris paribus vitae duratione longe ſuperant. Sequitur de nutritione et viuendi ratione diuerſorum ordinum, in quos auium claſſis diſtingui ſolet, diſquiſitio, ex qua patet, illos cum mammalium ordinibus ita conuenire vt v. c. accipitres feris, gallinae peco-
p. 39. ribus ſimiles ſint. Aues quaeque vix vllam maſticationem exercent, neque guſtu pollent, cum ſaepius venenatas res cibi loco ſumant. Saepiſſime

omni

omni ciborum genere promiſcue vtuntur, ita vt graniferae v. c. etiam carne veſcantur. Lapidibus ſimul cum cibis deglutitis, digeſtio in ventriculo per triturationem quaſi peragitur. Quod de guſtu auium diximus, idem de odoratus quoque ſenſu valet, qui longe minor in iis, quam in quadrupedibus eſt: quod vel ex organi odoratus comparatione declaratur. Oſſa enim ſpongioſa et narium cauitas, nerui olfactorii, imo ipſae narium aperturae longe minores ſunt. Saepe etiam narium foramina plane deficiunt, ita vt odoriferae particulae per os tantum ad nares penetrare poſſint. Tactus tandem praecipuam apud aues ſedem in pedibus eſſe Cl. Auctor ſuſpicatur, qui tamen admodum exiguus eſſe poteſt, cum interior pes calloſa cute obductus ſit. Auium aquaticarum corpus pennis craſſioribus et mollioribus tegitur; eaedemque omnes circa caudam glandulas quasdam habent, quibus oleoſus humor continetur, quem roſtro ſolent exprimere, quo eo pennas quaſi obducant et lubricas reddant, ne aqua penetret. In quibusdam glandulae hae vel minores ſunt, vel plane deficiunt. Aues, quae altius per aerem adſcendunt, velut accipitres, vt contra frigoris vim tutiores ſint, pluribus pennis, quam reliquae donatae ſunt. Singulis quotannis pennae nouae ſuccreſcunt, prioribus delabentibus, quod in noſtrarum regionum ſpeciebus ſub fine aeſtatis vel autumni tempore accidit. Longe plures volatilium ſpecies, quam quadrupedum aqnam inhabitant, veluti etiam facilius ob totius corporis formam eiusque leuitatem natant. In amoris denique ſenſu, quem Ill. DE BUFFON cum Cl. LE CAT in ſenſuum numero habet, a quadrupedibus differunt eo modo, vt magis tener ille ſit in auibus atque mollitiem quandam ſenſumque delicatiorem ſpirare videatur. Docet id coniugii ſpecies, quae inter femel-

femellam et marem exſtat, atque mutuus eorum labor in ſtruendo nido, ouis incubandis et pullorum educatione. Prolifica, de qua diximus paulo ante, vis, inprimis in domeſticis auibus, quae nidum nullum ſtruunt et pullos facile educare poſſunt, magna eſt. Gallus gallinaceus vnicus quotidie ad 300 oua impraegnare poteſt, et gallina vnica ad centum fere oua ſingulis annis ponit. Mares duos penes aut penem bifidum habent, qui per anum coitus tempore exit. In feminis orificium vuluae ſupra anum eſt, ipſaeque non vterum, ſed ouaria tantum habent.

His in vniuerſum de auibus diſputatis, Ill. Auctor ad *aues rapaces* tranſit. Quamquam enim omnes fere aues aliis animalibus veſcuntur, rapaces tamen ſpeciatim ac proprie eae dicuntur, quae aliis auibus bellum quaſi perpetuum minitantur, earumque carnes cibi loco vehementer appetunt. Numero pauciores, inter aues, rapaces, quam quadrupeda iſtius indolis reperiuntur. Plures tamen ex aquaticis piſciuorae ſunt. Rapaces vero proprie ſic dictae omnes praedam vnguibus arripiunt et roſtro breui et incuruato, digitis ſeparatis non membrana coniunctis, pedibus robuſtioribus, vt plurimum plumoſis, vnguibus magnis incuruiſque inſtructae ſunt. In his omnibus mares minores ſunt feminis, cum in reliquis ordinibus mares feminas magnitudine ſuperent. Quatuor, vt plurimum, oua eas ponere Ill. LINNAEUS in Syſtemate naturae quidem aſſerit. Sed aquilae duo, aliae minores ſeptem fere oua ponunt, quemadmodum in omni animalium claſſe fere ſemper minores foecundiores ſunt maioribus ſpeciebus. Color plumarum in iunioribus valde differt ab adultorum colore; quae res fecit, vt quidam ſpecierum numerum praeter ne-

ceſſita-

ceſſitatem auxerint. Sic quoque in auium rapacium diuerſo ſexu color admodum differt.

Aquilarum in Europa notarum ſex tantum ſpecies Cl. Auctor conſtituit. Sunt eae; 1) *Aquila cryſaetos ſ. maior ſ. Falco cryſaetos* Cl. LINN, cui ceram coeruleſcentem Auctor Ill. tribuit. Habitat ea non in Europa ſolum, ſed et in Aſia et Africa, atque quoad mores et viuendi rationem cum leone comparari poteſt. 2) *Aquila communis* quae *Falconem fuluum* LINN. cum eius varietate *Aquila canadenſi* EDW. et F. *melanaetum* L. comprehendit. 3) *Aquila minor ſ. aquila naeuia* BRISSONII, quam *aquilam rupeſtrem* (*Steinadler*) Germanorum eſſe (FRITSCH Tab. LXXI.) Cl. Auctor ſuſpicatur. Alii *aquilam clangam* vocant, eaque facilius reliquis manſueſcit. Hae tres ſpecies proprie *aquilarum* genus conſtituunt, cum ſequentes iam in nonnullis ab iis differant. Sunt vero eae: 4) *Pygargus*, ſub quo tres ſpecies *Falconem* ſcilicet *leucocephalum* LINN. *F. pygargum* EIUSDEM et *aquilam abicillam minorem* BRISSONII Noſter comprehendit. Hic cera lutea, pedibus ſemilanatis et cauda alba ab *aquilis* differt, quae ceram coeruleſcentem pedesque lanatos habent. 5) *Aquila marina* ſiue *balbuzard* eſt *Falco haliaetus* LINN. Huic pedes coeruleſcentes vel virideſcentes ſunt, et vncus digiti poſtici, reliquorum digitorum vncis breuior eſt. 6) *Aquila marina maior* ſiue *Orfraie* vel *F. Oſſifraga* LINN. Haec magnitudine ad aquilam maiorem accedit. Vncos nigricantes, pedes ſemilanatos virideſcentes et barbam plumoſam habet. Vuea in hac aue ſingulari membrana ab ALDROVANDO deſcripta clauditur. Noctu quoque piſces venatur. Hanc cum praecedente, licet magnitudine differant, coitu miſceri Cel. Auctor ſuſpicatur. Hiſce ſpeciebus adnectit aliam, quam

p. 71. p. 76. p. 86. p. 91. p. 99. p. 103. p. 112. p. 124.

Galli-

Gallico nomine *Jean le blanc* vocat, et quae *Pygargus* BRISSONII eſt. Haec in Gallia frequenter occurrit, licet in ſeptentrionalibus regionibus non
p. 136. reperiatur. In fine tandem *aquilarum*, quae in exteris regionibus non reperiuntur, mentio fit, vt *aquilae pondicherianae* BRISS., *aquilae criſtatae* EIUSD., et *Braſilienſis* EIUSD. cet. ad quam vltimam ſpeciem *Falco* quoque *coronatus* LINN. pertinet. *Aquila alba* non peculiaris ſpecies, ſed omnium ſpecierum varietas tantum eſt.

p. 146. Sequuntur *vultures*, qui licet corporis vi et magnitudine aquilas ſuperent, minus tamen generoſi iis ſunt, cadaueribus vt plurimum victitant, nec viua animalia niſi cadauerum inopia coacti aggrediuntur. Plures vultures ſociantur inter ſe, quo eo facilius praedam capere queant. Omnibus collum impenne eſt, vel breuiſſimis tantum pennis, quae pilos mentiuntur tectum, nec oculi profundi in orbita, vt in aquila iacent. Ingluuiem habent, qua aquilae carent, ita vt iam ad graniuora quaſi acce-
p. 149. dant. Species hic deſcriptae ſunt: 1) *Percnopterus*
p. 151. *ſ. vultur percnopterus* LINN. 2) *Gryphus*, ad quam ſpeciem *Vultur fuluus* BRISRONII, quem LINNAEUS etiam ad *percnopterum* refert, *aureus* BRISS. et *niger*
p. 158. BELLONII pertinent. 3) *Vultur* proprie ſic dictus,
p. 159. ſeu *Vultur magnus* vel *cinereus* BRISSONII. 4) *Vultur*
p. 164. *criſtatus* BRISS. *ſ. Vautour à aigrettes.* 5) *Vultur minor leucocephalus*. Adduntur ſpecies exoticae v. c. *Vultur Papa* L., *Vultur aura* EIUSD. qui *gallopauonem* figura et colorum varietate refert, et *Condor ſ. Vultur gryphus* LINN. qui inter aues volantes maximus eſt, et quem non Americae meridionali tantum proprium, ſed et in Gallia repertum eſſe, ex Cl. SALERNE alio loco adducto teſtimonio *) probat.

Suſpi-

*) vid. comment. noſtr. Vol. XVII. p. 46.

Sufpicatur quoque hanc auem illam effe, quam in Heluetia (*der Lämmergeyer*) vocant.

His propofitis ad *miluos*, *buteones* et aues iis analogas Cl. Auctor tranfit. Earum numerus longe maior eft quam vulturum et aquilarum. Vnica *Milui* fpecies in Gallia occurrit, (*Falco miluus* LINN.) quae cauda forficata diftinguitur. Accedit *Miluus niger* BELON. et *Falco furcatus* L. *Miluum* excipit *Buteo* (*la Bufe*) f. *Falco buteo* L. qui colore multum variat. Auis, quae hic *Bondrée* vocatur, eft *F. apivorus* L. et ceram luteam habet. Hac occafione Cel. Auctor monet, cerae colorem in auibus pro varia earum aetate ita variare, vt v. c. in iunioribus alba, in adultis lutea et tandem in aetate prouectis coerulefcens et nigricans fiat, quod demonftrat diuifionem *Falconum* a LINNAEO Ill. factam fecundum cerae colorem, minus aptam effe. *Auis S. Martini* Auctoris noftri eft *Falco coeruleus* EDWARDI, vel *cinereus* BRISS. an *F. cyaneus* LINN.? Species, quae *la Soubufe* vocatur eft *Fallo torquatus* BRISS. an *Falco fubbuteo* LINN? *La Harpaye* Auctoris eft *Circus rufus* BRISSONII; *le Bufard* vero *F. aeruginofus* L. In fine defcriptiones auium exoticarum, quae cum *miluo*, *buteone* et *fubbuteone* conueniunt, adduntur. p. 197. p. 206. p. 208. p. 212. p. 215. p. 217. p. 218.

Sequuntur *Accipitres* proprie fic dicti. Inter hos 1) fpecies *Falco nifus* LINNAEI (*l' epervier*) eft; 2) eft *Falco palumbarius* EIUSDEM, feu *Aftur* (*l' autour*) Auctoris noftri. Aues exoticae, quae cum iis fimilitudinem habent, breuiter quoque folito more commemorantur. p. 225.

Inter aues, quae proprie ad aucupia adhibentur, maxime *Falco gyrfalco* L. (*le Gerfaut*) eminet, quae fpecies inprimis ex Islandia et Ruffia affertur. *Falco* p. 239.

 lana-

p. 243. *lanarius* L. (*le Lanier*) iam in Gallia rariſſime reperitur. *Le Sacre* Auctoris Noſtri *Falco ſacer* a LIN-
p. 247. NAEO vocatur. Accedit tunc Noſter ad *Falconem vulgarem*, ſub quo varietates fere omnes a BRISSONIO indicatas et *Falconem gentilem* LINN. comprehendit. Fuſius hic modus deſcribitur, quo manſueſcit et ad artem aucupariam inſtruitur. Nidificat in rupibus. *Falco hornotinus* BRISS. (*faucon ſors*) iunior huius ſpeciei, vt *Falco gibboſus* (*faucon hagard*) iam ad ſenectutem prouectus eſt. *Gentilis* vocatur, ſi in arte aucuparia bene inſtructus eſt. Species, quae *peregrina* dicitur ſ. *nigra* a vulgari ſpecie pluribus differt, et non in Gallia nidificat, ſed in migratione tantum capitur, nec arti aucupariae adeo vt praecedens apta eſt. Exoticas falconum ſpecies omittimus.

p. 277. Adduntur tandem in fine aliae aues rapaces diurnae minores vt: *le Hobereau* (*Falco ſubbuteo* L.) *la Creſſerelle* (*F. tinnunculus* EIUSD.) cuius femina *accipiter alaudarius* a variis Auctoribus vocatur; *le Rochier* (*Lithofalco* BRISSONII,) *l'émerillon* aucupariorum ſiue *aeſalon*. Hic inter rapaces diurnas minimus eſt, et hoc ſingulare habet, quod in hac ſpecie mas et femina magnitudine conueniant, cum inter reliquas aues rapaces mas ſemper minor ſit:
p. 290. quod ex Auctoris Noſtri obſeruatione a diuerſa inteſtini coeci ſtructura pendet, quod in maribus ſim-
p. 296. plex, in feminis vero duplex eſt. Agmen harum auium *Laniorum* indigenae ſpecies claudunt: *Lanius* ſcilicet *excubitor* L. (*Pie-grièſche griſe* BRISSONII); *Lanius rufus* (*Pie-grièſche rouſſe* ſeu *Lanius collurio femina* L.) et *Lanius* (*l'Ecorcheur*) quem LIN-
p. 308. NAEUS pro mare *Collurionis* habet, qui vero ſecundum Noſtri Auctoris mentem peculiarem ſpeciem con-

conſtituit. Species huc pertinentes exoticas ſicco pede tranſimus.

His de auibus rapacibus diurnis expoſitis Cel. Auctor iam ad illas nocturnas accedit, quae rapinis aliorum animalium vitam ſuſtentant. Earum omnium oculi tam acri et ſubtili ſenſu inſtructi ſunt, vt a diei lumine obfuſcentur. Interim tamen non in denſa caligine, vt vulgo putatur, videre eae aues poſſunt, ſed noctes, quibus luna ſplendet, aut primas noctis horas victui conquirendo impendunt. Diurno tempore vel homine appropinquante non longe auolant, et ſi ab aliis auiculis conſpiciuntur, ab iis circumuolantibus impune laceſſuntur et percutiuntur. Nocte vero appropinquante, omnes hae auiculae noctuam, quae videndi facultatem nunc acquirit, iterum fugiunt. Interim tamen *Bubo maior* et *Strix paſſerina* etiam diei lucem quodammodo perferunt. Omnes hae aues, ſi eam bubonis ſpeciem, quae *ſcops* dicitur excipias, non migrant. Pupilla earum a lucis radiis, vt in felibus, conſtringitur, eo tamen diſcrimine, vt apertura, quae reſtat, non vt in illis longitudinalis ſit, ſed ſemper rotunda maneat. Auditu exquiſitiſſimo pollent, quod vel concha auris internae, in hiſce auibus longe maior quam in reliquis animalibus, indicat. Externam organi auditus aperturam pro lubitu claudere vel aperire poſſunt. Roſtrum plumis in omnibus fere ſpeciebus tegitur. Vtramque maxillam vt pſittaci mobilem habent, ita vt rictus oris iis ampliſſimus ſit. Vnus ex digitis pedum anterioribus mobilis et verſatilis quaſi eſt, atque reflecti poteſt. Volatus ratio a modo, quo aliae aues volant, diuerſa eſt, et ſine omni fere ſtrepitu et lateraliter quaſi fit. Quae de nominibus variis auibus nocturnis ab ARISTOTELE tributis Ill. Auctor eleganter diſputat, omittimus.

p. 317.

Ipſas vero auium harum ſpecies omnes, quae ab Ill. LINNAEO ſub vnico genere, quod *Strix* vocat, comprehenduntur, Ill. DE BUFFON in duo genera diuidit. Horum primum eas ſpecies comprehendit, quae capite auriculato ſunt, alterum vero eas, quae caput inauriculatum habent. Prius *Bubo*

p. 332. ſeu *Duc*; poſterius *Noctua* vocatur. Prioris generis ſpecies ſunt: 1) *Le Duc* ſiue *le grand Duc* (*Strix bubo* LINN.) quem Germani a ſono vocis *Vhu* vocant, cuius varietas non ſolum *Strix athenienſis* LINN. ſed et *Strix ſcandiaca* EIUSD. albido corpore eſt. Haec auis in omnibus fere climatibus reperitur. 2) *Le Hibou* ſeu *le moyen Duc* (*Strix otus* L.) Haec in nidos aliarum auium oua ſua ponit. *Strix aſio* L. ſeu *carolinenſis* huius tantum eſt varietas. 3) *Le petit Duc* (*Strix ſcops* L.) cuius auriculae minimae tantum ſunt, quae migrat et gregaria eſt. Ad poſterius genus pertinent: 4) *La Hulotte* (*Strix aluco* L.) quae in ſyluis habitat. Huic iris atra eſt. 5) *Le Chat-huant* (*Strix ſtridula* L.) iridibus coeruleis, quae, etiam incola ſyluarum eſt. 6) *l' Effrayé* ſeu *Freſſaie* (*Strix flammea* L.) iride lutea. Haec in turribus habitat, vt ſequens ſpecies 7) *la Chouette* ſeu *la grande Cheueche* (*Strix ulula* L.) in rupibus. Huic quoque irides luteae ſunt. Vltima eſt 8) *la Cheueche* ſeu *la petite Chouette* (*Strix paſſerina* L.) quae irides pallide luteas habet, et ſi defectum auricularum excipias cum vltima

p. 383. ſpecies bubonis 3. ſatis conuenit. Adduntur variae ſpecies exoticae, inter quas *Strix nyctea* ſeu *Harfang* et *funerea* ſ. *Canadenſis* eſt.

p. 394. In fine huius voluminis aues, quae volare non poſſunt, ſed tantum in terra currunt, indicantur. Inter has primum locum obtinet *Struthio*, qui proxime ad quadrupeda, tum pedum ſtructura, et toto corporis habitu, tum etiam interna fabrica accedit.

Notiſ-

Notiſſima eſt haec auis et iam a primis temporibus cognita, cum eius in ſacris ſcripturis aliquoties mentio fiat. Orificium meatus auditorii, vt in quadrupedibus, apertum eſt. Meatus ipſe internus pilis tegitur. Palpebra ſuperior mobilis eſt. Sceleti forma etiam ad quadrupeda accedit, quod et de lingua, pharynge, oeſophago, ventriculo et inteſtinis, et cerebro valere, fuſius hic demonſtratur. Penem non reconditum, ſed extus conſpicuum et quaſi ſpongioſum, femina vero clitoridem habet; ex quibus omnibus Noſter ſtruthionem partim ad quadrupeda, partim ad aues pertinere oſtendit. Foecunda haec auis eſt et oua plura ponit. Struthionem oua ſua non incubare, tantum de calidiſſimis Africae regionibus valet, nam circa Caput bonae ſpei vbi noctes frigidiores ſunt, nocturno tempore hoc negotium, vt aliae aues peragit. Guſtu et odoratu fere caret, et lapides, ferrum cet. ex ſola neceſſitate ventriculum capaciſſimum implendi, deglutit. Antiqui orbis et Africae potiſſimum incola eſt.

Le Touyou eſt *Struthio Rhea* LINN. qui in America auſtrali tantum reperitur. Ad ſex pedum altitudinem increſcit. Capite, collo et roſtro cum Struthione tantum conuenit, reliquo corpore vero ad Caſuarii formam accedit. p. 452.

Caſuarius ſ. Struthio caſuarius LINN. in India orientali tantum inuenitur. Vnguis intermedius non maior eſt, vt LINNAEUS aſſerit, ſed interior reliquos duos magnitudine ſuperat. Inteſtina breviſſima ſunt, ita vt alimenta ore aſſumta v. c. poma, ſaepe plane non digeſta, iterum ex ano exeant. Ouorum puncta non excauata ſunt, ſed pluribus tuberculis inſtructa, quae viridiſcentem colorem habent, cum totum ouum griſeum ſit. Quae de ſin- p. 464.

 gulari

gulari forma huius animalis et anatomica eius disquisitione ex aliis Auctoribus adducuntur, cum cognita iam sint, omittimus.

p. 480. *Le Dronte s. Didus ineptus* L. non modo cum struthione et reliquis iam descriptis auibus, in eo conuenit, quod volatui non aptus sit, sed et tardigradus est; formaeque singularitate et quasi deformitate, reliquas aues omnes superat. In Insula tantum *S. Mauritii*, quae nunc *Isle de France* dicitur, et Insula *Bourbon* ac forte in vicina terra australi continente reperitur. Cum Dido conueniunt, magnitudine, alarum et corporis forma aues aliae duae, ex itinerariis tantum cognitae, quae etiam in Insulis modo dictis aliisque vicinis ad huc vsque diem tantum inuentae sunt, et de quibus nondum perfecte constat, num ad Didi genus pertineant, vel ab eo differant. Sunt eae *Eremita* seu *le Solitaire* et *auis de Nazareth* (*l'oiseau de Nazareth*) quae nomen suum ab Insula *Nazare*, in qua habitat, accepit.

In tabulis aeneis huic volumini adnexis sequentes aues delineantur. 1) *Falco crysaetus* LINN. 2) *Falco haliaetus* L. (*le balbuzard*) 3) *Falco ossifraga* (*l'Orfraye*) 4) *Falco*, qui *Iean le Blanc* dicitur 5) *Vultur* (*le Vautour*). 6) *Vultur Papa* (*le Roi des Vautours*): 7) *F. Miluus* (*le Milan*). 8) *F. Buteo* L. (*la Buse*). 9) *F. Subbuteo* LINN? (*la Soubuse*) 10) *F. aeruginosus* (*le Busard*) 11) *F. Nisus* (*l'épervier*) 12) *F. palumbarius* (*l'Autour*). 13) *F. gyrfalco* (*le Gerfaut*). 14) *F. Sacer* (*le Sacre*). 15) *Falco gentilis iunior* (*Faucon sort*) 16) *Falco gentilis adultus* (*Faucon hagard*) 17) *F. subbuteo* L. (*le hobereau*;) 18) *F. tinnunculus* L. (*la cresserelle*) 19) *Aesalon*. (*l'émerillon*.) 20) *Lanius excubitor* L. (*Piegrièsche grise*,) 21) L. *collurio* L. (*le Lanier*) 22)

Strix

Strix bubo (le grand duc). 23) *Strix otus (le hibou)* 24) *Strix ſcops (le petit duc).* 25) *Strix ſtridula (le chat-huant.* 26) *Strix flammea (l' effraie).* 27) *S. ulula (la grande Chouette).* 28) *S. paſſerina (la cheveche* ſ. *la petite Chouette.)* 29) *Struthio camelus (l' Autruche).* *)

Initium ſecundi voluminis *Otis tarda (l' outarde)* facit, cuius auis ſynonyma miro modo ab Auctoribus inter ſe et cum aliarum auium nominibus confunduntur. Magnitudo et pondus eius inſigniter variant, vti in vniuerſum plures in hac ſpecie varietates deprehenduntur. Lingua eorum ſerrata eſt, et acuta, non vero bifida. Ventriculum vnicum habet, et inteſtina breuia. In Gallia rarius haec auis occurrit, et num hyemali tempore migret, nondum ſatis conſtat. In America non reperitur. Tom. II. p. 1.

Otis tetrax LINN. (*Canepetière*) maiore ſpecie longe minor eſt. Non in omnibus Galliae prouinciis occurrit, interim tamen in hoc regno longe fre- p. 40.

*) Vti praeter eam, quam Cel. KAESTNERUS curauit Buffoniani hiſtoriae quadrupedum verſionem germanicam, quae in quarta forma impreſſa eſt, alia verſio germanica ſeu epitome quaſi cura Cl. MARTINI Berolini iam prodit, ita etiam idem Cl. MARTINI ornithologiam hanc in germanicam linguam translatam et egregiis obſeruationibus auctam, octaua forma edere coepit, cuius volumen primum iam publicatum eſt. Titulum habet ſequentem: *Herrn von Buffons Naturgeſchichte der Vögel aus dem Franzöſiſchen überſetzt, und mit Anmerkungen, Zuſaetzen und vielen Kupfern vermehret, durch* F. W. H. MARTINI. I Band, Berlin 1772. 8. Continet hoc volumen aquilas, vultures et miluos et 21 tabulis aeneis ornatur, quae partim ex maiore opere BUFFONII, partim ex CATESBEYO, EDWARDO, FRITSCHIO deſumtae ſunt.

quentior, quam in aliis Europae partibus eſt. Migrat.

p. 52. Adduntur 1) *Otis arabs* LINN., quam auem Ill. Auctor *Lohong* ſeu *Otidem criſtatam arabicam* vocat. 2) *Otis afra* LINN., quae ab aliis *Struthio volans Senegallenſis* et 3) *Churge ſeu Otis minor indica* quae a BRISSONIO *Pluuialis Bengalenſis maior* dicitur. 4) *Houbara ſ. Otis minor criſtata Africana*, 5) et alia *minor criſtata Africana*, quae *Rhaad* ab incolis vocatur.

p. 63. Sequitur *Galli gallinacei* hiſtoria, cuius initium cum oui deſcriptione et oui incubati mutationibus Cl. Auctor facit, in quibus tamen exponendis accuratiora multo tradere potuiſſet, ſi iis, quae recentiores et Ill. HALLERUS inprimis de hac re expoſuerunt, vſus eſſet. Deinde methodum Cl. REAUMURII oua artificiali ratione excludendi fuſe ex eius ſcriptis exponit; in qua re praecipue cura habenda eſt, ne aer iuſto humidior fiat, ſed ſemper renouetur et iuſtus caloris gradus ſeruetur. Tres quaſi ventriculos habet gallus, *ingluuiem* ſcilicet (*le jabot*), *canalem intermedium* glandulis refertum, et *ventriculum ipſum* (*le géſier*), quatuor muſculis inſtructum, in quo ſuccus manifeſte acidus continetur. Vti omnes aues cellulas quasdam aereas habent, quae cum pulmone et ramis bronchiorum communicant, ita quoque gallinis duae etiam ſimiles cellulae in abdomine ſunt, quarum motus cum motu pulmonum aſynchronus eſt, ita vt in exſpiratione dilatentur et in inſpiratione contrahantur. Gallinas etiam teſticulos vt gallos habere Noſter putat. Naturale gallorum clima Perſia eſt, feros tamen gallos gallinaceos in variis Indiae orientalis locis quoque reperiri aſſerit. In Americam ex Europa alati demum

ſunt.

ſunt. Ferae ex domeſticis factae gallinae nidos, vt aliae ſimiles aues ſtruunt.

Alia contra auis domeſtica *Meleagris Gallopauo* LINN. (*Dindon*) non ex Indiae orientalis regione *Calecut*, vti nomen Germanicum eius indicat, ſed ex America ſeptentrionali in Europam introducta eſt. Barba pectoris in mare, ſi accurate loquendum eſt, non ex pectore, ſed ex colli inferiore parte, atque in Gallia iam ſecundo aatatis anno excreſcit. Fera maior eſt domeſticae et magis nigreſcentem colorem obtinet. Veteribus, vti fuſius hic exponitur, haec auis plane incognita fuit. p. 132.

Contrarium de *Numida meleagride* LINN. quam Galli *la Peintade* vocant, aſſeri poteſt, cum plurima teſtimonia exiſtant, Romanos iam eam cognouiſſe et aluiſſe. Euanuit tamen poſtea eius notio, vſque dum medio aeuo iterum ex natali ſolo Africa in Europam allata fuit. Non ſexu tantum eas, quae palearia et criſtam coeruleſcentem habeant, ab iis, quibus hae partes rubeant differre, ſed plane diuerſas ſpecies, ſeu potius varietates eſſe, plurima probant. Atque in vniuerſum hae aues multum variant. Habitant in paludibus et regionibus vliginoſis, hinc etiam pedum digiti membrana coniuncti ſunt. Difficulter in noſtris regionibus pulli huius ſpeciei educantur. Ex gallis gallinaceis et hiſce auibus hybrida ſpecies naſcitur, quae tamen non vlterius propagatur. p. 163.

Tetrao vrogallus L. in montoſis et frigidis regionibus habitat. Vocatur ab Ill. Auctore *Tetras* ſiue *le grand coq de Bruyere*. Veſcitur gemmis et ſummitatibus arborum cet. p. 191.

Tetrao tetrix L. Noſtro *le petit tetras* ſiue *le coq d*
bruyere à queue fourchueau dicitur. Mas et femina tum
magnitudine tum coloribus ita differunt, vt nonnulli
Auctores pro diuerſis auibus deſcripſerint. Hyemal
tempore alto quaſi ſomno nonnumquam has aue
ſepeliri Noſter aſſerit. An forte ex loco LINN
Syſtem. Ed, XII. p. 372 minus bene intellecto?

p. 227. Sequuntur: *Tetrao tetrix cauda integra*, qua
p. 230. forte prioris eſt varietas; *Tetrao tetrix colore varia*
bili (*à plumage variable*). Haec aeſtate ex rufo bru
neſcens eſt, hyemali vero tempore alba vel ex gri-
p. 233. ſeo-coerulea reperitur; *Tetrao bonaſia* ſiue *la géli-*
notte, quam FRISCHIUS aliique cum alia aue, quae
p. 242. *attagen* vocatur, confundunt; *Bonaſa ſcotica* BRIS-
SONII, quam nonnulli quidem ad *lagopum* referunt
quae vero ex Noſtri Auctoris opinione plane di-
p. 244. ſtincta ſpecies eſt. *Le Ganga* ſiue *bonaſa pyrenaica*
Ill. DE BUFFON eſt *Tetrao alchata* LINN. cuius ſpe-
ciei ſynonyma valde ab Auctoribus confundunt
Haec in calidioribus regionibus antiqui orbis ſatis
frequenter occurrit. Duabus pennis rectricibus fili-
p. 252. formibus inſtructa eſt. *L' Attagas* eſt *Attagen* ſeu
lagopus criſtata BRISSONII vel *Francolimus* BELONII
In hac aue ſupra vtrumque oculum cutis nuda eſt
et coccinea, figuram lunatam quaſi efficiens, hinc
etiam ab Anglis *Red Game* dicitur. Montoſa amat
et in omnibus fere regionibus reperitur. A FRI-
SCHIO illam cum *Bonaſia* confundi, iam ſupra mo-
nuimus. Celeriter currit, et manſueſcit quoque.
Attagen alba, an praecedentis varietas? *Tetrao la-*
p. 264. *gopus* LINN. ſeu *Lagopus* BRISS. (*le Lagopede*). Hye-
me tantum alba eſt. Pedum digiti inferius pilis bre-
viſſimis vt leporis planta teguntur. Solis radios fu-
git haec auis, a quibus obfuſcatur. De reliquo ſa-
tis ſtupida eſt. *Lagopus freti Hudſoni ſ. perdix alba*

EDWAR-

EDWARDI male a BRISSONIO ad *lagopum vulgarem* p. 276.
refertur. Perdice longe maior eſt, et magnitudine ad phaſianum fere accedit. Cuniculos in niue haec ſpecies agit.

His adduntur *aues exoticae, quae cum tetraone,* p. 279.
bonaſia cet. conueniunt, vt *Bonaſia Canadenſis* BRISSONII *ſeu Tetrao togatus* LINN.: *Bonaſia criſtata Canadenſis* BRISSONII *et Attagen Penſyluaniae* EIUSD. quae vnam eandemque ſpeciem, ſeu *Tetraonem umbellum* LINN. conſtituunt. etc.

Pauo criſtatus pulcherrimus omnium auium in p. 288.
India orientali proprie habitat. Vocem eorum non ingratam eſſe Auctor Cel. putat. *Pauo albus* praecedentis varietas eſt, quae fera in Noruegia reperi- p. 322.
tur. A frigoris vi pendet haec mutatio coloris, quae vero non hyeme tantum durat, ſed conſtans eſt. Quae de moribus, educatione pauonum cet. adducuntur, nota ſunt.

Phaſianus Colchicus LINN. ab Argonautis primum p. 328.
in Graeciam introductus eſt, iam vero in omnibus fere regionibus, reperitur. Nonnunquam cum *gallinis* coitu miſcetur et hybrida ſpecies inde naſcitur. Varietates eius *Phaſianus albus* et *varius* ſunt. Hybrida ſpecies ex gallinis et phaſiano mare *Cocquar* p. 353.
Noſtro audit. Adduntur aues exoticee, quae ad genus Phaſiani pertinent, inter quas pulcherrima illa p. 354.
ſpecies eſt, quae a Noſtro *Phaſianus auratus* ſeu *tricolor*, a LINNAEO vero *Phaſianus pictus* vocatur, et quae ex China in Europam introducta fuit. Porro huc pertinet *Phaſianus nycthemerus* LINN; *Phaſianus Argus* EIUSD; *Phaſianus cornutus ſ. Napaal* Auctoris, qui a LINNAEO *Meleagris Satyra* vocatur, et *Katraca* ſiue *Phaſianus Motmot* LINN. Minus cogni-

tae

tae ſunt: *Chinquis* Auctoris Ill. ſiue *Pauo Tibetanus* BRISSONII aut *Pauonis bicalcarati* LIN. varietas: *Spicifer* Auctoris ſeu *Pauo Iaponenſis* BRISS. vel *Pauo muticus* LINN.: *Calcaratus* (*l'eperonnier*) ſeu *Phaſianus pauonicus chinenſis* BRISS. aut *Pauo bicalcaratus* LINN.

p. 373. *Phaſianorum* genus aliud, quod *Hocco* Noſter, LINN. vero *Crax* vocat excipit, cuius ſpecies omnes Americae meridionalis incolae ſunt. Sunt eae *Hocco proprie ſic dictus* (*Crax alector* LINN.) quorſum et *Crax globicera* LINN. cet. refertur. Facile manſueſcit; *Crax Pauxi* LINN; quae praecedente longe rarior eſt; *l' Hoazin*; *l' Yacou* ſeu *Meleagris criſtata* LINN.; *le Marail* etc. Plures alias ſpecies, quae ſolis barbaris nominibus indicantur, indicaſſe tantum ſufficiat.

p. 396. *Perdicum* genus ampliſſimum ex duabus tantum ſpeciebus in Gallia vulgaribus conſtat: ſunt eae: 1) *Perdix cinerea* ſ. *Tetrao perdix* LINN. cuius varietates *Perdix damaſcena* ALDROVANDI et *montana* ſunt, 2) *Perdix rufa* ſ. *Tetrao rufus* LINN., quae etiam aliquas varietates comprehendit. Plures vero alias ſpecies, vt *Tetraonem orientalem* LINN. *T. bicalcaratum* EIUSD. ab iis ſeiungit, cum viuendi ratio iis longe diuerſa ſit. *Perdicem rufam* Noſter in duas varietates diſtinguit, quarum primam *la Bartauelle* vocat, a qua *Perdix graeca* BELONII differt, quae in Graecia frequens eſt. Altera *rufa Europaea*, inter praecedentem et griſeam quaſi media eſt, et in Auſtrali Europa potiſſimum reperitur.

p. 438. *Francolinus*, ab ea aue, quam *Attagen* (p. 522.) Noſter vocat plane differt, et a LINNAEO *Tetrao Francolinus* vocatur. In calidioribus tantum Europae

pae prouinciis et rarius quidem, frequentius contra in Archipelagi insulis et Syria reperitur. Elegantes colores ostendunt plumae eius, et inprimis collari aurantii coloris ornatus deprehenditur. Alias exoticas et minus cognitas species omittimus.

Vicinum perdici est *Coturnicis* genus, licet magnitudine aliisque proprietatibus insigniter differant. Coturnices migrant, ventorum vi in itinere suo adiuti. Exoticae species plures et hic quoque adduntur. p. 449.

Finem huius voluminis facit amplissimum *Columbarum* genus, a quo tamen *Palumbus* et *Turtur* separantur. Duas tantum veras columbarum species Noster agnoscit, *Columbam* scilicet *liuiam* BRISS. et *domesticam*, quae tamen inter se proxime conueniunt, cum ex domesticis ferae iterum fiant. *Columba oenas liuiae* tantum varietas est, seu potius ex domestica fera facta oritur. *Domesticae* varietates, quae ab aliis vt totidem species considerantur, omittimus; inseruit vero Cel. Auctor amplissimum eorum stemma, vti olim de canibus in opere priore iam fecerat. *Columba Palumbus* longe maior vulgari est, et cum eo miscetur, quod difficilius a *Turture*, seu tertia specie fit. Varietates et species exoticas spatii angustia impediti sicco pede transimus. In tabulis aeneis huic volumini adnexis sequentes aues delineantur: 1) *Otis.* 2) *Gallus gallinaceus.* 3) *Gallopauo.* 4) *Numida meleagris* L. 5) *Tetrao vrogallus* L. 6) *Tetrao tetrix* L. 7) *Tetrao bonasia* L. 8) *Tetrao alchata* L. 9) *Tetrao lagopus* L. 10) *Pauo* 11) *Phasianus colchicus* L. 12) Phasiani species hybrida *Coquar* dicta 13) *Crax alector* L. mas. 14) *Eiusd.* femina. 15) *Tetrao rufus* LINN. 16) *Coturnix.* 17) *Columba gutturosa* L. 18) Eadem gutture inflato. 19) *Columba cucullata* L. (*nonain*). 20) *Columba polonica* Auctoris. 21) *Columba iamaicensis* EIUSD. 22) *C. laticauda* p. 491.

cauda L. 23) *C. turbita* L. 24) *Palumbus.* 25) *Turtur vulgaris* vel *C. Turtur* L. 26) *C. riſoria* LINN. 27) *Turtur albus.*

XX.

Directions for bringing over ſeeds and plants, from the Eaſt Indies and other diſtant countries, in a ſtate of vegetation: Together with a Catalogue of ſuch foreign plants, as are worthy of being encouraged in our American colonies, for the purpoſes of Medicine, Agriculture and Commerce. To which is added, the figure and Botanical deſcription of a new ſenſitiue plant, called *Dionaea Muſcipula*: or *Venus's Fly-Trap.* By IOHN ELLIS. F. R. S. London, printed and ſold by L. Davis. 1770. 4. p. 41. Tab. aen. 2.

i. e.

Modi, quibus ſemina plantaeque, ex India orientali, aliisque remotis regionibus, ſalua vi vegetandi ad nos transferri queant; cum enumeratione praecipuarum in America colendarum plantarum. His accedunt figura et deſcriptio nouae plantae ſenſitiuae, dionaea muſcipula dictae. Auctore IOHANNE ELLIS, Regiae ſocietatis ſocio.

Cl. Auctor huius libelli, quem diligentem naturae obſeruatorem eſſe ex variis ab eo editis libris conſtat, alia hic ad augendam et amplificandam rem herbariam proponit auxilia, quibus ſemina et ipſae plantae peregrinae, a Chinenſibus ſaepe adulterata, non ſolum recte examinari, ſed etiam per-

longiſſi-

longiſſimam viam, ſalua vi vegetandi, in Europam, inprimis in Angliam vehi poſſint. Chinenſium fraudi, quae ſaepius, in magna ſeminum varietate emtoribus oblata, fieri ſoleat, occurrendum eſſe exiſtimat, ita, vt grana maiora diſcindantur, eorumque folia ſeminalia microſcopio inſpiciantur: quae, ſi ſucci plena et alba ſint, integra eſſe; ſin corrugata et nigri coloris, corrupta eſſe, cognoſci. Minora et imperfecta ſemina reiicienda eſſe. Generatim necesse eſſe, vt ſemina ſint matura, in ſicca tempeſtate collecta, et in loco aereo, non tamen radiis ſolis expoſito, ſuper charta diſperſa ſiccentur, ne in itinere ſitu et putredine corrumpantur. Tum duplicem rationem, vſu iam probatam, ſemina in alia loca vehendi tradit: alteram, quam in Philoſophicis Tranſactionibus *) iam expoſuit, hic breuiter repetit, et quaedam de tractandis ſeminibus *Mangiferae Indicae*, LINN. addit; alteram, cuius vſus in ſeminibus Theae transuehendis cognitus fuerit, praecipit eſſe hanc, vt ſemina, pericarpio incluſa, vaſis ſtanneis, charta ſerica vel Chinenſi intus veſtitis, immittantur, arcte compingantur, eademque charta obtegantur, vaſisque probe clauſis, aereo loco exponantur. Ne ſemina radices agant, ſingula prius, quam vaſis includantur, charta inuoluenda eſſe. Deinde ſuadet, vt vel in inſula Helenae, vel in alio loco, qui propior ſit Europae, ſemina dolio terra repleto inſerantur, et ſata leuiter irrigentur. Varia vaſa, quibus ſemina inſerantur, plantaeque iuniores transferantur, deſcribit, eaque in tabula aenea delineata ſiſtit. Haec, praeter magnitudinem firmitatemque conuenientem, ita exſtruenda eſſe praecipit, vt et libero aeri acceſſus pateat, et contenta ab inſectis, potiſſimum gliribus defendantur; hinc foramina, in lateribus vaſorum excauata, filis metallinis eſſe munien-

p. 2.

p. 3.

p. 5.

p. 7.

*) vid. comm. noſtr. Vol. XVII. p. 389.

munienda; ipſa vaſa radiis ſolaribus non exponenda, interdum aperienda, et diligenter cuſtodienda. Deinde fundum vaſis muſco madido ad tres pollices eſſe replendum, cui terra recens limoſa ad duodecim pollices immittatur, illiusque ſuperficiem rurſus ſtrato muſci tenui, ſubinde aqua irrigando,
p. 9. eſſe tegendam. In plantis ipſis transuehendis ad tempus anni maxime reſpici iubet, illudque vere vel ipſa hyeme, ita, vt calida anni tempeſtate ad nos veniant, optime fieri putat. Radices, ſolo natiuo cinctas, muſco arcte filis linteis eſſe ligandas, et ipſas plantas in vaſis ſingularibus firmiter collocandas. Vaſis ratio, in quo aptiſſime id fiat, ex figura ad-
p. 11. dita patet. His plures ſemina conſeruandi rationes ſubiungit, ex quibus, cum omnes a nobis commemorari nequeant, illam proponamus, quae Cl. Auctori ab Ill. LINNAEO communicata eſt. Semina, tenui ſabulo miſta, chartae inuolui iubet, et vaſis vitrei, vel terreis immitti, eorumque orificia veſica occludi; haec vaſa aliis maioribus ita imponi, vt ſpatium duorum pollicum, quod ea intercedat, repleatur ſalis communis et nitri partibus anaticis, et tantumdem ſalis ammoniaci. Cl. Auctor his ſalibus ſal commune ſolum ſubſtitui poſſe exiſtimat. Caeterae rationes ad inſecta potiſſimum a ſeminibus arcenda faciunt.

p. 22. Quae ſequitur enumeratio plantarum, octoginta et duas continet, in variis calidis regionibus naſcentes, quas, cum vel non ſatis recte colantur, vel medicamenta ex iis parata valde adulterentur, vel vis naturaque ipſarum nondum ſatis ſit cognita, in Americis Anglorum coloniis coli iubet, quo facilius et melius iis vti poſſimus. Recenſet eas nominibus Linneanis: atque Anglicis, indicat deinde ſingularum patriam, denique quasdam de vſu,

quem habeant, vel in medicina, vel oeconomia, obſeruationes lectu digniſſimas addit.

In litteris ad Ill. LINNAEUM datis*) plantam noviter repertam irritabilem deſcribit, eamque icone depingit. Character eius eſt: CLASS. Decandria. ORDO, Monogynia. GEN. *Dionaea Muſcipula.* CAL. *Perianthium* pentaphyllum, foliolis erectis, ouatis, concauis, acutis. COR. *Petala* quinque, obouata, concaua, obtuſa, margine conuoluto, ſeptem ſtriis pellucidis lineata. STAM. *Filamenta* decem, aequalia, petalis breuiora; *Antherae* ſubrotundae; *Pollen* ſub microſcopio maxime augente tricoccum apparens. PISTILL. *Germen* ſubrotundum, ſuperum, paullulum depreſſum, ſulcatum; *Stylus* filiformis, filamentis breuior; *Stigma* patulum, margine fimbriatum. PERICARP. *Capſula* ſubrotunda, vnilocularis. SEM. plura, parua, oualia, fundo capſulae affixa. Irritabilitas eius in foliis conſpicitur, quae duplicata ſunt, inferius cordata, ſuperius biloba. Lobi hi in margine ſetis ciliati, et in ſuperficie ſuperiori ſingularibus glandulis, eiusque media parte aculeis paruis, erectis, ſunt praediti. Qui, ſi quacunque de cauſſa irritentur, arctiſſime clauduntur, nec prius expanduntur, quam ſi, quod arreptum eſt, facile eximitur. Cl. Auctor opinatur, hanc plantam ex inſectis ita necatis alimentum capere, atque nonnulla de eiusdem loco natali et cultura addit monita. p. 37.

*) Huius epiſtolae verſionem Latinam et Germanicam, adiuncta praefatione, curauit Cel. IOH. CHRIST. DANIEL SCHREBER. Erlangae. 1771. 4. pag. 18. In praefatione plantas reliquas, ſenſitiuas dictas, breuiter indicat, et hanc Oxalidi propinquam eſſe; Cl. ELLISII coniecturam vero de fine irritabilitatis eiusdem dubiam et incredibilem eſſe, arbitratur.

XXI.

ANTONII STOERCK libellus de vſu medico pul-ſatillae nigricantis. Vindobonae. Typis Io. Thom. Nob. de Trattnern Caeſ. reg. aulae typogr. et bibliop. 1771. 8. mai. pagg. 61. cum praefatione et f.

Omnibus conſtat ſolertia Cl. Auctoris in diſquirendis plantis efficacibus ac minus vſitatis quae a nobis indicatae ſunt in ſuperioribus; atque iam rurſus apparet ex experimentis, cum pulſatilla nigricante ad vſum eius medicum definiendum inſtitutis, quae breuiter hic Lectoribus tradamus.

p. 7. Praemiſſa itaque pulſatillae nigricantis, cuius iconem Cl. STOERCK addidit, deſcriptione ac differentia huius a pulſatilla vulgari, qua defloreſcente illa floret, ideoque ſecunda appellatur, vſum medicum pulſatillae nigricantis officinalis *) definit, ac qualia inde parari queant remedia, docet.

p. 10. Tota planta, excepta eius radice, (nam omnes eius partes maſticatae, acrem, vrentem et diu remanentem ſaporem linguae inprimunt, ſola radix mitior eſt,) conſciſſa cucurbitae vitreae imponatur, atque affundantur octo partes aquae fontanae et appoſito capitello adiunctoque excipulo in balneo arenae ad medietatem abſtrahatur. Haec eſt WELLII pharmacopei Vindobonenſis aqua deſtillata pulſatillae nigricantis, maiorem in modum acris ac penetrans. Huius aquae reſiduum hic coxit, expreſſit, percolauit, atque ad extracti mollioris conſiſtentiam euaporauit. Hoc extractum linguae impoſitum primum leniter adſtringere videtur, dein pungentes dolores, ac tandem ardorem diu durantem excitat.

Ex

*) Anemone pratenſis LINN. ſyſt. natur. Tom. II. pag. 375. edit. vlt.

Ex hoc extracto confecit Noster duos pulueres, quorum alter continebat extracti grana septem et drachmam vnam, alter grana quatuordecim cum eadem sacchari quantitate. Cl. STOERCK ipse primi huius pulueris grana quinque sumsit bis de die, ac dein grana decem sine omni incommodo, praeter lancinantem dolorem in oculo dextro, in quo ante biennium magnam passus fuerat contusionem. Noster autem quotidie et viginti grana, sine vlla turbatione functionum corporis, per quinque dies degluttiuit. Credidit itaque tuto et omni iure hunc puluerem posse exhiberi aegris, iisque vnam, duas et tres drachmas quotidie cum fructu propinauit. Porro infusum ex herba sicca parauit, et drachmam vnam cum libra vna aquae in vase clauso digessit, ac grati saporis caussa addidit saccharum. Atque huius infusi et fortioris, additis nonnullis drachmis, imo vncia dimidia herbae, tres et quatuor vncias ter de die, sine omni omnino incommodo tulerunt aegri. p. 11.

Tentauit quoque infusum externe in foedis et sordidis vlceribus cum optimo successu; in tinea capitis autem inueterata cutis inflammabatur, caput vehementer dolebat, ideoque desiit Noster illud applicare. p. 13.

Rigiditatem brachii emaciati, post morbum rheumaticum relictam, in femina triginta et quinque annorum interno et externo huius remedii vsu iuuit. Primis diebus ex vsu eius vrina copiose mittebatur, et leuis conatus vomendi aderat, caeterum nulla incommoda sensit aegra. p. 14.

Paralysi brachii et pedis dextri laborans, per decem annos, sacerdos sexaginta et trium annorum, non potuit continuare cum hoc remedio ob vomitus, ex minima dosi obortos crebriores. p. 17.

In doloribus acerbissimis, quotidie mane reuertentibus, et post foeda vlcera venerea curata relictis, p. 18.

vtile erat hoc remedium. Gonorrhoea inueterata venerea, cum testiculo indurato, pariter hoc remedio curata est, minime autem testiculus induratus mutatus. Vidua quadraginta et duorum annorum, tophos venereos et dolores in omnibus artubus habens, praeterea ob pannum in tota cornea transparente dextri oculi a viginti annis coeca, et menstruo fluxu per tres propemodum annos destituta visum, dolorum imminutionem, atque tophorum in fronte aliquam, in reliquis partibus nullam mutationem ex pulsatillae vsu obtinuit.

p. 22. Ancilla viginti et sex annorum, tophis venereis vexata, doloribus ac fluore albo penitus emaciabatur. Huic, nulla cum pulsatilla afferret commoda, praescripsit infusum flammulae iouis saturatum*), cuius vsu per tres menses integre conualuit, corpore bene nutrito. Pariter flamula iouis in vlceribus foedis plus praestitit, quam pulsatilla in ancilla quatuordecim annorum.

p. 24. Aeger viginti et vnius anni vtroque oculo bene omnia videre potuit, et a parotide scirrhosa integre curatus est pulsatillae vsu, quae in hoc exemplo, non solum dolores, ac si quis cultro aliquid in oculo abraderet, in oculis, qui copiosissime plorabant, sed et saliuationem, diarrhoeam et vrinae copiosiorem fluxum produxit. Vtilis porro erat pulsatilla in crurum paralysi, atque ingenti ad os sacrum dolore, in vlceribus venereis faucium totiusque linguae.

p. 29. Viro triginta annorum, ex apertis tumoribus lymphaticis vlcera habenti, magna ad scapulam et cubitum brachii, cum tumore genu eiusque immobilitate, indeque contabescenti, data est pulsatilla cum fructu, nec non ancillae profuit in vlcere foeti-

dissi-

*) v. comm. nostr. Vol. XVII. p. 305.

diſſimo linguae. Femina vlcere venereo carieque oſſis frontis liberata eſt.

Ancilla viginti et quinque annorum, diu tumore lymphatico ad articulum genu dextri vexabatur, quo aperto, lympha turbida emanabat, eaque ita cum dolore genu effluere continuabat, vt contabeſceret aegra, quae ex vſu pulſatillae lymphae effluxum imminutum, dolores genu ceſſantes, atque ſomnum experta eſt. p. 32.

Porro pulſatillae efficacia exemplis confirmatur in faucium vlceribus, oculi panno, tumore ad maxillae inferioris articulum, amauroſi vtriusque oculi, albugine, ophthalmia inflammatoria, in relicta corneae cicatrice, in panno corneae poſt variolas, atque in teſticulis induratis. p. 34.

Viro quadraginta annorum ex morbo acuto admodum graui in dextro orta eſt amauroſis, in ſiniſtro oculo glaucoma. Pulſatillae vſus glaucoma minuit, iridem in oculo, amauroſi laborante, mobilem reddit, et aeger candelam lucentem diſtinguit. p. 48.

Iuueni tredecim annorum ad angulum externum dextri oculi erat tumor rubro liuidus, cum cornea opaca, eaque craſſa albugine obducta. Decem grana pulueris primi excitabant magnos dolores in oculo et tumore. Paullo poſt, remedio continuato, tumor abſcedebat, quo ſponte rupto, pus bonum atque copioſum emanabat. Tegebatur tum tumor emplaſtro diachylo ſimplici, et interne remedium ita bonum praeſtabat effectum, vt ſpatio vnius menſis tumor diſſiparetur, et oculus pelluciditatem nanciſceretur. Porro in vlcere ſordido, ſerpigine atque cataracta pulſatilla commoda attulit. p. 50.

Vetula vltra viginti annos oculo, ab ophthalmia inflammatoria deſtructo, ſiniſtro nihil videbat, et molem praeternaturalem habebat. Cui pulſatilla p. 53.

 exhi-

exhibita, pureque poſtea per narem ſiniſtram effluxo, atque ex partibus internis palpebrarum, earumque marginibus, moles oculi imminuebatur ac viſus ita reſtituebatur, vt nunc queat obiecta diſtinguere. Pari modo cataracta ſeptem annorum in ſene, ope pulſatillae, per duodecim dies adhibitae, fugata eſt.

p. 54. *Cum pulſatilla porro et in melancholia prodeſſet, putabat Noſter eam quoque in morbo epileptico et mania poſſe adhiberi cum fructu. Sed vtrinque incaſſum eſt tentata pulſatilla.

p. 55. Ex his itaque pulſatillae effectibus concludit Noſter, eam eſſe innocuam et efficacem, aegros facilius ferre extractum, quam aquam deſtillatam, quae largius data conatus vomendi et nauſeam excitauit; extractum ſoluere potenter, nil tamen turbare in corpore, vrinam vtplurimum copioſe mouere, ſalutare eſſe iis plerumque, quibus tormina ventris excitet, et dein diarrhoeam leuiorem; ſudorem ac menſtrua promouere, ſuppreſſa reſtituere, eaque in ordinem redigere, pariter et haemorrhoides, ſaliuationemque producere; chronicis oculorum affectibus maxime conuenire, indeque in oculis ſentire aegros dolorem, qui eſt bonum ſignum; amauroſin ſubinde curare, quandoque cataractam diminuere, pannos, vngues et albugines frequenter diſſipare, ſine vllo externo remedio; infuſum pulſatillae tuto interne poſſe exhiberi, atque externe in foedis vlceribus, carie et ſerpigine applicari.

p. 57. In appendice refert Noſter de vſu in et externo flammulae iouis *) eiusque efficaciam, in capitis doloribus, in oſſium nocturnis doloribus, in cachexia venerea, ſcabie, herpete, vlceribus ichoroſis, fungoſis, cancroſis, carie oſſium, denuo confirmat, rurſus in melancholia, et in cancro exulcerato mammae

Aconi

*) vid. ſupra p. 532.

Aconiti *) vires laudatas repetit Noſter, quod parua doſi multum praeſtat, et, febre valida quoque praeſente, datur a Noſtro, addito tamen nitro. Extractum cicutae cum oxymelle colchici, in hydrope, a viſcerum obſtructionibus orto, ſaepe mirandum in modum vtile fuiſſe narrat. Hyoſcyamus epilepticis conducit ac conuulſionibus infantum ortis a terrore, nec non tuſſes phthiſicorum interdum citius meliusque mitigat, ac opium.

XXII.

ALEXANDRI MONRONIS DRUMMONDI de febribus arcendis diſcutiendiſque commentarius, Amſtelodami. Sumptibus Io. Schreuderi 1771. 8. pag. 90.

Non omnes omnino febres arcendas, imo interdum eas arceſſendas eſſe putat Cl. DRUMMONDUS, qui, vti ex librarii monitione patet, hac de re diſſertationem inauguralem, Edinburgi habitam ſcripſit, quam offert hic librarius ſingulari libello fideliter atque accurate, dedicatione iisque rebus, diſſertationem inauguralem concernentibus, exceptis, ex deſiderio aliorum recuſam. Intelligit igitur has ſolummodo febres, quae vel in ſanos ſaeuiunt, contagioſae et peſtilentiales audiunt, easque arcendas eſſe putat cauſſis vitandis.

Inter cauſſas, quas euitare oportet ſanos ad febres eiusmodi arcendas, refert omnia, quae maxime per ſe moueant. Atque haec in ſtagnorum halitibus corruptis, contagione, frigoriſque et caloris varietatibus, poſita Noſtro videntur. Quapropter diſputat Cl. Auctor de halitibus ſtagnorum vene- p. 6.

*) v. comm. noſtr. Vol. XI. p. 239. it. ib. Vol. XVIII. p. 669 et 673.

nenatis, contagioneque cauendis, de veneni originibus praecidendis, de veneno delendo, eiusque aditu intercludendo, de purgationibus aqua, aere et igne, ac Cl. viros LIND, SYDENHAMUM aliosque ac inprimis Cl. CHENOT *), qui hanc rem bene declarauit, atque aliorum exemplis illustrauit, secutus est.

p. 22. Nec minus expendit Noster, quo modo quis veneno infectus, periculo se subtrahere possit, porro venenum eludat, stagnorum halitus contagionemque caueat, quatenus Edinburgensibus vtile sit, rursus frigoris calorisque varietates.

p. 42. His consideratis de ingluuie crapulaque cauendis, aliisque, quae non nisi aliis iuncta moueant, disputatur.

p. 44. De corpore, contra euidentium caussarum iniurias firmando, disserit Noster, idque vel victus ratio, vel medicina et chirurgia praestat. Victus rationem, sub qua Noster fere omnes res sex non naturales intelligit, ponit potius in nocentibus cauendis, quam in selectu earum. Medicamenta potissimum sunt acida, Peruuianus cortex, cui forte et mars substitui potest, porro aqua frigida. Externe vlcera, quibus Noster non nimium fidit.

p. 61. Denique omnibus ea seruanda sunt, quae Cl. Auctor de arcendis febribus docuit. Caussae enim violentissimae, a Nostro supra commemoratae, omnibus possunt officere, sint sani aegrotiue, debiles robustiue, iuniores aetateue prouectiores.

p. 62. De incipientibus febribus discutiendis ita Noster docet, vt victus rationem ordinet, sanguinis detractionem per venas expendat, de stibio per se dato, vel simul cum DOVERI puluere et balneo fomentoque, nec non de chalybe et cortice Peruuiano agat, eorumque omnium vsum definiat.

*) EIUSD. de peste libr. comm. nostr. Vol. XVI. p. 683.

XXIII.

XXIII.

Noua physico medica.

Accepimus, Regem potentissimum Galliae collegium medico pharmaceutico chirurgicum constituisse, quod ex medicis, pharmaceutis et chirurgis, vsu et fama celebribus constat. Quibus ex iussu regis cautio est adhibenda, ne medicamina et aquae minerales sine examine accurato diuenderentur, atque vt empyrici agyrtaeque impedirentur, quominus aegros in posterum bonis, sanitate, quid quod ipsa vita impune priuarent.

Praemium quingentarum librarum Gallicarum, ex liberalitate ciuitatis Tolosanae ab anno 1745 iam fundatum, ab Academia scientiarum, inscriptionum et elegantiorum literarum *Tolosana* distributum esse Cl. PETRO CAMPER, variolarum inprimis insitione claro *), ob elaborationem de inoculationis optima methodo, nuper retulimus **).

Insimulque *Eadem* ad praemium 1775 reportandum nouum cum eruditis viris communicauit problema. Cupit nimirum, vt *definiantur effectus aeris fixi in corpore humano, alimentis medicamentisque, quatenus oeconomiam animalem attineant. (de determiner les effets de l' air fixe du corps humain, des alimens et des medicamens, rélativement à l' économie animale.)*

Quae praeterea in commentariis, aeque conscribendis, ac mittendis cautio sit adhibenda, in antecedentibus enarrata a nobis ***), hic nolumus repetere.

*) v. comment. nostr. Vol. hoc p. 59.
**) v. ib. Vol. XVI. p. 707. it. ib. Vol. hoc p. 357.
***) v. l. c.

Academiam ſcientiarum elegantiorum literarum et artium *Lugdunenſem* diſtuliſſe quaeſtiones de lympha ac carcinomate ad annum 1773, iam antea *) narrauimus.

Iam vero *Eadem* nouum praemium, quod conſtat moneta aurea trecentarum librarum Gallicarum et argentea viginti quinque, in commodum hiſtoriae naturalis et agriculturae a P. M. ADAMOLI ciue Lugdunenſi conſtitutum, illi diſtribuet, qui ad hoc problema reſpondebit ex voto academiae: *Inveniantur plantae indigenae, quae ſubſtitui recte poſſint ipecacuanhae, quinquinae et ſennae.* (*Trouver des plantes indigénes, qui puiſſent remplacer exactement l' ipecacuanha, le quinquina et le ſéné.*) Pertinet hoc problema ad annum 1774 atque ante primum diem aprilis eiusdem anni commentarii a Cl DE LA TOURETTE, ſiue Cl. BOULLIOUD MERMET, ſiue Cl. AIME DE LA ROCHE, qui academiae ab epiſtolis ſunt eiusque mandata curant, non admittuntur. Qua praeterea circumſpectione opus ſit in mittendis et ſcribendis commentariis vide ſuperius **).

Seelandina ſocietas Vliſſingenſis artium et ſcientiarum, quae nuper fundata eſt, et a nobis in ſuperioribus, vbi inſtituti huius rationem reddidimus, commemorata ***) adiudicauit praemium Cl. IOSEPHO PAP DE FAYARAS, cuius elaboratio quaeſtionis: *poteſtne naturae ſcrutator ex cognitis iam obſeruationibus et experimentis conſectaria ad diſquiſitionem cauſſarum hactenus incognitorum phaenomenorum colligere? ſi poſſit, qua ratione hoc fiat?* ****) Societatis exſpectationi non penitus quidem reſpondit, attamen

*) v. comm. noſtr. Vol. XVI. p. 545.

**) v. comm. noſtr. Vol. XV. p. 172.

***) v. comm. noſtr. Vol. XVII. p. 533.

****) v. ib. p. 535.

men Cl. IOSEPHO DE IPEREN, cuius elaboratio inter omnes eminebat, ſecundum leges ſocietatis, cum ſodalis eiuſdem ſit, non potuit praemium diſtribui.

Repetitis iis quaeſtionibus, quae ad annum 1773 pertinent, et quarum vna a nobis quoque iam eſt propoſita *), nouam addidit 1774 anno dicatam. Haec ita ſe habet: *Quaenam ex natura ſoli provinciae Seelandiae eiuſque inſularum proportio poſſit inveniri inter arbores, viridaria, prata, agrosque? Eſtne ea, quam iam inter quatuor harum rerum vſum conſtitutam dicunt, proportio tam iuſta, quam poſſimus ſequi? Si non, quaenam mutatio in commodum ſalutis publicae poſſit optari et quaenam ſit optima via eiusdem mutationis? Quaenam producta, praeter arbores et fructus, vtplurimum in Seelandia iam cultos, poſſint exſpectari, quae vel eandem vel forte maiorem commodo publico et agricolis afferant vtilitatem? Quaenam porro eorum principatum tenent, vt maior cura iis poſſit dicari, et quinam ſint optimi modi eadem culturae communi committendi? (De la manière, dont les terres ſont employées dans la province de Zeelande et dans chacune des ſes Isles en particulier, quelle proportion y trouve-t-on entre le bois, les vergers, les paturages et les terres de labour? La proportion, qui ſ' y a actuellement entre ces quatres différens uſages des terres eſt elle la plus avantageuſe, qu' on y puiſſe ſuivre? Si elle ne l' eſt pas, quel changement eſt-il à ſouhaiter, qu' on y faſſe pour l' interêt public et quels ſont les meilleurs moyens d' un tel changement? Outre les arbres et les fruits, qu' on cultive ordinairement le plus en Zeelande quels autres peut-on y cultiver avec autant ou plus d' avantage pour le public et pour les agriculteurs? Quelles de ces productions meritent le plus*

*) vid. ib.

plus d' etre encouragées et quels ſont les moyens le plus propres à en rendre la culture commune.)

Praemia, leges, et quae ſint praeterea obſeruanda iis, quibus placebit in hanc rem inquirere, quoniamiam eorum mentio facta eſt*), mittimus.

Conueniebat ſocietas regia ſcientiarum *Gottingenſis* die 14 nouembris 1772, quo ante viginti et duos annos primum celebrauit conuentum eadem, **) et, huius diei ſolemnitate finita, elaborationes quaeſtionum propoſitarum diiudicabat. Ac, quamquam quatuor commentarios de vaporum letiferorum natura ***) acceperat, tamen, cum nullus exſpectationi ſocietatis omnino reſponderet, non potuit non eandem quaeſtionem denuo repetere et ad annum vſque 1775 differre.

Quaeſtio ſic ſe habet: *quaenam eſt vaporum letiferorum in cauernis nonnullis prope acidulas natura? num, ſubducta aeri elaſtica vi, reſpirationem intercludunt: an illi acidam naturam habent et veſiculis pulmonalibus contractis mortem inferunt? an ad cerebrum tendunt et facultates ſubito ſupprimunt?*

Optat ſocietas, vt haec res, omiſſis omnibus hypotheſibus, obſeruationibus et experimentis demonſtretur, et inprimis Cl. Auctorem illius elaborationis, cuius dictum erat: *non experientia rationi, ſed ratio experientiae adoptanda eſt*; adit, tentamina, quae in thermis ſunt ab Eo inſtituta, in vna vel pluribus cauernis, et acidulis vicinis denuo inſtituere, eaque accurate cum ſocietate communicare. Porro petit, vt ea animalia, quibuscum pericula ſint facta, nominentur, et vt cum maioribus quoque animalibus tentamina ſimilia Cl. Auctor moliatur.

Com-

*) v. ib.
**) v. comm. noſtr. Vol. I. p. 50.
***) v. comm. noſtr. Vol. XVI. p. 544.

Commentarii ſunt mittendi ante octobrem 1775 Ill. HEYNE, qui ſocietati ab epiſtolis eſt. Ceteras leges ſocietatis ſupra commemorauimus *).

Regia ſocietas ſcientiarum *Noruegica*, quae Nidroſii florebat **), trecentis numis aureis, ex munificentia FRIDERICI Principis,Regis Daniae fratris, huius ſocietatis praeſidis,acceptis ad eos eruditis viris tribuendos, qui reſpondebunt ad ſeptem propoſitas a ſocietate quaeſtiones, quinquaginta numos eidem attribuet, qui *cauſſam probabilem morbi, in oris maritimis Noruegiae frequentis, ſub nomine* leprae ſcorbuticae *non minus, quam remedia optima huic malo obuenientia, recte reddiderit* (*de trouvér la cauſe probable d' une maladie fréquente ſur les côtés de Norwege, et connûe ſous le nom de* lepre ſcorbutique *ainſi, que les remédes les plus efficaces pour la prevenir*).

Reliquas quaeſtiones, quae oeconomiam, agriculturam, artem piſcatoriam cet. attinent, omittimus. Hoc praemium etiam ſocietatis ſodales, niſi qui Nidroſii viuunt, ambiant. Commentaria lingua latina vel danica ante finem nouembris 1773 mittantur.

A ſocietate *Amſtelodamenſi*, ad ſubmerſos vitae reſtituendos conſtituta ***) ab anno huius decimi ſeptimi ſeculi ſexageſimo ſeptimo vſque ad annum ſeptuageſimum, centum atque triginta et quod excurrit, merſi ſeruati ſunt. Omnia hi ſigna mortis, praeter putredinem prodiderunt. Per horam et vltra ſub aqua atque glacie detenti fuerunt. Venaeſectio, bronchotomia, aliaque adhibita ſunt remedia, a nobis iamiam indicata ****). Signum pathognomoni-

*) v. comm. noſtr. Vol. XVI. p. 544.

**) v. ib. p. 666.

***) v. comm. noſtr. Vol. XV. p. 177.

****) v. comm. noſtr. Vol. hoc p. 147.

monicum mortis, putrescentiam esse, ex his observationibus apparuit, quarum accuratiorem relationem societas publici iuris proxime faciet.

Die 20 maii 1772. b. MORGAGNIO *) successit Cl. DE LA GRANGE in academia Regia scientiarum *Parisina.*

Cl. IOANNES ANDREAS MURRAY, medicinae doctor ac professor, in Academia Gottingensi die 5 aug. 1772 societatis oeconomicae, quae Bernae floret, socius est nominatus ac confirmatus.

Ingolstadii b. IOANNI ANTONIO OBERMEIER, anatomiae et chirurgiae professori, successit Cl. LEBELIUS.

Amstelodami b. TALCARDI SNIP **) locum Cl. ANDREAS BONN, elegantis dissertationis de continuationibus membranarum Auctor, obtinuit ***).

B. SCHROEDERO ****) in Academia *Gottingensi* successit Cl. ERNESTUS GODOFREDUS BALDINGER, medicinae professor ordinarius in academia Ienensi, ac ordinis medici Gottingensis tertius assessor est factus.

IDEM societati principali Hasso Darmstadiensi literarum per diploma adiunctus est.

Relatum legimus Celeberrimum HILL, botanices studio clarum, a Potentissimo Borussorum rege Berolini vocatum fuisse ad botanicam ibi docendam, cum annuis reditibus, qui mille thalerorum constent.

Magna

*) vid. comm. nostr. Vol. XVII. p. 719.
**) v. ib. Vol. XVII. p. 719.
***) v. ib. Vol. XIII. p. 113.
****) v. ib. Vol. hoc. p. 159.

Magna Augustissimae Imperatricis MARIAE THERESIAE in b. GERARDUM VAN SWIETEN gratia, multoties Ei viro ab EA monstrata *), iam, mortuo Eo, vel in monumento, honoris ac memoriae caussa, pro magna EIUS versus Eum clementia, posito, cernitur.

Exstructum est hoc monumentum Viennae in aede aulica w. w. E. E. patrum augustinorum iuxta sepulchrum b. SWIETENII atque a Cl. Abbate MARCY inuentum.

In parietis recessu duodecim pedum alto e marmore nigro, laureis ramis, chartis, aliisque doctrinam literasque b. viri praedicantibus signis ornatae basi impositum est simulacrum Ill. VAN SWIETEN e marmore candido, quod Carrasae reperitur. Ad partem dextram illius recessus medicina, genii speciem referens, AESCULAPII baculum manu tenentis, in conspectum venit, ad sinistram autem botanica eodem habitu. In apice recessus collocata est vrna, e qua stella lucet. Ad fundamentum denique huius monumenti marmoreum, tabula porphyretica, eaque atra spectatur, litteris aureis ita inscripta:

MARIA THERESIA *Aug.*
memoriae
GERARD. L. B. VAN SWIETEN *Ord. S. Steph.*
Commend. Consil. Aul. Archiatrorum
Comitis
Studii Restauratoris
Rei Med. Biblioth. Palat. Ac librorum Cens.
Praesid. Paris Petropol. Variarumque
Academ. Membri
Nat. VII. mai. MDCC. Christiane et Heroice
Vita Funct. XVIII. iun. MDCCLXXII.
ob
Laborem Indefessum Eminentem doctrinam
Integritatem sinceritatem constantiam poni iussit.

*) v. c. n. Vol. XV. p. 364.

Rigae

Rigae Cl. IOAN. BERNH. DE FISCHER medicinae doctor et quondam Russorum Imperatricis ANNAE gloriosae memoriae personae medicus, et per Russiam res medicas dirigens quondam archiater, academiae imperialis naturae curiosorum sodalis, ac multis scriptis clarus *) die 8. iulii 1772 octuagesimo septimo aetatis anno e rebus humanis exemtus est.

Londini Cl. GUILIELMUS BORLASE Al. M. F. R. S. ob historiam naturalem Cornubiae, quam vulgauit **) clarus, die 1 septembris 1772 ex hac vita discessit.

Francofurti ad Moenum die 15. nouembris 1772 Cl. IOANNES CHRISTIANUS SENKENBERG medicinae Doctor, Principi Hasso Casselienſi a consiliis et polyater, tristi casu ab alto in ipso a se fundato xenodochio, vitam cum morte commutauit. Memoria enim eius ibi admodum viget, quoniam suis sumtibus xenodochium, cum summa pecuniae ad id conseruandum, in salutem ciuium pauperum exstruendum, anatomicique instituti fundamenta iacienda curauit. Cuius cadauer quoque primum erat, quod disquireretur in hoc nouo theatro anatomico.

Berolini d. 8 nouembris 1772 Experientissimus GEORGIUS ERNESTUS STAHL Regi a consiliis, Cl. GEOR. ERNEST. STAHLII filius vnicus, mortuus est. Attingit annum aetatis sexagesimum ac medicum liberalem atque erga pauperes benignum fuisse de eo praedicatur.

Madriti vernali 1772 tempore, Cl. MIGNEL BARNADES, professor regius botanices, anno aetatis quinquagesimo quarto obiit.

Ibi-

*) v. comm. nostr. Vol. XVII. p. 154.

**) v. comm. nostr. prim. decad. suppl. IV p. 722.

Ibidem, eodem eiuſdem anni tempore, aetate paulo prouectiore Cl. IUAN MINUART, profeſſor regius bonatices, placide exſpirauit.

Celebris regius mathematicorum inſtrumentorum artifex ADAMS, qui de globis terreſtribus et microſcopiis ſcripſit, exeunte nouembri 1772, *Londini* deſiit rebus humanis intereſſe.

Cl. CRANZ Conſil. Caeſ. initia operis de aquis mineralibus prelo commiſit. In cuius parte prima omnes aquae in regionibus Auſtriacis reperiundae, inter quas multae nouae, nec hactenus cognitae ſunt, continentur. Altera pars reliquas omnes aquas notas complectetur.

Pari modo, Cl. ZÜCKERT nouam editionem operis *) de fontibus medicatis ac thermis Germaniae moliri, relatum legimus.

Relatum legimus de noua editione libri perutilis, qui inſcriptus eſt: *Hiſtoire de la Societé Royale de Montpeiller avec les mémoires de mathematique et de phyſique*, quae Lugduni 1766 prodiit. In hac autem noua editione, praeter nouum titulum; ne litera quidem mutata deprehenditur, qui ita ſeſe habet: *Choix des meilleurs mémoires de mathematique et de phyſique de la Societé Royale de Montpeiller.* Ib. 1771.

Gottingae hortum botanicum ex munificentia gratioſa Clementiſſimi Regis Angliae ita conſtitutum legimus, vt plantae, quibus ille deſtituitur, ex horto Keweriano in eum inferantur. Atque hoc iam autumno

*) v. comm. noſtr. Vol. XVII. p. 78.

tumno 1772 infignis copia plantarum perennium, radicumque Americae borealis, in hortum Gottingenfem miffa eft.

Vidimus nuper aliquam partem operis Anglici, cuius Latinam et Germanicam translationem, a CHRISTOPHORO GOTTLIEB DE MURR factam infuperque annotationibus ditatam, curauit *Iohannes Haid* et filius. Opus hoc ita infcriptum eft:

The britifh zoology. Claff. I. Quadrupeds, II. Birds: Published under the infpection of the cymmrodorian fociety, inftituted for the promoting ufeful charities and the knowledge of nature among the defcendants of the ancient britons, illuftrated with hundred and feven Copper-plates. London 1766 in folio imperiali.

Poftea 1767 accedebant viginti et quinque tabulae aeneae, quae reperiuntur in noua huius libri editione, in octauo edita *), fecundum quam, cum ab Auctore Cl. ipfo curata et aucta fit, haec verfio eft facta et ita infcripta:

Zoologia Britannica tabulis aeneis CXXXII illuftrata. Claffis Ima, Quadrupeda. IIda, Aues. Auctore THOMA PENNANT Armigero. Latinitate donauit CHRIST. THEOPH. DE MURR.

Brittifche Thiergefchichte. Erfte Hauptabtheilung, vierfüßige Thiere. Zwote Hauptabtheilung, Vögel. Nach der neuen englifchen Ausgabe des Herrn THOMAS PENNANT *Esq. in das Lateinifche und Deutfche überfezt und mit einigen Anmerckungen begleitet von* CHRIST. GOTTL. VON MURR. *Nebft hundert und zwey und dreyßig illuminirten Kupfertafeln.*

Totum hoc opus per partes ita vulgabitur, vt accedat ad fplendorem editionis primae, et per fex menfes decem tabulae aeneae cum explicatione pro-

dibunt;

*) v. comm. noftr. Vol. XVI, p. 408.

dibunt, et vltimo loco vndecim tabulae. Totum opus conſtabit ſeptuaginta florenis, atque ita prope dimidio minoris quam Anglicum, quod centum triginta et trium florenorum pretio venit.

Caeterum de hoc opere, cum iam a nobis dictum ſit *), nihil amplius addimus, quam vt, ſi placeat hoc inſtitutum, amphibia Britannica et piſces eodem modo vulgari apud ſe conſtituiſſent.

Ex conſilio collegii ſanitatis Berolinenſis adiectaque hiſtoria conſtat, acetum pomorum ſylueſtrium, vel eadem poma in ſubſtantia, contagio bouino egregie mederi.

DuoMedolanenſes auctoritatePrincipis et ſumtibus publicis in Galliam aliasque prouincias profecturi dicuntur, qui in arte veterinaria erudiantur, vt reduces morbis equorum atque armentorum conſulant.

XXIV.

Continuatio indicis ſcripto phyſicorum medicorum, quae anno 1770 prodierunt.

MARC. CARACCIOLI *practiſche Landoeconomie der Alten, nebſt einem Entwurfe derſelben aufzuhelfen. Augsb.* 8.

IOS. ANT. CARLS *medicíniſch botaniſcher Garten, worinnen die Kräuter in nahrhafte, heilſame und in giftige eingetheilet ſind. München und Ingolſtadt.* 8.

IOSEPH. FRANC. CARRERE diſſ. inaug. de reuulſione Reſp. *Ioſeph. Franc. Bartholom. Anglade.* Peripignani 8.

IO. FRID. CARTHEUSER pharmacologia theoretico-practica praelectionibus academicis accommodata. Ed.

*) v. loc. ſupra cit.

Ed. ſecunda priori auctior et emendatior. Berolin. 8. mai.

Experiments on the cauſe of heat in living animals and velocity of the nervous fluid. By IOHN CAUERHILL M. D. Lond. 8.

Traité de la culture des pêchers. Par M. de COMBES, à Paris 12.

Maladies des enfans. Traduit de l' Anglois du Doct. IEAN COOKE, Yverd. 8.

Eiusd. a treatiſe of poiſons vegetable animal and mineral, with their cure, Lond. 8.

Eiusd. natural hiſtory of lac, amber and murrh. ib. 8.

LUDWIG CORNARI *Vorſtellung von dem Nutzen eines nüchtern und mäßigen Lebens, Halle.* 8.

RICHARD CORTIS *Abhandlung von dem Baue und der Bildung der Zähne und andern damit verbundenen Theilen, nebſt den verſchiedenen Krankheiten, denen ſie unterworfen ſind und einer Unterſuchung, wie ſie am zuverläßigſten bis zu einem hohen Alter können geſund erhalten werden. Aus dem Engliſchen, Altenburg.* 8.

LUDOV. MICH. COSTAE diſquiſitiones anatomicae, Perpigniani. 4 *(latine et gallice)*

DOMINICI COTTUNNII de iſchiade neruoſa commentarius. Vien. 8. min. c. f.

HENR. IO. NEPOMUC. CRANZ examinis chemici doctrinae Meyerianae de acido pingui et Blackianae de aere fixo reſpectu calcis rectificatio, Lipſ. 8.

An eſſay towards a ſyſtem of mineralogy. By A. F. CRONSTAEDT translated from the ſwediſch original by G. VON ENGESTROM reviſed and corrected by EMANUEL MENDES DA COSTA, Lond. 8.

Eiusd. Verſuch einer Mineralogie, vermehrt durch BRÜNNICH, *Copenhagen und Leipzig. 8.*

RICHARD CURTIS V. CORTIS.

PETR. SUR. IO. COSMUS DANGERVILLE diſſ. inaug. de coccygis luxatione. Reſp. ** *Patet*, Paris. 4.

Traité

Traité de la nutrition et de l' accroissement, précédé d' une dissertation sur l' usage des eaux de l' amnios par M. JEAN PIERRE DAVID, à Rouen. 8.

HEINR. FRIEDR. DELIUS *Untersuchungen und Nachrichten von den Gesundbrunnen und Bädern zu Kissingen und Boblet im Fürstenthum Würzburg, Erlangen* 8. *m. K.*

Traité des accouchemens en faveur des éleves, dans lequel sont traitées les maladies des femmes grosses et accouchées et celles des petits enfans, par M. F. A. DELEURYE, à Paris. 8. mai.

L' art de faire l' Indienne à l' instar d' Angleterre et de composer toutes les couleurs bon teint, propres à l' Indienne par M. DELORMOIS, ib. 12.

L' art de s' enrichir promptement par l' agriculture, prouvé par des expériences par M. DEPOMMIERS. Nouvelle édition augmentée de decouvertes de l' Auteur depuis qu' il est employé par le Gouvernement à l' amélioration de l' agriculture en France, ib. 12. mai. c. f.

Instruction pour les sâges femmes, ou methode assurée pour aider les femmes dans les accouchemens naturels et laborieux. Par M. DIDELOT, à Nancy. 8.

CARL FRIDER. DIETRICHS *Pflantzenreich, nach dem neuesten Natursystem des Königl. Schwedischen Ritters und Leibartztes* CARL. VON LINNÉ. *Erster Theil, Erfurt.* 8.

Brief van W. VAN DOEVEREN aan den wel edelen zeer geleerden Heere EDUARD SANDIFORT behelsende een berigt van den gelukkigen uitslag der inentinge der Kinderpockies onlangs te Groningen ondervonden. In's Gravenhage. 8. mai.

Eiusd. sermo academicus de sanitatis Groninganorum praesidiis, ex vrbis naturali historia deriuandis, dictus in choro templi academici cum d. III. septem-

III. ſeptembris 1770 iterum faſces academicas poneret, ex decreto ſenatus vrbani editus. Groning. 4.

An eſſay on ſpirituous liquors with regard to their effects on health, in which the comparative wholſomneſs of Rum and Brandy are particularly conſidered. By ROBERT DOSSIE, Lond. 8.

Illuſtrations of natural hiſtory, wherein are exhibited upwards of two hunderd and forty figures of exotic inſects, according to their different genera, very few of which have hitherto been figured by any author, being engraved and coloured from nature, with the greateſt accuracy and under the Authors own inſpection on fifty Copper plates. With a particular deſcription of each inſect interſperſed with remarcks and reflections on the nature and properties of many of them. By D. DRURY. To which is added a tranſlation into French. ib. 4.

La muriométrie, inſtruction nouvelle ſur le ver à ſoie ſur les plantations des muriers blancs, les filatures et le moulinage des ſoies. Ouvrage mélé des reflections neuves et qui paroiſſent dignes de l' attention du l' adminiſtrateur du bien public, du phyſicien, du cultivateur et du negociant. Par M. A. DUBET, à Lauſanne. 8.

MICHAEL DUCRESTS *kleine Schriften von den Thermometern und Barometern, vermehrte Auflage. Augsburg.* 8. *m. K.*

Traité des léſions de la tête par contrecoup et des conſequences prâtiques, par M. DUPRE DE LISLE, à Paris. 12.

GEORG. DAVID. DUVERNOI diſſ. inaug. de lathyri quadam venenata ſpecie in comitatu Montbellgardenſi culta, Baſil. 4.

IO. PETR.

IO. PETR. EBERHARD diſſ. inaug. de nucis vomicae et corticis hippocaſtani virtute medica. Reſp. *Philipp Caſpar Junghans.* Hal. ad Sal. 4.

Eſſay upon natural hiſtory and other miſcellaneous ſubiects. By GEORG. EDWARDS. London 8.

IO. THEOD. ELLERS phyſiologia et pathologia medica, ſeu philoſophia corporis humani ſani et aegroti. Altenb. 8.

Directions for bringing over ſeeds and plants from the Eaſt Indies and other diſtant countries in a ſtate of vegetation: together with a catalogue of ſuch foreign plants as are worthy of being encouraged in our American colonies for the purpoſes of medecine agriculture and commerce. To which is added the figure and botanical deſcription of a new ſenſitive plant, called Dionaea muſcipula: or Venus's fly trap. By IOHN ELLIS, F. R. S. Lond. 4. c. f.

An eſſay on the cure of the hydrocele of the tunica vaginalis teſtis, By IOSEPH ELSE. Lond. 8.

Officium medici coram aegris, ſeu vera et genuina methodus de colligenda morborum coram aegris hiſtoria iisque cognoſcendis et curandis atque adeo ſolidiſſimas iuxta artis regulas deſcribendis aptiſſima. Auctore IO. LUCA ELTZMANN, M.D. Lond. 12.

ALEXAND. VAN EMBDEN diſſ. inaug. de vrinae incontinentia ſeu mictione inuoluntaria. Duisb. ad Rhen. 4.

E. E. ENDTERS *Nachklang in die Arztneyſchule wegen falſcher und zum Theil giftartiger Mittel, welche die Pfuſcher bisher ausgegeben haben. Altona und Hamburg* 8.

IO. CHRIST. POLYCARP. ERXLEBEN, *practiſcher Unterricht in der Vieharztneykunſt. Göttingen* 8.

Eiusd. Inleiding tot de Geneeskunde van het vee. Te Haarlem. 8. mai.

M. IO. FRIDER. ESPERS *Anweiſung den Lauf des Cometen und andrer Geſtirne ohne aſtronomiſche Jnſtrumente und mathematiſche Rechnungen zu beobachten.* *Erlangen.* 8. *mai. c. f.*

GERH. EYTING diſſ. inaug. de conſolidatione vulnerum cum deperditione ſubſtantiae, Argentor. 4.

Eſſais ſur differens points de phyſiologie, de pathologie et de therapeutique. Par M. FABRE, à Paris 8. mai.

An eſſay on the Bathwaters: in four parts. Containing an praefatory introduction on the ſtudy of mineral waters in general. By WILLIAM FALCONER. Lond. 12.

Encyclopedique ou dictionnaire univerſel raiſonné des connoiſſances humaines, mis en ordre, par M. DE FELICE, Tom. I. II. à Yverdon. 4.

An introduction to electricity. By IAMES FERGUSON, Lond. 8. c. fig.

P. FERRANT, diſſ. de laeſionibus capitis per ictus repercuſſos, quos reſonitus vocant. Reſp. *Franc. Choppart*, Paris. 4.

D. FISCHERI aſſertiones de venenis, Prag 8. (*ſ. anno*).

Elements of agriculture and vegetation. By GEORGE FORDYCE, M. D. Lond. 8.

Eiusd. elements of the practice of phyſic: part the firſt. Containing the natural hiſtory of the human body. ib. 8. mai. (*Volumen ſecundum iam prodiit* 1769).

Mémoire ſur l' inſuffiſance et le danger des lavémens antivénériens par I. I. GARDANE, à Paris. 8. mai.

Eiusd. Recherches prâtiques ſur les différentes manières de traiter les maladies vénériennes ib. 8. mai.

Herrn von GARSAULT, *Unterricht für Liebhaber der Pferde und Reiten. Aus dem franzöſiſchen überſezt von* I. G. KRINITZ. *Berlin.* 8. *m. K.*

Patho-

Pathologie de M. GAUBIUS. Traduite du latin en francois par M. SUE le ieune, maitre en chirurgie. à Paris. 12.

Traité des maladies des yeux et des moyens et opérations propres à leur guérifon par LOVIS FLORENT DESHAIS GENDRON, Tom. I. II. à Paris 12.

Pont de bois de charpente horizontal fans piles ni chevalets ou autres appuis que fes deux culées. Par M. GENNETE' prémier phyficien de feue fa Mai. Imperial. à Nancy. 8. c. f.

Table générale alphabetique de dix volumes de la matière médicale de M. GEOFFROY. Suivie d'une autre table alphabetique de fix volumes fervants de fuite à la matière médicale de M. GEOFFROY et conténant le regne animal. à Paris 12.

I. F. GLEDITSCHENS *gründliche Anleitung zur Seidenzucht und Anlegung der weißen Maulbeerbäume und Hecken. Jena* 8. *m. K.*

WILLH. FRIDR. FREYHERRN VON GLEICHEN RUSTWORM *genannt, Verfuch einer Gefchichte der Blattlausfreffer des Ulmenbaumes nebft vielen mit Farben erleuchteten Kupfertafeln. Nebft einer Vorrede des Herrn Hofraths und Prof.* DELIUS. *Nürnb.* 4. *mai.*

Eiusd. decouvertes le plus nouvelles dans le régne végetal, ou obfervations microfcopiques fur les parties de la génération des plantes renformées dans leurs fleurs et fur les infectes, qui f' y trouvent, avec quelques effais fur le germe, un fupplement d' obfervations melées et plufieurs figures en taille douce, gravées et enluminées, le tout decrit et peint exactement d' après nature. Traduit de l' Allemand par IAQ. FRED. ISENFLAMM au depens de IEAN CHPH. KELLER. ib. fol.

IO. FRIDER. GOTTL. GOLDHAGEN, diff. inaug. de tenfione neruorum in genere, Refp. *Io. Fried. Car. Jezke.* Hal. ad Sal. 4.

ANTON GOUAN, hiſtoria piſcium, ſiſtens ipſorum anatomen externam, internam atque genera, in claſſes et ordines redacta. Accedunt vocabularium locupletiſſimum, indices Latini ac Gallici, experimenta circa motum natatorium et muſcularem, reſpirationis mechaniſmum, auditus ac generationis organa. Cum iconibus, genera noua ac praecipuas partes anatomicas exhibentibus. Argentorat. 4. c. f. (*latine et gallice.*)

IACOB. GRAINGERI, hiſtoria febris anomalae Batavae annorum 1746. 1747. 1748. Accedunt monita ſyphilitica. Altenb. 8.

BERNARD. GRANT praelectiones encyclopedicae in phyſicam experimentalem et hiſtoriam naturalem. Erford. 8.

IO. FRID. CAROL. GRIMMS *Gothaiſchen Raths und Leibarztes Abhandlung von den Mineralwaßern zu Ronneburg, Altenb.* 8. *mai.*

HENR. GROSSER fulcrum Hippocraticum ſenectutis humanae, Würzburg. 4.

Mémoires ſur différentes parties des ſciences et arts. Tom. II. et III. Par M. GUETTARD, à Paris 4. c. f.

IOSEPH. IGNAT. GUILLOTIN, diſſ. inaug. Ergo praeter genitalia ſexus inter ſe diſcrepant. Reſp. *Franc. Maria Boſquillon.* ib. 4. (*Quae iam a* Cl. FRANC. THIERRY 1750. *defenſa eſt.*)

Manuel foreſtier et portatif, contenant les deſcriptions, qualités, uſages et cultures particulières des différentes esſences de bois, qui compoſent le maſſif général des forêts du Royaume, les ſemis et plantations, l' aménagement général des bois etc. extrait du traité des forêts de M. DU HAMEL DU MONCEAU, par M. GUYOT, ib. 12.

ERNEST GODOFRED GYSER diſſ. inaug. de fame lethali ex calloſa oeſophagi anguſtia, cum

dete-

detectis in quibusdam abdominis visceribus attentione dignis phaenomenis. Argent. 4.

ANTON. DE HAEN rationis medendi in nosocomio practico. Pars XIV. Vien. 8. (*quo tomo hoc huc vsque continuatum opus finitur.*)

A letter to CAESAR HAWKINS, Esq. containing new thoughts and observations on the cure of the venereal disease etc. By CHARLES HALES. Lond. 8.

ALBERT VON HALLER, *erster Umriß der Geschäfte des körperlichen Lebens für die Vorlesungen eingerichtet. Aus den Lateinischen unter der Aufsicht des Herrn Verfassers übersezt. Berlin* 8. mai.

GEORG. ERHARD HAMBERGERS *semiotische Vorlesungen über* LOMMIUS *medicinische Warnehmungen, herausgegeben von* IO. DAV. GRAU, *4ter und letzter Band. Lemgo* 8.

Eiusd. elementa physiologiae medicae, edidit CHRIST. THEOPHIL. MAYER, Iena 8.

DU HAMEL DV MONCEAU V. GVYOT.

A compleat body of planting and gardening, containing the natural history culture and management of deciduous and evergreen forest-trees; with practical directions for raising and improving woods, nurseries, seminaries and plantations; and the method of propagating and improving the various kinds of deciduous and evergreen shrubs and trees, proper for ornament and shade. Also instructions for laying-out and disposing of pleasure and flower gardens, including the culture of prizeflowers, perennials, annuals, biennials etc. likewise plain and familiar rules for the management of a kitchen-garden; comprehending the newest and best methods of raising all its different productions; to which is added the manner of planting and cultivating fruit gardens and orchards. The whole forming a com-

complete hiſtory of timber-trees whether raiſed in foreſts, plantations or nurſeries; as well as a general ſyſtem of the preſent practice of the flower-fruit-and-kitchen gardens. By WILLIAM HANBVRY, A. M. In two volumes. Lond. fol.

CHRIST. RVDOLPH HANNES, *Wundarztes in Weſel, Brief an den Herrn* Prof. BALDINGER *über den Frieſel und andern Beobachtungen. Zweyte und vermehrte Auflage. Weſel und Leipzig* 8.

IO. FRIED. HARTMANN, *angewandte Electricität bey Krankheiten des menſchlichen Körpers. Hannover* 8. *m. K.*

FRANC. XAVER. HARTMANN formulae remediorum in materiam medicam et chirurgicam clariſſimi ac celeberrimi viri CRANZ. Lipſ. *8.*

IOSEPH. HAWRANEK diſſ. inaug. de vomitu. Vien. 8.

Herr Baron VON HEINS *entdeckter Vortheil die Ziegeldächer ohne Kalck und Mooß ſo zu verwahren, daß weder Regen noch Schnee durch den Wind auf die Böden gedrehet werden kann; nebſt einem Mittel brennende Schorſteine geſchwinde zu löſchen. Franckf.* 8.

LAURENTII HEISTER, *mediciniſcher, chirurgiſcher und anatomiſcher Wahrnehmungen zweyter Band von* WILLH. FRID. CAPPEL. *Roſtock* 4. *m. K.*

Eiusd. compendium anatomicum. Vienn. 8. mai. c. f.

Idem liber Germanice, ibid. 8. mai. c. f.

FRANC. IOSEPH. HELUS, diſſ. inaug. de botanices ſyſtematicae in medicina vtilitate. Argentorat. 4.

IOACH. FRIED. HENCKELS *Abhandlung von der Geburthshülfe. Zweyte und vermehrte Auflage. Berlin* 8. *m. K.*

Anzeige der hauptſächlichſten Rettungsmittel, derer, die durch plötzliche Unglücksfälle lebloß geworden ſind, oder in naher Lebensgefahr ſchweben, aufgeſetzt von D. PHILIPP. GABR. HENSLER. Altona 8.

ANTON

ANTON MICHAEL HIEFINGER diſſ. inaug. ſiſtens hiſtoriam hydropis pectoris cum aneuryſmate. Vienn. 8.

The conſtruction of timber: from its early growth explained by the microſcope and from experiments in a great variety of kinds in five books; on the parts of tree; their veſſels and their encreaſe by growth. And on the different diſpoſition of thoſe parts in various kinds and the particularities in their veſſels. With figures of their various appearances of the microſcope through which they were viewed. By IOHN HILL. Lond. 8. mai. c. f.

Eiusd. the vegetable ſyſtem or the internal ſtructure and the life of plants, their parts and nouriſhment explained, their claſſes, orders, genera and ſpecies aſcertained and deſcribed in a method altogether new comprehending an artificial index and a natural ſyſtem: with figures of all the plants deſigned and engraved by the Author; the whole from nature only. Vol. XVI. et XVII. ib. fol. c. f.

Der fränckiſche Bienenmeiſter von IO. EPHR. HIRSCH. *Nürnb.* 8.

Abhandlung von den Vorbaungs-und Vorbereitungs-Mitteln bey den Pocken, nebſt einem Anhange von der vorzüglichen Würckſamkeit, und den ausgebreiteten Nutzen des Brechweinſteins von D. LEONH. ELIAS HIRSCHEL. *Berlin* 8.

E. E. HOFFMANNS *Abhandlung von den Pocken. Erſter Theil, worinnen die Erzeugung der Pockenmaterie und anſteckenden Kranckheiten vor Augen geleget wird. Münſter und Hamm.* 8. *mai.*

Diſſertation ſur les parties ſenſibles du corps animal, ſuivie d' un mémoire ſur les avantages, que procurent les frictions mercurielles dans le traitément

ment de quelques épilepsies idiopathiques avec des consultations et lettres, qui y ont rapport; terminé par deux observations sur l' usage du mercure pour la guerison du scorbut et des dartres. Par M. E. I. P. HOUSSET, à Lausanne. 8.

I. I. HVBER de äere oeconomiae animali famulante; Casellis. 4.

MARC. HVGVENIN, diss. inaug. de atonia vteri post partum, eiusque sequela haemorrhagia. Argentorat. 4.

IO. BERNH HVLLESHEIM gemellarum infantum, abdominibus connatarum, breuis historia cum animaduersionibus theoreticis et practicis, et adiuncta de duobus monstris appendice, nec non rarissima morbi historia. Zwolliae. 12.

Pracktische Anleitung zum Deich-Siel-und Schlengenbau. Erster Theil von Deichen und Sielen, durch I. W. A. HUNRICHS. *Bremen* 8. *m. K.*

IO. HVXHAMI obseruationes de aere et morbis epidemicis ab anno 1749. ad exitum anni 1752. per IO. CAR. HVXHAMVM. Lond. 8.

NICOL. IOSEPH. IACQVIN examen chemicum doctrinae Meyerianae de acido pingui, et Blackianae de aere fixo respectu calcis. Vindob. 8.

Eiusd. chymische Untersuchung der Meyerischen Lehre von der fetten Säure und der Blackischen Meinung von der fixen Luft. Aus den Lateinischen übersezt. ib. 8.

Eiusd. index regni vegetabilis, qui continet plantas omnes, quae habentur in Linnaei systematis editione XII. ib. 4.

Eiusd. hortus botanicus Vindobonensis seu plantarum rariorum, quae in horto Vindobonensi coluntur, icones coloratae et descriptiones succinctae. ib. 4.

CHRIST.

CHRIST. FRIDER. IAEGER, diſſ. inaug. de metaſtaſi lactis. Reſp. *M. Williard.* Tubing. 4.

Les bêtes mieux connûes; ou entrétiens ſur le principes du mouvément dans les bêtes. Par Mr. l' Abbé IOANNET. à Paris 12.

Le dictionnaire interprète de matière médicale etc. Par M. IULLIOT, ib. 8. Vol. II.

FRIED. CHRIST. IVNCKER, diſſ. inaug. de actiuitate antimonii diaphoretici. Reſp. *Ephr. Gottl. Leder.* Hal. 4.

Eiusd. diſſ. inaug. de indicatione vitali generatim. Reſp. *I. R. Deimann.* ib. 4.

Eiusd. diſſ. inaug. de explicando conſenſu partium, qui neruis debetur, Reſp. C. L. CVRTIVS. ib. 4.

Eiusd. diſſ. inaug. de ſtupore dextri lateris abſque motus laeſione. Reſp. *Io. Georg. Friedr. Büchner.* ib. 4.

Eiusd. diſſ. inaug. de cauſſa proxima febrium intermittentium, naturae horroris, doloris, caloris ex rationibus phyſico chemicis deductae ſuperſtructa. Reſp. *Chriſt. Gottlob Berger.* ib. 4.

IO. HEINR. GOTTL. VON IVSTI. *Geſchichte des Erdkörpers aus ſeinen äußerlichen und unterirrdiſchen Beſchaffenheiten hergeleitet und erwieſen. Berlin.* 8.

L' art de conſerver les grains par M. BARTHELEMY INTIERI. Ouvrage traduit de l' Italien par le Sieur de N. E. à Paris 8.

Irrthümer, Warnungen und Lehren, welche das Publicum in Anſehung der praktiſchen Arztneykunſt betreffen. Erſtes und zweytes Buch. Entworfen von D. F. S. K. *Dreßden.* 8.

IGNAT. GODOFRED. KAIM. diſſ. inaug. de metallis dubiis. Vienn. 8.

IO. EBERHARD KAYSER, *erſte Linien der Naturkunde des Ackerbaues, in einer kurzgefaßten Bauernphyſic durch Fragen und Antworten mit einem Verſuche,*

ſuche zwölf practiſcher Abhandlungen zur Aufmunterung des Landmanns, in zwey Büchern. Fuld. 8.

IO. PHILIPP. KEES. diſſ. inaug. ſiſtens obſeruationes binas de laeſionibus capitis, earumque epicriſi. Argentorat. 4.

Hiſtoire naturelle des glacières ſuiſſes. Traduction libre de l' allemand de M. GRUNER par M. DE KERALIO. à Paris. 4. mai.

ADRIAN KEMTER veterum diſciplina de re ruſtica. Mediolan. 4.

Obſervations upon M. POTT's general remarks on fractures etc. in three lettres to a young ſurgeon intending to ſettle in the country. With a poſtſcript, concerning the cure of compound dislocations, in which the uſual method of treating wounds of the tendons and ligaments is briefly conſidered. By THOMAS KIRKLAND. Lond. 8. mai.

IAC. THEODOR. KLEIN, ſpecimen deſcriptionis petrefactorum Gedanenſium cum ſyllabo tabularum. Norimb. fol. min. 4. c. f. (*latine et germanice.*)

IO. IAC. KOBER. ſpec. inaug. oſteologicum de dentibus. Baſileae. 4.

ISAAC KOCH, diſſ. inaug. de conuulſionibus, iuuenem decuſſatim diſtorquentibus. Argentorat. 4.

Tractatus de dyſenteria. Auctore IO. KOOYSTRA.

By WILLIAM KOWLEY, Surgeon. Lond. 8.

Manuel antivénérien, ou methode abrégée et facile pour connoitre et guérir radicalement toutes ſortes de maladies vénériennes. Par M. D. E. L. F. D. M. à Paris. 12.

Diſſertation ſur la cauſſe de l' élevation des liqueurs dans les tubes capillaires par M. DE LA LANDE. à Paris. 8.

IOANN.

IOANN. BAPTIST. LALANGUE, diſſ. inaug. neurologiam ſiſtens. Vienn. 8.

GEORG. AVG. LANGGVTH, diſſ. inaug. de modo regenerationis vaſorum, Pars I. generalis. Reſp. *Petr. Madacs.* Viteb. 4.

Eiusd. progr. inaug. de plantarum venenatarum arcendo ſcelere. ib. 4.

Eiusd. diſſ. inaug. de minuenda mortium ſubitarum formidine. Reſp. *Carol. Siegf. Jenichenio.* ib. 4.

Von den Krankheiten des Hofes und der Weltleute von DANIEL LANGHANS. *Bern.* 8.

Eſſai ſur de nouvelles découvertes intéreſſantes pour les arts, l' agriculture et le commerce, par M. LAROUVIERE, bonnetier ordinaire du Roi. à Liege. 12.

Obſeruationum medicarum faſciculus II. Auctore LEBRECHT FRID. BENIAM. LENTIN. Cellis Luneburg. 8.

Obſervations ſur les cauſſes et les accidens de pluſieurs accouchemens laborieux. Edit. IV. Par M. LEVRET. à Paris 8. mai.

Synopſis vniuerſae praxeos medicae, in binas partes diuiſae, noua editio multo amplior et accuratior. Auctore IOSEPHO LIEUTAUD. Paris. 4.

Eiusd. précis de la matière médicale. Vol. I-II. ib. 8.

MARTIN. LISTER, hiſtoriae ſiue ſynopſis methodicae conchyliorum et tabularum anatomicarum Edit. altera. Recenſuit et indicibus auxit GUILIELM. HVDDERSFORT. Oxon. fol. c. f.

CHRIST. LÖBERS *Anfangsgründe der Wundarztneykunſt nebſt einer Vorrede von den Vortheilen des Aderlaßens bey Kindern. Langenſalz.* 8.

ADAMI LONICERI *vollſtändiges Kräuterbuch und künſtliche Contrefeyungen der Bäume, Stauden, Heckenkräuter, Getreyde, Gewürze etc. mit eigent-*

licher Beschreibung derselben Namen in deutsch, griechisch, lateinisch, französisch, italiänisch und hispanischer Sprache, wie auch deren Gestalt, natürlicher Kraft und Würckung; samt ausführlichen Bericht von der Kunst zu destilliren, wie auch Bauung der Gärten und Pflanzung der Bäume. Jngleichen von den fürnehmsten Thieren der Erde, Vögeln, Fischen uud Gewürmen. Und denn auch von Metallen, Erz, Edelgesteinen, Gummi und gestandenen Säften; allen Aerzten, Wundärzten, Apothekern, Gärtnern, Hausvätern, Kranken und preßhaften Personen in Stadt und Land höchst nützlich und dienlich. Ehedem von Herrn PETRO VFFENBACHIO Med. Doct. und Physico ord. zu Frankf. am Mayn auf das fleißigste übersehen, an vielen Orten vermehrt, in acht sonderbare Theile unterschieden und mit drey vollkommenen Registern versehen. Anjetzo aber mit einer Zugabe begleitet, darinnen die allerneuesten und nützlichsten obseruationen von Kräuter- und Gewächs-Wirckungen und Gebrauch sowohl aus eigner Erfahrung und gescriebenen Urkunden, als auch aus denen heutiges Tages berühmten scriptoribus, sonderlich aus den iournalen der miscellan. nat. curios. academ. Paris. Berlinischen Sammlungen, Berlinischen actis und Nürnbergischen commercio litterario mit besondern Fleiß gesammlet worden, von BALTHASAR ERHARDT. Ulm. fol. m. K.

ANNAEUS CARL LORRY von der Melancholie und denen melancholischen Krankheiten. Aus dem lateinischen übersetzt von M. E. A. W. nebst Vorrede von D. CARL CHRIST. KRAUSE. Erster und zweyter Band. Franckf. und Leipzig. 8.

IOHANN ADAM IACOB LUDWIG Abhandlung von den Erdäpfeln. Bern. 8. mai.

L'art

L' art de se traiter soi même dans les maladies vénériennes, et de se guérir de leurs différens symptomes. Ouvrage fondé sur une nouvelle théorie de ces maladies, et dans lequel on explique d' une maniere plus vraisemblable l' opération des remédes employés a leur traitement. Par M * * à Paris. 12.

Abrégé de matière médicale. Ou l' on expose la nature, les vertus et les doses des drogues, tant simples que composées, qui entrent dans la confection des coffres des médicamens destinés au service des vaisseaux, frégates et autres bâtimens du Roi. A l' usage des chirurgiens de la marine. Par M. MAISTRAL, Médécin du Roi et de la Marine à Brest. Tom. I. II. à Brest. 12.

Essais sur neuf maladies également dangéreuses, l' apoplexie, la paralysie, l' asthme, la pulmonie, le catharre, le rhumatisme, la verôle, la goutte et la pierre: avec un préservatif assûré des maladies vénériennes, par M. DE MALON. ib. 12.

Les présages de la santé, de maladies et du sort des malades, ou histoire universelle des signes prognostics, par M. MALRIEU. ib. 12.

HENR. MATTH. MARCARD specimen inaug. examinis rigorosioris malignitatis febrilis. Gotting. 4.

GIOV. MARITI *Reisen nach Cypern, Syrien und Palästina, dritter Theil. Florenz.* 8 *mai.*

Traité prâtique de l'hydropisie et de la iaunisse développé par l' experience; auquel on a ioint quelques observations anatomiques et prâtiques, de quelques médécins sur d' autres maladies, par M. MARQUET, revu par M. BUCHOZ. ib. 8.

Traité de l' apoplexie, paralyſie et autres affections ſoporeuſes, développé par l' experience. Auquel on a ioint deux diſcours latins ſur le premier aphoriſme D' HIPPOCRATE et ſur le vingt troiſieme de la ſeconde ſection du meme Auteur. Par feu M. MARQUET, à Paris. 12.

Traité hiſtorique et prâtique des bains d' eau ſimple, d' eau de mer; avec un mémoire ſur la douche. Par M. PIERRE ANTOINE MARTEAV. D. M. Inſpecteur des eaux minérales etc. à Amiens. 12.

Rémarques ſur la critique d' un Anonyme contre le diſcours de M. RANNOW tenu à l' academie royale des ſciences, faites par ordre du collège royal de médécine de Stockholm. Par ROLAND MARTIN. à Stockholm. 8.

FERDINAND MARTINI *Unterſuchung der Frage, ob ausgetretenes Blut wieder aufgenommen, und den Trieben des Hertzens unterwürfig gemacht werden könne.* *Copenhagen.* 8.

Eiusd. Verſuche und Erfahrungen über die Empfindlichkeit der Sehnen. ib. 8.

A ſhort account of the waters of reſource near Valdagna in the Venetian ſtate. In a letter from ANTONIO MASSINI M. D. to Sir C. BUNBURG Baron. Translated from the Italian. London. 8.

Catechismus des Feldbaues, worinnen in Fragen und Antworten die Acker-und Wieſenbaukunſt zum Beſten des Landmannes faßlich und deutlich nach den Grundſätzen der Naturlehre und Erfahrung vorgetragen iſt, von IOHANN FRIEDRICH MAYER. *Franckf. am Mayn.* 8.

Eiusd. Fortſetzung der Beytraege und Abhandlungen zur Aufnahme der Land-und Hauswirthſcaſt, nach

nach den Grundsaetzen der Naturlehre und der Erfahrung entworfen. ib. 8.

IACOB DE MEILLEUR diss. inaug. de scorbuto. Monspel. 4.

CHPH. IACOB MELLIN *von den Keichhusten der Kinder, welcher in den Jahren* 1768 *und* 1769 *in Langensalza herrschte. Franckfurt und Leipz. 8.*

Dissertation latine et françoise sur la génération et transformation des insectes de Surinam, des Indes, de l' Amérique et de l' Europe, dans laquelle on traite des vers, des chenilles de ce pays, des plantes, fleurs et fruits dont ils vivent etc. par M. MARIE SIBILLE MERIAN. Nouvelle édition beaucoup plus complette que la précédente. Ouvrage qui peut faire suite à tout ce qui a paru sur l' histoire naturelle, en 4 grands volumes. à Paris. fol. c. f.

Avis aux meres sur la petite vérole et la rougeole, ou lettres a Madame de * * * sur la manière de traiter et de gouverner ses enfants dans ces maladies : suivies d' une question proposée à M. M. de la societé royale des sciences de Montpeiller, rélativement à l' inoculation, par M. I. I. MENURET. à Lyon. 8.

IO. IACOB MEYER *Pfarrers in Vorpommern. Auflösung der Preißfrage: Wie kömmt es, daß die Oeconomie bisher so wenig Vortheile von der Physic und Mathematic gewonnen hat? Berlin.* 4.

IO. FRIEDR. MEYERS *chymische Versuche zur naehern Erkenntniß des ungelöschten Kalchs, der elastischen und electrischen Materie des allerreinsten Feuerwesens, und der ursprünglich allgemeinen Saeure. Nebst einem Anhange von den Elementen. Neue verbesserte Auflage. Hannover. 8.*

Mémoire ſur l' épidémie, qui a regné aux environs de ſaint Quentin. Par M. VON MITTAY MIDI Doct. en médécine. à Paris. 8.

Obſervations on the prevailing diſeaſes of great Britain, together with a review of thoſe of formerperiods and in other countries. By IOHN MILLAR. M. D. Lond. 4. mai.

An eſſay on the weather, with remarks on the ſhepherds of Banburg roules for iudging of its changes; and directions for preſerving lives and buildings from the fatal effects of lightening. Intended chiefley for the uſe of husbandmen. By IOHN MILL. ib. 8.

A botanical dictionary; or elements of ſyſtematic and philoſophical botany containing deſcriptions of the parts of plants, and explanation of the ſcientific terms uſed by MORISON, RAI, TOURNEFORT, LINNAEUS, and other eminent Botaniſts; a Brief analyſis of the principal ſyſtems in botany, a critical enquiry into the merits and defects of the Linnaean method of arangement and diſtribution of the Genera, deſcriptions of the various tribes, or natural families, of plants, their habit and ſtructure, virtues, ſenſible qualities and oeconomical uſes. An impartial examination of the doctrine of the ſex of plants, with a diſcuſſion of ſeveral curious queſtions in the vegetable oeconomy connected with Gardening. The whole forming a complete ſyſtem of botanical knowledge, calculated for the uſe of ſtudents in that ſcience. By COLIN MILNE Reader on botany and natural hiſtory in London. Lond. 12.

Remarks upon the mortality of the horned cattle, translated from the Low - Dutch, of SAL. DE MONCHY. M. D. ib. 8.

A treatiſe on mineral waters By DONALD MONRO M. D. ib. 8. Vol. I. II.

Mémoires ſur la nature, les effets, propriétés et avantages du feu de charbon de terres, apprêté pour être employé commodément, économiquement et ſans inconvénient, au chauffage et à tous les uſages domeſtiques; avec figures en taille douce, par M. MORAND. à Paris. 12.

IO. GOTTF. MORGENBESSERS *zweytes Schreiben an ſeine Zuhörer, nebſt einer Anzeige ſeiner Vorleſungen. Breſslau.* 4.

PETR. MOSCATI delle corporée differenze eſſentiali che paſſano fra la ſtruttura de bruti e la umana. In Milano. 8. mai.

IO. ANDR. MURRAY prodromus deſignationis ſtirpium Gottingenſium, cum figuris aeneis. Gotting. 8.

LEONARD. MUS diſſ. inaug. ſiſtens rationalem methodum curandi et praecauendi quosdam mammarum muliebrium laeſam lactationem concernentes morbos. Duisburg. ad Rhen. 4.

Mémoire ſur la culture des pommes de terre par M. le Chevalier MUSTEL; faiſant ſuite au mémoire ſur les pommes de terre. à Paris et à Rouen. 8.

Diſſertatio de qualitate noxia aëris in noſocomiis et carceribus eiuſque remediis, quae duplum praemium academiae regiae ſcientiarum et artium Lugdunenſis reportauit. Auctore ALEXANDRO PETRO NAHUYS, Harlem. 8. mai.

Verhandeling over de ſchaadelyke hoedanigheid der lugt in de Gaſthuizen en gevangeniſſen, benevens derzelvs hulpmiddelen, welke de dub-

belde prys van de koniglyke academie der wetenſchappen te Lyons behaald heeft, door ALEXANDER PETR. NAHUYS. te Haarlem. 8. mai.

FRANC. XAVIER NATTERER *Beſchreibung des Heilbrunnens über Leuck, durch D.* FRIEDRICH SALOMO SCHOLL. *Aus dem frantzöſiſchen überſetzt. Sit.* 12.

IO. ERN. NEUBAUER diſſ. de epiploo oſcheocele, cuius receptaculum peritonaei mentiebatur proceſſum, teſtem et epididymidem ſimul continentem. c. fig. aeneis. Ien. 4.

ANT. NICOLAI Pathologie *oder Wiſſenſchaft von Krankheiten. Zweyter Band. Halle.* 8.

ADAM. NIETZKI diſſ. inaug. de vomitu periodico a cephalaea periodica orto, caſu quodam illuſtrato. Reſp. *J. J. Warburg.* ib. 4.

L' art des expériences, ou avis aux amateurs de la phyſique ſur le choix, la conſtruction et l' uſages des inſtruments; ſur la préparation et l' emploi des drogues, qui ſervent aux experiences, par M. l' Abbé NOLLET. à Paris. 8. Vol. I. II. III.

The marine practice of phyſic and ſurgery particularly uſefull to all who viſit the Eaſt and Weſtindies and the coaſt of Africa. Vol. I et II. By WILLIAM NORTHCOTE. Lond. 8. mai.

Icones plantarum ſponte naſcentium in regnis Daniae et Noruegiae, in ducatibus Sleſuici et Holſatiae et in comitatibus Oldenburgi et Delmenhorſtiae: ad illuſtrandum opus de iisdem plantis, regio iuſſu exarandum, florae Danicae nomine inſcriptum. Editae ab eius operis auctore GEORGIO CHRIST. OEDER, Volumen tertium continens faſciculos VII. VIII et IX. ſeu tabulas CCCLXI. - DXL. Hafn. fol. c. f.

G. C. OEDER enumeratio plantarum florae Danicae, i. e. ſponte naſcentium in regnis Daniae et Noruegiae, ducatibus Slesuici et Holſatiae, comitatibus Oldenburgi et Delmenhorſtiae. ib. 8.

Two diſſertations defended in the public ſhools at Cambridge. I) The knowledge of anatomy is not principally neceſſary to the practice of medicine. II) The deformities of the fetus do not ariſe from the imagination of the mother. To which is added a Florilegium medicum: or extracts from the greek of HIPPOCRATES with a new latin translation, notes, and emendations. By THOMAS OKES, M. D. Cambridge. 8.

Eiusd. duae diſſertationes in publicis ſcholis Cantabrigiae habitae 1) praxi medicinae non eſt apprime neceſſaria ſcientia anatomica. 2) fetuum deformitates non oriuntur ab imaginatione praegnantis. ib. 8. mai.

Mélanges hiſtoriques et critiques de phyſique de littérature et de poeſie. Par M. le Marquis D' ORBESAN. à Paris. 4. Vol. I-IV.

ISAAC OTMANN, diſſ. inaug. de morbis virginum. Argentorat. 4.

Recréations mathématiques et phyſiques, par M. OZANAM. Nouvelle édition. à Paris. 8. Vol. I-IV.

P. S. PALLAS *Naturgeſchichte merkwürdiger Thiere, in welcher vornehmlich neue und unbekannte Thierarten, durch Kupferſtiche, Beſchreibungen und Erklaerungen erlaeutert werden. Aus dem lateiniſchen überſetzt von* D. ERNST GOTTFRIED BALDINGER. *Zwote Sammlung. Berlin und Stralſund.* 4. *mai.*

P. S. PALLAS dierkundig mengelwerk, in het welke de nieuwe of nog duistere zoorten van dieren door naauwkeurige afbeeldingen, beschryvingen en verhandelingen opgehelderd worden. In het Latyn beschreven. Vertaald en met aanmerkingen voorzien door P. BODDAERT. Medic. Doct. Oudraad der Stad Vlissingen. VI. Stukken. Te Vterecht. 4.

Eiusd. spicilegia zoologica, quibus nouae inprimis et obscurae animalium species iconibus, descriptionibus atque commentariis illustrantur. Fasciculus VIIIvus. Berolin. 4. c. fig. aen.

SIM. PALLAS *practische Anleitung die Knochenkrankheiten zu heilen zum Gebrauch seiner Zuhörer. Berlin und Stralsund.* 8.

Continuazione del saggio di nuove osservazioni e scoperte di NATALE GUIS. PALLUCCI. In Fiorenze. 8. i. v.

Traité méthodique et dogmatique de la goutte. Par M. PAULMIER; à Paris. 12.

Idea natri Hungariae veterum nitro analogi. Auctore GABRIEL. PAZMANDI. Vindobon. 8.

DAV. PERELLET, diss. sistens casum de carie ossium cum epicrisi subiuncta. Argentorat. 4.

The rational farmer or a treatise on agriculture and tillage. By MATTH. PET. NEWPORT. Lond. 8.

Briefe über verschiedene Gegenstände der Staatswirthschafts-Polizey und Moral von IOHANN ALBRECHT PHILIPPI. *Berlin.* 8.

* * PICARDS *Abhandlung vom Wasserwägen mit neuen Beyträgen, von* I. H. LAMBERT. ib. 8. *m. K.*

Briefe eines Arztes an seinen Freund, über den menschlichen Körper, von D. ERNST PLATNERN. *Erster Band. Leipzig.* 8.

ERNEST

ERNEST. PLATNER progr. invit. hiſtoria literario chirurgica lithotomiae mulierum. ib. 4.

IOSEPH. IACOB. PLENCK, *Sammlung von Beobachtungen über einige Gegenſtände der Wundarztneykunſt. Zweyter Theil. Wien.* 8.

CHRISTOPH POLHEMS, *Commercienraths, Ritters und Commandeurs des Nordſternordens patriotiſches Teſtament; oder Unterricht von Eiſen, Stahl, Kupfer, Meßing, Zinn und Bley für diejenigen, welche von dieſen Materien Manufacturen anlegen wollen. Nebſt einem Verzeichniſſe aller ſeiner mechaniſchen Erfindungen. Aus dem Schwediſchen überſetzt. Grätz.* 4. mai. (ſ. a.) (Haec verſio facta eſt a DAN. GOTT. SCHREBER.)

Traité méthodique de la goutte et du rhumatiſme, ou l' on enſeigne d' après l' expérience, les vrais moyens de ſe délivrer et de ſe préſerver de ces maladies; Par M. PONSART, Docteur en mèdecine, à Paris. 12.

Hiſtoire de l'anatomie et de la chirurgie, contenant l' origine et les progrès des ces ſciences; avec un tableau chronologique des principales découvertes, et un catalogue des ouvrages, d'anatomie et de chirurgie, des mémoires académiques, des diſſertations inſérées dans les iournaux et de la pluspart des theſes, qui on été ſoutenues dans les Facultés de médecine de l' Europe. Par M. PORTAL, Lecteur du Roi et Profeſſeur de médecine au collège Royal de France. Tom. I. II. III. IV. V. à Paris. 12. mai.

PERCIVALL POTT, *Abhandlungen von dem Waſſerbruche und andern Kranckheiten der Hoden, ſeiner Häute und ſeiner Gefäße. Mit vielen Fällen erläutert. Nach der zwoten verbeßerten und viel vermehrten Ausgabe überſezt, von* IOHANN CLEMENS TODE. *Copenhagen.* 8.

Hiſtoi-

Histoire des maladies de S. Domingue par M. POUPPE DESPORTES, Médécin du Roi. Tom. I et II. a Paris. 12.

Eiusd. traité ou abrégé de plantes usuelles de St. Domingue. Tom. III. ib. 12. (*Est continuatio praecedentis libri.*)

Nouveau traité des vapeurs, ou traité des maladies des nerfs, dans lequel on développe les vrais principes des vapeurs. Par M. PRESSAVIN, à Lyon. 12.

A familiar introduction to the theory and practice of perspective. By IOSEPH PRIESTLEY. L. L. D. F. R. S. Lond. 4. c. f.

An account and method of the cure of the bronchocele or Derby-neck; to which are subioined Remarks on some parts of Mr. ALEXANDER's experimental essays. By THOMAS PROSSER. ib. 8.

Irrthümer, Warnungen, und Lehren, welche das Publicum in Ansehung der practischen Arztneykunst betreffen. Zweytes Buch. Entworfen von F. R. R * * *Dessau.* 8.

Avis aux meres, qui veulent nourrir leurs enfans. Par Mme LE R * * Séconde édition augmentée. à Paris. 12.

Meteorologische Beobachtungen vor das Jahr 1770. *worinnen so wohl die Barometer als Thermometerhöhen, ingleichen die Wind-und Wetterveränderungen, nebst der Höhe des gefallenen Regenwassers täglich zu drey verschiedenen malen aufgezeichnet worden, durch* IOH. GEORGE RABE, *Rath und Professor der Mathematik und Naturlehre bey dem* Gymnasio Carolino *zu Anspach. Anspach.* 4.

Von Erhaltung der Kinder von dem ersten Augenblick ihres Entstehens an, bis zu ihrer Mannbarkeit.

Aus

Aus dem Französischen des Herrn D. RAULIN. *Zweyter Band. Leipzig. 8. mai.*

L' art de convertir le fer forgé en acier. Par M. de REAUMUR. à Paris. 4.

CAROL. FRIDERIC. REHFELD diss. inaug. de lentarum pulmonum obstructionum genesi ac diagnosi, Rsp. *Chr. Stanislav. Grümbke.* Gryphiswald. 4.

Avis important au sexe, ou essai sur le corps baleines. Par M. REISSER. à Paris. 12.

Istruzione sulla cultura e preparazione della garanza dal Sign. IOS. MARIA PIO REVELLI. Turin. 8.

Histoire naturelle de l' air et des météores. Par M. l' Abbé RICHARD. Tom. VI. à Paris. 12. mai.

CHRIST. RICKMANN *von der Unwahrheit des Versehens und der Hervorbringung der Muttermahle durch die Einbildungskraft. Jena.* 8.

CHRIST. FRIEDR. RICHTER, *Beantwortung der in Wittenberger Intelligenzbogen eingerückten wahren Prüfung und Beschreibung der Richterischen Arztneymittel. Halle.* 8.

AUGUST. GOTTL. RICHTERI obseruationum chirurgicarum fasciculus primus, continens de cataractae extractione obseruationes, Regiae scientiarum societati Gottingensi exhibitas. Gotting. 8. c. f.

IO. BAPTIST. ROBERT. diss. inaug. de ventriculi vulneribus. L. B. 4.

ISAAC ROCH, diss. inaug. de conuulsionibus iuuenem decussatim distorquentibus. Argent. 4.

FRANC. IGNAT. ROETTEL diss. inaug. de vitis cultura Molsaemensi et Mutzigensi. ib. 4.

A philosophical inquiry into the nature and proprieties of water, with elegans copper-plates figures of the several salts. By IOHN ROHTERAM. Newcastle. 8. mai. c. f.

Iour-

Iournal de médécine, chirurgie, pharmacie. Par M. A. ROUX. Tom. XXXII-XXXIV. à Paris. 8.

An eſſay on the cure of ulcerated legs without reſt. By WILLIAM ROWLEY. Lond. 8.

Manuel de pulmoniques, ou traité complèt des maladies de la poitrine, ou l' on trouve la théorie la plus naturelle, les regles de pràtique le plus ſimples et le plus ſûres pour combattre les maladies de cette cavité. On y a ioint une nouvelle méthode de réconnoître ces mêmes maladies par la percuſſion du thorax. Traduit du latin de M. LEOPOLD AVENBRUGGER. Par M. de ROZIERE DE LA CHASSAGNE. Doct. en médecine. à Paris. 12.

Les abeilles, traité de IEAN RUCCELLAI avec des notes et ſuivi d' un traité de l' éducation de ces inſectes. Par M. PINGERON. ib. 12.

IO. PHILIPP. IULIUS RUDOLPH, progr. de tumore cancroſo ſingulari amputatione feliciter ſanato. Erlang. 4.

A diſſertation on the ſpaſmodic aſthma of Children in a letter to Dr. MILLAR. By BENJAMIN RUSH Med. Doct. and Profeſſor of Chemiſtry in the college of Philadelphia. Lond. 8.

A chronogical hiſtory of the weather and ſeaſons and of the prevailing diſeaſes in Dublin. By IOHN RUTTY. M. D. ib. 8. mai.

Reliqua proxime.

Con-

Contenta in hac parte.

